

ΑΘΗΝΑΙ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ : 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Α'.—ΤΕΥΧΟΣ 8.

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1901

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ: Δύο Ταξείδια (ποίημα).

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: Έρωσ ἐσταυρωμένος (διήγημα).

Κ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ: Ἀγγελιαφόροι περιστεραὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Ι. Ε. ΔΡΥΣΚΟΥ: Ἐπίσκεψις εἰς τὸ ἐν Βοστώνη ἰνστιτούτον τῶν τυφλῶν.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ: Ἀναβίωσις ῥωμαϊκοῦ παρελθόντος.

ΕΜΜ. Σ. ΛΥΚΟΥΔΗ: Αὐτόχθονες καὶ ἑτερόχθονες.

Δ. ΛΑΥΡΑΓΚΑ: Ἰωσήφ Βέρδης.

ΕΡΝΣΤ ΧΑΡΤ: Δύο καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις.

Τὸ Δεκαπενθήμερον ὑπὸ Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ.

Ὁ Πατὴρ Ὑάκινθος Λοαζόν, ὑπὸ Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΥ.

Γράμματα — Τέχνη — Ἐπιστήμη.

Πινακίδες.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Φεβρουάριος, σύνθεσις ὑπὸ ΦΡ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ.

Δωμάτιον παραδόσεως τοῦ ἐν Βοστώνη ἰνστιτούτου τῶν τυφλῶν.

Πέντε εἰκόνες ἐκ τῶν εὐρημάτων τοῦ Σααλβούργου.

Ἰωσήφ Βέρδης.

Ὁ Πατὴρ Ὑάκινθος Λοαζόν.

Ἐφηβος (ἐκ τῶν παρὰ τὰ Ἀντικύθηρα ἀνεκνυσθεισῶν ἀρχαιοτήτων).

Ἀγαλμάτιον νεανίου (ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχαιοτήτων).

ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ

Ὑπὸ Θ. ΑΝΝΙΝΟΥ, Δ. ΓΑΛΑΝΗ, Ζ. ΦΡΥΔΑ.

ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΟΙ: Meisenbach Riffarth et C", Μόναχον—Ἐλ. Καζάνης, Ἀθήναι.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΙ: Σπυρ. Κοκόλης (φιλότεχνος) — Κ. Μπέριγγερ — Κ. Δημητρίου, Ἀθήναι.

Τὰ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ", πωλοῦνται κατὰ φυλλάδια πρὸς δρ. 1.20 ἑκάστον, ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας, Βίλμπεργ, Μπὲκ καὶ Ι. Κορτέση καὶ τὰ περίπτερα τῶν πλατειῶν. Ἐν Πειραιεῖ, εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα Ἀντ. Χούλιτα καὶ Γ. Ἀλεξάκη.

Ἐν Ἀθήναις Τυπογραφεῖον Ἑστία» Κ. Μάισερ καὶ Ν. Καργαδούρη — 2778.

Ἔτος Α'—8.

ΔΥΟ ΤΑΞΕΙΔΙΑ

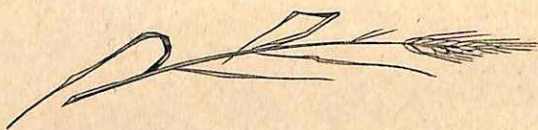
Στους ἄμμους, ποῦ δὲν εἶδαν
Τοιο ποτὲ ἀπὸ φύλλα,
Γοργὰ σὰν ἄστρο ἐχύθηκε
Καμπουρωτὴ καμήλα.
Ποῖς τὴ μεγάλη ἐξύπνησε
Ἀκράτητην ὁρμὴ της;
Τοῦ ἰσλαμισμοῦ ὁ Προφήτης,
Ποῦ ἔχε νὰ πάη μακρὰ.

Δίχως νὰ πάρη ἀνάσση
Γιὰ πεῖνα, δίψα ἢ κόπο,
Περνῶντας τὸν ἀμέτρητο
Τὸν ἔρμο ἐκεῖνο τόπο,
Μὲ τὸ Μωάμεθ ἄραξε
Στ' ἅγιο τῆς Μέκκας χῶμα,
Κ' ἐκεῖ, σβυσμένο σῶμα,
Στὰ πόδια του βροντᾷ.

Σὰν ὁ ξανθὸς Ἀθάνατος
Ὅπου τὸ σκότος διώχνει,
Μακρὰ, σὲ χώρα ὁλόφωτη
Τὸ νοῦ τ' ἀνθρώπου σπρώχνει,
Δρόμο καὶ τοῦτος ἄκοπα
Μὲ τὸ Θεό του σχίζει,
Καὶ γύρω ἄς μὴν ἀνθίζει
Στὸ πέρασμά του ἡ γῆ.

Ὅμπρός, ὁμπρός πηγαίνοντας,
Περιμαχάει νὰ λάβῃ
Τὸ δοξασμένο τέλος σου,
Θεῖο τῆς ἐρμῆς καράβι.
Ὅμπρός! — δὲ μένει ἀκίνητος
Παρ' ὅταν εὐτυχίσῃ
Στὸ φῶς νὰ ξεψυχήσει,
Ὅπου ἔχε ὁ νοῦς του ἰδεῖ.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΣ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ

“Ὁ Σὺ! ποῦ χωρὶς νὰ το νοιώθῃς, ἐγέμισες
τὴ ζωὴ μου ὀλκάκη με τὸ βαθύτερο πόνο,
δέξου ἀπὸ τὰ σπαραγμένα βᾶθη τῆς καρ-
δίας μου, πολυαγαπημένη μου, ἓνα φιλὶ
ἀληθινό, ἓνα φιλὶ ἀθάνατο, ἀπὸ 'κεῖνα ποῦ
μόνο μιὰ πονεμένη ἀγάπη, σὰν τὴ δική
μου, μπορεῖ νὰ δώσῃ.”

Εἰσάκουσα τὴ Στέλλα Βιολάντη, ἄνθος μέσα εἰς «τὸ
ἄνθος τῶν λαμπρῶν ζακυνθίων παρθένων», ποῦ
ψάλλει ὁ ποιητής μας.

Εἶχε τὴν κατάσπρη, τὴ γαλατένια σάρκα τοῦ κρί-
νου· κι' ἀλήθεια, ἦταν περισσότερο λουλοῦδι παρὰ ἄν-
θρωπος τὸ δροσερὸ καὶ λευκὸ αὐτὸ πλάσμα, μὲ τὰ
μαῦρα μάτια τὰ χαριτοβλέφαρα.

Τὴν ἐγνώρισα μπουμποῦκι ἀνάνοικτον ἀκόμα καὶ
ἄγουρο, καὶ τὴν εἶδα πάλι ὅταν ὥριμασε κι' ἐπρωτά-
νοιξε τὰ παρθενικά φύλλα, — ὦ, τί θαυμασία ποῦ ἦταν!
— κι' ἐσκόρπισε τὴν εὐωδίαν τῶν πρώτων ἡμέρων.

Τὴν εἶδα μιὰ βραδυὰ καλοκαιριοῦ ἀλησμόνητη,
στὸ μαγικὸ μας Κρουονέρι, μέσα στὴ βάρκα, στὸ «θα-
λάσσιον ξύλον» τοῦ ποιητοῦ μας, ποῦ ἔπλεε «γέμον
ἔρωτος καὶ φωνῶν μουσικῶν». Καὶ τὴν εἶδα στὸ πλάγι
τοῦ νέου, τοῦ πλάνου, ποῦ τῆς ἐπιθύριζε λόγια κρυφά·
κ' ἐκεῖνη κρατοῦσε ψηλὰ τὸ κεφάλι, κι' ἔλεγε πῶς
δὲν τάκούει, κι' ἂν τάκούη πῶς δὲν τα πιστεύει τὰ
λόγια τὰ πλάνα. Ἄ, εἶχε τὴν ὑπερφανειὰ του τὸ
καλὸ κορίτσι! Μὰ στὴν ἄκρη τῶν μαῦρων ματιῶν,
μ' ὅλο τὸ ἐξάνιασμα καὶ τὴ στενοχώρια, μοῦ φάνηκε
πῶς εἶδα σὰν μιὰν ἀκτίνα χαρᾶς μυστικῆς. ὦ, τὰ ψευ-
τόλογα ποῦ πλανοῦν τοὺς ἀθώους! Μὴ δὲν ἦταν ἡ με-
γάλη ἐκεῖνη βραδυὰ τῆς ζωῆς τῆς, ποῦ ἐπίστευσεν ἡ
κόρη στὸ τέλος πῶς εἶνε ἡ Ἐκλεκτή, λίγες ὥρες πρὶν
πάρῃ μιὰ κόλλα χαρτιοῦ φιστικί, μὲ τὴν ἄσπρη μαρ-
γαρίτα στὴν κόχνη, καὶ πρὶν χαράξῃ ἐπάνω τὴν αἰώνια
καταδίκη τῆς: «**Εἶμαι δική σου**»;

Καὶ το ἔγραψε μὲ τὴν καρδιά τῆς ἡ ἀθώα, καὶ το
εἶπε μ' ἀπόφασι, γιὰ νὰ μὴν ξαναπῇ. Καὶ ἀπὸ τότε τῆς
ἐχάρισα ὅλη μου τὴ συμπάθεια, γιατί ἦταν τὸ θῦμα.
Καὶ μιὰ Νεράιδα ποῦ γνωρίζει ὅλα τὰ μυστικά, μιὰ
Νεράιδα ποῦ ξέρει τί γίνεται σὲ κάθε καρδιά, σὲ κάθε
σπίτι, σὲ κάθε παράμερο, σὲ κάθε σκοτάδι, Αὐτὴ
μ' ἐπῆγε στὸ σπίτι τῆς Στέλλας Βιολάντη, — στὸ
νεόκτιστο παλατάκι τῆς Καινούργιας Ρούγας, — κ' ἐκεῖ
μοῦ τα εἶπε, κ' ἐκεῖ μοῦ τα ἔδειξεν ὅλα.

Κ' εἶδα τὸν κρίνο μαραμμένο, ὅταν ἄστραψε κ' ἐθρόν-
τησε κατ' ἐπάνω του ἡ πατρικὴ ὀργή. Μὰ καὶ τί
ἄλλο ἤθελε, γιὰ νὰ μαραθῇ ἓνας κρίνος;

Κ' εἶδα τὴ θλίψι τῆς Στέλλας τὴν ἀδάκρυτη, τὴ
βουβή, τὴν ὑπερήφανη. Καὶ τὴν εἶδα πληγωμένη,
μωλωπισμένη, ἀλλὰ τοὺς φοβερώτερους μώλωπας, τὴ
μεγαλῆτερην ὀδύνη ἔχοντας κρυμμένη βαθειὰ 'στὴν
ψυχή, — τὴ Στέλλα τὴν ἐρωτευμένη, ποῦ ἐμαρτυροῦσε.

Καὶ τὴν ἄκουσα νὰ ψιθυρίζῃ μ' ἀνέκφραστη συν-
τριβή, τὸ ἀπελπισμένο ἐκεῖνο: «Ἄχ, πάει! δὲν με
χωράει ἄλλο τὸ σπῖτι τοῦ πατέρα μου!» Καὶ εἶδα
ἔπειτα ὅλο τὸ ἐξαφνικόν, τὸ τρομακτικὸν ζῦπνημα
τοῦ ἰσχυροῦ ἐκείνου χαρακτήρος, ποῦ τον ἐδοκίμασεν
ἡ βία καὶ τὸ μαρτύριον. Καὶ ἄκουσα τὰ χίλια «ὄχι» ποῦ
ἐπρόφερε, τὸ ἓνα σπαρακτικώτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὰ «ὄχι»
τὰ πεισματικά, τὰ δυνατὰ καὶ μεγάλοπρεπα, ποῦ ἔμοια-
ζαν μὲ τόσους βράχους, μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα
τῆς ὀργῆς, τοῦ μίσους, τῆς ἀδικίας.

Κι' ἔπειτα τὴν εἶδα νάνεβαῖν τὸ Γολγοθᾶ τῆς,
τὴ στενὴ ἐκεῖνη καὶ γυριστὴ σκαλίτσα τῆς σοφίτας,
σὰν φάντασμα στὸ σύθαμπο μέσα τοῦ δειλινοῦ, στὸ
φῶς ποῦ ἔστειλεν ἀπὸ δυὸ μικροὺς φεγγίτες ἡ ψυχο-
μαχοῦσα ἡμέρα... Κ' ἦταν στὸ μπράτσο τοῦ πατέρα
τῆς, τὴν ὥρα ἐκεῖνη, κι' ἔλεγε πῶς μετανόησε γιὰ
τὴν σκληρότητά του καὶ πῶς τὴν ὡδήγησε στὸ γαμ-
πρό. Ἄχ, ναί! σὲ Κάποιον τὴν ὡδήγησε καὶ τώρα...

Καὶ τὴν εἶδα ψηλά, στὴ μικρὴ καμαρούλα τῆς
σοφίτας, ποῦ τῆς ἐνθούμιζε τὰ εὐτυχισμένα παιδικά
τῆς χρόνια, μὲ τὴ ρίζα τοῦ ρεζεδᾶ στὸ παράθυρο, στὴ
στενὴ καμαρούλα ποῦ, — ὦ εἰρωνεία! — τὴν εἶχαν
κλείσῃ μεγάλη, ἡ νάρνηθὴ τὴν Ἀγάπης τῆς ἢ νὰ
πεθάνῃ.

Κι' ἐδῶ μέσα τὴν εἶδα νὰ κλάψῃ, γιὰ πρώτη καὶ
ὑστερὴν φορὰ. ὦ, τὸν ἀπέραντον ἐκεῖνο θρήνο! Ἡ νύ-
κτα ἐκλαιγε μαζί τῆς, καὶ εἰς τὸν κατάμαυρον οὐρανὸ
τὰ ἄστρα ἔλαμπαν δακρυστάλακτα.

Καὶ κάτω... κάτω ἐώρταζαν χαροκόποι, ἐδιασκέ-
δαζαν, ἐτραγουδοῦσαν. Ναί! ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστο-
ρία, κανένας ἄλλος δὲν εἶχε νὰ ὑποφέρῃ, παρὰ ἡ
Στέλλα, — ἄχ, ἡ δυστυχισμένη Στέλλα.

Καὶ μιὰν αὐγὴ, εἶδα σκόρπια τὰ χλωμά, τὰ μαραμ-
μένα πέταλα τοῦ κρίνου... Ἡ Στέλλα Βιολάντη
ἐπροτίμησε νάρνηθὴ τὴ ζωὴ τῆς παρὰ τὴν Ἀγάπην

της. Καί πέθανε χωρίς νά μάθῃ ποτὲ τὴ φοβερὴν ἀλήθεια, — τὴν ἐλυπήθη πιά ὁ Θεός, — πέθανε μὲ τὴ γλυκεῖα πλάνη πῶς κάποιος τὴν εἶχεν ἀγαπήσῃ.

Τότε, ὦ, τότε ἡ μυστικὴ μου συμπάθεια ἔγινε λατρεία. Καί μὲ τὴ λατρείαν αὐτή, θά στήσω σήμερον τὸ βωμό μου, μικρὸ καὶ φτωχὸ καὶ ἀστόλιστο· καὶ δὲν ἐλπίζω νά μοῦ τὸν στολίσουν παρὰ μερικὲς «κάλες» αἰσθαντικὲς ψυχῆς μὲ τὰ διαμάντια τῆς συμπαθείας, ποῦ ἴσως θά τοὺς ἀποσπάσῃ ὁ έσταυρωμένος αὐτός Έρως, στὴ θλίψι τοῦ φρικτοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ ἀδίκου θανάτου.

Α'

Ήταν ἐποχὴ, ποῦ οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ἀγγλικοῦ Τηλεγραφεῖου ἐπαίξαν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν ῥόλο χροσῆς νεολαίας. Παιδιὰ καλῶν οἰκογενειῶν οἱ περισσότεροι, χωρίς ἀνάγκας, ἐξώδευαν τὸ μικρὸ τους μισθὸ σὲ λούσα καὶ σὲ διασκεδάσεις. Στὴν ἐνδυμασίαν καὶ στοὺς τρόπους, οἱ δύο ἢ τρεῖς ξένοι τηλεγραφεῖται, νεαροὶ Ἀγγλοὶ, εὐσωμοὶ καὶ ροδοκόκκινοί, ἐχρησίμευαν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τοὺς ἐντοπίους. Τὰ ἴδια κομψὰ καὶ πλατεῖα κοστούμια, τὰ ἴδια παράξενα καπέλλα, τὰ ἴδια χρωματιστὰ ὑποδήματα, ἡ ἴδια σκερτσόζικες γραβάτες, καὶ πάντα στὴν κουμπότρυπα ἓνα λουλοῦδι φανταχτερό. Τοὺς σχετικῶς εὐπόρους ἐπροσπαθοῦσαν νά μιμοῦνται καὶ οἱ πτωχότεροι συνάδελφοι. Ἔτσι ὁλόκληρον τὸ σωματοῖον ἐσκορποῦσε μιὰ λάμψι, ποῦ εἶχε τὴ δύναμιν νά τραβᾷ κάθε πεταλοῦδα ἢ πεταλοιδίτσα, καὶ τὸ γυναικεῖον ὄνειρον τῶν δεκαοκτῶ καὶ εἰκοσι χρόνων ἦταν ἐκεῖ ὁ «ἄγγελος» τηλεγραφετῆς, ὅπως ἐδῶ ὁ Εὐέλπις ἢ ὁ Δόκιμος.

Τὰς περισσότερας ἐπιτυχίας ἐμετροῦσεν ὁ Χρηστάκης Ζαμᾶνος. Δὲν ἦταν ὁ πειρὸς εὐμορφος, οὔτε ὁ πειρὸς πλούσιος. Μελαγχροινὸς πολὺ, μὲ παχειὰ χεῖλη, μὲ κάτασπρα δόντια, μὲ σγουρὰ κατὰμαυρα μαλλιά, ἀμούστακος σχεδόν, ψηλὸς καὶ ἀτελειώτος, καθὼς ἐφοροῦσε καὶ τὴν ἀγγλικὴν του φορεσίαν, ἔμοιαζε λιγάκι μ' ἐξωτικὸν ἡμιάγριον, ποῦ ἐπολιτίσθη τότε ὕστερα ἀπὸ Ἀγγλους. Σοῦ εἶχεν ὅμως μιὰ γλύκα, μιὰ χάρι ὁ μασκαρᾶς! Τὸ γέλιο του μάλιστα, — ἓνα χαμόγελο παιδικό, γεμάτο καλωσύνη καὶ ἀφρότητα, — ἔσταζε μέλι καὶ κατακτοῦσε κόσμον. Τὸν ἀγαποῦσαν ὅλοι, χωρίς νά ρωτᾷ κανεὶς τί ἦταν ἀπὸ μέσα. Ἡ γυναῖκες, μικρὲς — μεγάλες, ἐτρελλαινόντο νά τὸν βλέπουν· τὰ ματάκια ἐγλάροναν παθητικώτατα μόλις τὸν ἀντίκρυζαν στὸν περίπατο· καὶ ἡ τσέπης τοῦ χαϊδευμένου ἦταν πάντα γεμάτες ραβασάκια, ἀπὸ τὰ πειρὸ παρθενικά καὶ δειλά, ὡς τὰ πειρὸ τολμηρὰ καὶ ξετσιπωτά.

Ἡ Στέλλα, ἡ μεγαλῆτερη κόρη τοῦ Παναγιῆ Βιολάντη, τὸν ἐκύτταζεν ἀδιάφορα. Δὲν εἶχε τόση φιλοδοξία αὐτῇ· δὲν ἔβαλε ποτὲ μὲ τὸν νοῦ της νά κατακτήσῃ νέον, ποῦ καθεμιὰ τὸν ἤθελε καὶ τοῦ το ἔδειχνεν. Ἐπειτα, εἶχε καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν του τὸ καλὸ κορίτσι. Δὲν θὰ κατέδεχτο ποτὲ νά γίνῃ καὶ αὐτὴ μία ἀπ' τὰς πολλές. Νάγαπηθῇ ἀπὸ ἓνα ἄνθρωπον ἀληθινά, νά τὸν ἀγαπήσῃ ἀληθινώτερα, νά τῆς τον δώσῃ μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ ὁ πατέρας της καὶ νά ζήσουν εὐτυχισμένοι, αὐτό, ναί, ἦταν τὸνειρό της. Καὶ τῆς ἐφαινετο, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἦταν, δὲν μπορούσε νά εἶνε ὁ Χρηστάκης Ζαμᾶνος. Γι' αὐτό, ἂν καὶ τὸν ἐγνώρισε λιγάκι, ἂν καὶ της ἄρεσε κατὰ βάθος, ἐξακολουθοῦσε νά τον κυττάζῃ ἀδιάφορα. Ὅσάκις τὴν ἐχαίρετοῦσεν εἰς τὸν περίπατον, ἡ Στέλλα ἀνταπεκρίνετο μ' ὀλην τὴν σοβαρότητα καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν· καὶ κάποτε ποῦ ἐκάθισε δίπλα της εἰς ἓνα Ζαχαροπλαστεῖον, — σύμπτωσις βέβαια, — δὲν ἐγύρισε νά τον κυττάξῃ οὔτε μιὰ φορὰ.

Δὲν ἦταν εἰς θέσιν νά το ἐξηγήσῃ αὐτὸ ὁ Ζαμᾶνος, καὶ το παρεξήγησε· τὸ ἐπῆρε γιὰ περιφρόνησιν· ὁ ἐγωισμὸς τοῦ χαϊδευμένου ἐπληρώθη, καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡ Στέλλα Βιολάντη τοῦ ἐκαρφώθη στὰ καλὰ.

— Ἄσε τὴν κ' ἐγνοία της, εἶπε σ' ἓνα φίλον του, στὸν Ἀγγλον Στέφενσων, — ἄσε τὴν καὶ θά τὴν κάμω ἐγὼ νά βουρλιστῇ γιὰ μένανε.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὁ κατακτητὴς ἐδυσκολεύθη. Μετεχειρίσθη κάθε τρόπον διὰ νά της δείξῃ ἀγάπην, διὰ νά τὴν πείσῃ ὅτι αὐτὴν προτιμᾷ ἀπ' ὅλους· ἀλλὰ ἡ Στέλλα ἄργησε νὰ το ἐννοήσῃ, καὶ πρὸ πάντων ἄργησε νά το πιστεῦσῃ.

Ἐπὶ τέλους ἐδέχθη ἓνα γράμμα του. Τῆς το ἔβαλε μὲ τρόπον εἰς τὸ χέρι, τὴν βραδυὰ ποῦ εἶχαν πάγῃ μὲ τὴς βάρκες στὸ Κρουονέρι, μιὰ μεγάλη παρέα. Τῆς ἤλθεν, ἀλήθεια, νά τοῦ το δώσῃ ὀπίσω· ἀλλὰ τὰ ἔχασεν, ἔτρεμεν ὅλη, δὲν ἤξευρε πῶς νά το κάμῃ χωρίς νά ἐκτεθῇ. Καὶ ἔτσι, διὰ νά μὴ γίνῃ σκάνδαλον, τὸ ἔχωσεν εἰς τὴν ἀσημένιαν της ζώνην, μὲ τὴν ἀπόφασιν νά τοῦ το γυρίσῃ ἀλλοιῶτα, χωρίς κἂν νά το ἀνοίξῃ... Ὡς ποῦ νά φθάσῃ στὸ σπῆτι της, ἄλλαξε λίγον γνώμη· ἔπειτα ἔτυχε κ' ἓνας ἄλλος πειρασμός· τὸ γράμμα ἦταν ἀνοικτό, χωρίς φάκελλο.

Ἐκλείσθηκε στὴν καμαροῦλά της, ἀργά, καὶ πρὶν νά γδυθῇ, τὸ ἐδιάβασε. Πόσες φορές; Οὔτε κ' ἐκείνη δὲν ξέρει. Ξέρει μονάχα, ὅτι ὅλο τὸ κερί τοῦ κομποδίνου της εἶχε κατῇ· τὸ γαλάζιο κανδηλάκι ποῦ ἔκαιε στὸ κομὸ ἄρχισε νά τσιρτσίζει· ἀπὸ τὴς γρίλιες τοῦ παραθύρου ἐθαμπό-

φεγγε τὸ καλοκαρινὸ γλυκοχάραγμα· κ' ἐκείνη ἀκόμα μὲ τὸ γράμμα στὸ χέρι, ντυμένη ὅπως ἦλθε, ξέχωρ' ἀπὸ τὸ ψάθινο καπελλάκι καὶ ἀπὸ τὴν ἀσημένιαν ζώνην, ποῦ εἶχε πετάξῃ ἀπάνω στὸ κρεβάτι...

Ἐ, ὡς τὴν ὦραν ἐκείνη ἡ Στέλλα τὸ εἶχε πιστεύσῃ. Εἶχε καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν του τὸ καλὸ κορίτσι. Καὶ γιατί τάχα νά μὴν τὴν ἀγαποῦσεν ἀληθινά, καὶ αὐτὴν μονάχα, ὁ Χρηστάκης; Δὲν τῆς ἄξιζε μήπως; Δὲν ἦταν ὡμορφῇ; Δὲν ἦταν ἀπὸ σπῆτι καλὸ; Δὲν εἶχε προῖκα μεγάλη; Καὶ τί τῆς ἔλειπε; ποῖα ἦταν ἡ καλλίτερό της;

Καὶ μὲ τὸ χαιδεύμα τοῦ ἐρωτικοῦ γράμματος, μὲ τὸ ψιθύρισμα τῶν γλυκῶν λόγων ποῦ ἐπλημυροῦσαν τὸ δωμάτιον ὡς μὲ μουσικὴν, ἐξυπνησεν ὁλος ὁ ἐγωισμὸς τῆς ὡραίας καὶ πλουσίας νοικοκυροπούλας, ποῦ εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην εἶχεν ἀντίζηλες ἀρχοντοπούλες καὶ κοντεσίνες. Κ' ἐξύπνησεν εὐχάριστα πολὺ, εἰς αἴσθημα ἱκανοποίησεως βαθείας, ποῦ ἐτόννε το παρθενικὸν σῶμα, μὲ ὀλην τὴν ἐξάντλησιν τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς συγκινήσεως. Ὡ ναί, τὴν ἐξεχώρισεν ὁ Χρηστάκης καὶ τὴν ἀγάπησεν.

Ήταν ἡ Ἐκλεκτή.

Καὶ μὲ τὴν σκέψιν αὐτὴν, ἀνόρθωσε τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα, καὶ ἐπρότεινε τὰ ὦριμα στήθη, καὶ ἀνοίξεν ἀπλάνῃ καὶ ρεμβώδῃ τὰ χαριτοβλέφρα μαῦρα μάτια, καὶ ἐσήκωσε τὰ τορνευτὰ χέρια ὡς τὸ κεφάλι, καὶ ἐτράβηξε τὴ μεγάλη φουρκέτα ποῦ τῆς ἐκρατοῦσε τὸν κότσο, καὶ ἐτινάχθη μὲ κίνημα ζῶου ὡραίου, ὑπερηφάνου, καὶ ἄφησε νά καταπέσῃ ὡς μαῦρος χεῖμαρρος ἡ ἄφθονη κόμη της... Ἐπειτα συνέπλεξε τὰ δάκτυλα ἀποπίσω, καὶ ἐστήριξε τὸ ἰνίον εἰς τὰς παλάμας. Εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν, — ὦ, τί θαυμασία ποῦ ἦταν! — ἔμεινεν ὦραν πολλήν.

Ἡθελεν, ἐκολακεῖτο, ἦταν εὐτυχισμένη νά τὴν ἀγαπᾷ ὁ Χρηστάκης. Ξεύρετε, ὅτι ἄμα ἡ γυναῖκα θέλῃ, ἄμα δέχεται νά τὴν ἀγαπᾷ ἓνας, αὐτὸ σημαίνει ὅτι τὸν ἀγαπᾷ. Τέτοια εἶνε ἡ ἀγάπη της ἀπὸ τὴν φύσιν, παθητικὴ· καὶ γι' αὐτὸ ποτὲ ἢ πολὺ σπάνια ἔχει τὴν πρωτοβουλίαν. Καὶ τώρα ἡ Στέλλα προσπαθεῖ, χωρίς κόπον, νά ἐνθυμηθῇ ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἐκδηλώσεως, ὀλην τὴν ἱστορίαν τῆς συνεννόσεως, τὰ μικρὰ ἐπεισόδια τῶν συναντήσεων, ἀπὸ μῆνης τώρα, τὰ τρυφερά του βλέμματα, τὸ ἐπιμόνον παρακολούθημα, τὰ διαφορούμενα μισόλογα, — ὅλα, ἀπὸ τὴν στιγμὴν τῆς πρώτης γνωριμίας μὲ τὴν τυπικὴν ἀλλὰ χαριτωμένην ὑπόκρισιν, ὡς τὴν θερμὴν χειραψίαν τοῦ ἀποψινοῦ ἀποχωρισμοῦ, εἰς τὴν ἀποδόχθραν... Καὶ τὰ παραμικρότερα, καὶ τὰ πλέον ἀσήμαντα,

εἶχαν τότε μεγάλην βαρύτητα. Ἀποροῦσε καὶ αὐτὴ πῶς τὰ ἐνθυμεῖτο μὲ τόσῃ διαύγειαν· δὲν ἤξευρεν ὅτι τῆς εἶχαν κάμῃ τόσῃ ἐντύπωσιν. Τὸν ἀγαποῦσε, καὶ ἴσως τὸν ἀγαποῦσε πρὶν νά διαβάσῃ τὸ γράμμα του...

Ἐπεισε νά κοιμηθῇ, ἀλλὰ ὁ ἥλιος τὴν ἤρπεν ἀγρυπνῇ. Πρώτη φορὰ τῆς συνέβαινε τέτοιο πρᾶγμα· ἦταν ὁ πρῶτός της ἔρως αὐτός. Ὅταν ἐσπούδαζεν εἰς τὸ Ἀρσάκειον τῆς Κερκύρας, εἶχε ποθήσῃ ν' ἀγαπηθῇ ἀπὸ ἓνα εὐμορφον μαθητὴν, ποῦ κάποτε ἔβλεπεν· ὅμως, ὁ ἐφηβικός της πόθος ἔμεινεν ἀνεκπλήρωτος, καὶ μάλιστα χωρίς ὀδύνην, διότι ὁ ὁμορφονιὸς τὰ εἶχε πρὸ πολλοῦ μὲ μιαν συμπαθήτριάν της. Ἀπὸ τὴν Κέρκυραν ἐγύρισεν εἰς τὴν πατρίδα της, ὅταν ἔγινε δεκαεὶς χρόνων. Τὰ κατόπι δύο τρία χρόνια ἐπέερχαν ἔτσι, μ' ἓνα δύο πόθους ἐπίσης μυστικούς, ἀσθενεῖς καὶ ἀκινδύνους. Ἐπειτα, εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν δεκαοκτῶ χρόνων, ἡ Στέλλα ἔμοιαζε μὲ μπουμποῦκι, ποῦ δὲν εἶχεν ἀνοίξῃ ἀκόμη τὰ φύλλα του. Μόλις τότε, ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες, ἄρχισε νάκούῃ τὴν φωνὴν τῆς σαρκός, τὴν φωνὴν τῆς φύσεως, πλέον ἐντονον, πλέον ἐπιβλητικὴν, πλέον καταληπτήν. Ἀρχισε νά γνωρίζῃ τὸν ἑαυτὸν της ἢ παρθένο. Αἱ μακραὶ καὶ γλυκεῖαι μελαγχολίαι, οἱ ἀπόκρυφοι στεναγμοί, τὰ ἀναίτια δάκρυα, τὰ μυστικὰ ρίγη, τότε εἶχαν ἓνα λόγον ποῦ δὲν τὴν διέφευγε. Τὸ μπουμποῦκι εἶχεν ἀνοίξῃ κ' ἐσχόρπιζε τὴν εὐωδίαν τῶν πρώτων ἡμέρων. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιμον στιγμὴν, εὐρέθη ἐμπρὸς της ὁ Χρηστάκης. Ὅλη ἐκείνη ἡ ἀδιαφορία, ποῦ ἠσθάνετο ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, ὅταν ἀκούγε τὰ ἐρωτικά του ἄλλα, ὅταν ἔβλεπεν ὅτι τὸν ἤθελαν ὅλες, ἐσθύσθη, μόλις ἐνόησε κ' ἐπίστευσεν ἀργά, ὅτι ὁ Χρηστάκης αὐτὴν ἐπροτιμοῦσε. Καὶ ἡ ἴδια αὐτὴ ὑπερηφάνεια τὴν ἔκαμε τότε ν' ἀνταποκριθῇ μὲ προθυμίαν, νά τὸν ἀφῇσῃ νά ἐνσαρκώσῃ αὐτὸς τοὺς πόθους της, — νά τὸν ἀγαπήσῃ.

Ἐδίστασεν ἀκόμη, ἀλλὰ τοῦ ἔγραψε.

Μιὰ κόλλα χαρτιοῦ φιστικί, μικροῦλα, μὲ μιὰ κομψὴ μαργαρίτα στὴν κόχην, μὲ λίγα λόγια ἀνοικτογραμμένα, ποῦ ἐγείμιζαν ὀλην τὴν σελίδα, — τέτοιο ἦταν τὸ πρῶτό της καὶ τὸ τελευταῖο ἐρωτικὸ γράμμα.

Καὶ τοῦ ἔγραφε:

«Ναί, Χρηστάκη μου, σ' ἀγαπᾷ κ' ἐγὼ ὅσον δὲν φαντάζεσαι, ὅσον δὲν εἰμυροῦν νά φαντασθῇς. Εἶμαι δική σου. Ἀγάπα με. Ἡ Στέλλα σου.»

Καὶ τὸ ἄλλο βράδυ, σύμφωνα μὲ τὴν παραγγελίαν του, τοῦ το ἔρριψεν ἀπὸ τὸ παράθυρον. Αὐτὸ ἦταν ὅλον τὸ ἐγκλημά της.

B'

Δέν περιγράφεται η χαρά του Χρηστάκη Ζα-
μάνου, όταν έλαβε το γράμμα. Τό έδειξεν υπό
εχεμύθειαν εις τούς μισούς συναδέλφους του, τό
είπεν εις τούς άλλους μισούς, και διά πολλάς
ήμερας τό κομψόν σωματεϊόν των τηλεγραφη-
τών δέν είχεν άλλο θέμα όμιλίας. Αλήθεια, ήταν
λιγάκι παράξενο: Η Στέλλα που δέν άκούστηκε
ποτέ; ή Στέλλα που δέν εκύτταζε κανένα; ή
Στέλλα που έπεριφρονούσε άκόμη και αυτόν;
Α, ό Χρηστάκης είχε τό δικαίωμα νά καυχά-
ται, —και έκαυχάτο όσον ήμπορούσεν.

Ό Στέφενσων, ό άλλος τηλεγραφετής, ό πρύ-
τανις νά πούμε του σωματεϊού, άνέλαβε νά δώση
εις τόν εύτυχή συνάδελφόν του μερικάς συμβου-
λάς, χρησίμους διά τήν περίστασιν:

—Και τόρα τί σκοπεύεις νά κάμης; του είπε.
«Νά μ' αγαπής νά σ' αγαπώ, για νά περνούμε
τόν καιρό», όπως με τίς άλλες; Α, μπά! μπά!
Τέτοιο κορίτσι δέν τό βρίσκεις καθεμέρα. Εύ-
μορφη, φρόνιμη, και ένατό χιλιάδες προίκα τό
λιγώτερο... Ψέμματα; Πρέπει νά ώφελη-
θής από τήν εύκαιρία και νά τήν γυρέψης σέ
γάμο· γρήγορα μάλιστα, πριν νά κρυώση τό
πράγμα.

—Αλήθεια λές, μά πώς νά κάμω;

—Νά γράψης ένα γράμμα του πατέρα της
εις τήν Αγγλία έμεις έτσι κάνομε.

Του καλάρωσε αυτό του Ζαμάνου, και άν δέν
εταίριαζε πολύ με τίς συνήθειες του τόπου, —όσο
δέν εταίριαζαν και ή γκέτρες που φορούσε, —πιά-
νει και κάνει μια γραφή στο γέρο Βιολάντη,
και κοντολογής του γυρεύει τήν θυγατέρα του.

Χρ! τόρα είνε που δέν περιγράφεται ό θυμός
και ή απέλπισία του Παναγή Βιολάντη, όταν
έλαβεν αυτό τό γράμμα!

Πολύ παράξενος άνθρωπος ό Παναγής Βιο-
λάντης, ό μεγαλέμπορος. Όση γλύκα και καλω-
σύνη έδειχνε τό πρόσωπό του, με τά μαύρα μπαρ-
μπετόνια, τό αιώνιο χαμόγελο και τά χρυσά γυα-
λιά, —τόση σκληρότητα και εγωϊσμόν εκρυβε
μέσα στην ψυχή. Ηξευρε νά φορή στην εντέλεια
τήν προσωπίδα του καλού, και για τέτοιον τόν
είχεν ό κόσμος· εις τό βάθος όμως δέν υπήρχε
πειό απότομος άνθρωπος. Σίδερο τυλιγμένο με
μπαμπάκι ό χαρακτηήρας του· κ' έφθανε νά έλθης
σέ κάπως στενώτερη συνάφεια μαζί του, για νά
αίσθανθής όλη του τήν τραχύτητα.

—Τί λέω-λέει;!! άνέκραξεν, άμα έτελείωσε
τό γράμμα του Ζαμάνου.

Τό μέτωπό του εξάρωσε, τά ματόφρυδα έσχε-

πάσθηκαν με μαύρο σύννεφο, και από τά χρυσά
γυαλιά εξέφυγεν ή πρώτη άστραπή.

Όλο σχεδόν εκείνο τό πρωί, δέν έκαμεν άλλο
παρά νά σουλατσάρη στο γραφείο του και νά
παραιμιλή. Μέσα στο στενό εκείνο τετράγωνο, τό
χωρισμένο με κίτρινα κάγγελα, έμοιαζεν αληθινά
σά θηρίο μέσα σέ κλουβί.

—Τί λέω-λέει;!! Ό γυιός του Ζαμάνου, ό
ψωρείτης του ψωρείτη, ό παληοτηλεγραφετής,
επηρε τό άντζάρντο νά μου γυρέψη τή θυγατέρα
μου, έμένανε;... Και τί έστοχάστηκε; πώς
γιατί φορεί γκέτρες και φινόρα, θά του δώσω υπό-
ληψι έγώ, ό Βιολάντης, και θά τόν κάμω κηόλας
γαμπρό;!! Ποφ! κρίμα στα μπρόκολα!.. Μά δέν
με νοιάζει τόσο γι' αυτό... Θά του έμνηούσα
έγώ δυό λόγια φυτευτά και δεμένα, και θά τόν
έδανα στη θέσι του άμέσως. Μά εκείνο τό άλλο...
τό άλλο... τό άλλο!.. «Τολμώ νά έλπίσω, ή
μάλλον είμαι εις θέσιν νά σας διαβεβαιώσω, ότι
ή θυγάτηρ σας δέν θά είπη όχι, άν σεις είπητε
ναί». Βά μπένε! Μά πώς τό ξέρεις του λόγου
σου; Τήν έρώτησες, μωρέ; τση το είπες; σου το
είπε;... Ω, ύποψία φριχτή!.. Μήν έλθσμό-
νησε ή Στέλλα πώς είνε θυγατέρα μου; Μήν
εκαταδέχθηκε νά δώση άκρόασι σέ τέτοιο ρεντί-
κολο; Μήν έκαμε...; Ω, φριχτή, φριχτή ύπο-
ψία!.. Μά τόν Αγιο και μά τό Σταυρωμένο,
άν ανακαλύψω τίποτα τέτοιο, θάν τη σκοτώσω!

Και τότε ό Βιολάντης έκαμεν αυτόν τόν
συλλογισμόν, που τιμώ αλήθεια τήν μεγαλο-
φυϊάν του:

—Για νά μου γράψη αυτός, παναπή πώς τά
γράμματα τά έχει εύκολα· και θά της έγραψε.
Και για νά μου γράψη πάλι πώς «είμαι εις θέσιν νά
σας διαβεβαιώσω...» παναπή πώς ή Στέλλα
ή του είπε κανένα λόγο, ή... ή... ή του έγραψε.
Ω, συφορά της και μαυρίλα της! Μπόγιας
θά γίνω!

Επλησίαζε μεσημέρι, όταν άρπαξε τό κα-
πέλλο του, έδωσε βιαστικός μερικές παραγγε-
λίες, και έφυγε τρεχάτος για τό σπίτι. Του ήλθε
μια ιδέα, και άνυπομονούσε νά την βάλη σέ
πράξι.

Εις τό σπίτι, ξεπελάγησαν κάμποσο που τον
είδαν ενωρίτερα.

—Πώς τώπαθες, Παναγή; ήρώτησεν ή γυ-
ναϊκά του.

—Αφησέ με, γιατί σήμερα είμαι χαρούμε-
νος... μά πολύ χαρούμενος.

Και πραγματικώς, κατώρθωσε νά δώση στο
πρόσωπόν του μια λάμψη, που έχαραποίησεν όλο
τό σπίτι. Ποτέ ή οικογένεια δέν έγευμάτισε φαι-

δρότερα. Η μικρές μάλιστα, ή Κατίνα και ή
Νένε, έγάλασαν τόν κόσμο.

—Έ, ήσυχία! έφώναζεν ό Νταντής, ό γυιός
του Βιολάντη.

—Αφησέ τα τά παιδιά νά κάμουν ό,τι θέ-
λουν, έλεγεν ό πατέρας· σήμερα είμαι για νάμαι.

Περισσότερο δέν τον έρωτούσαν, γιατί ποτέ
δέν είχε δώση τό θάρρος σέ κανένα, ούτε στη
γυναϊκά του. Η Στέλλα όμως είχε κάποιον προ-
αίσθημα. Προχθές τό βράδυ, που είχε πάγη
στο θερινό θέατρο με τή θεία της, ό Χρηστάκης
επρόφθασε νά καθίση λίγο κοντά της και νά της
ψιθυρίση: «Τόρα θά κάμω ό,τι πρέπει. Θά σε
γυρέψω.» Κ' εκείνη εκλινε τό ώραίο κεφάλι, σάν
νά του έλεγε «Ναί.» Σήμερα λοιπόν, που
έβλεπεν έτσι χαρούμενο τόν πατέρα της, υπέ-
θεσεν ότι κάτι τέτοιο θά συνέβη. Και νά που ό
πατέρας δέν τό άκουσεν άσχημα... Ω, πώς
έγλυκοκτυπούσεν ή καρδιά της από χαρά, από
έλπίδα, και πώς έλαμπαν τά μεγάλα εκείνα μά-
τια, τά μαύρα, τά χαριτοβλέφαρα...

Απόφαγαν, και τά παιδιά άνέβηκαν άπάνω.
Ό Νταντής βγήκε έξω. Εις τήν τραπέζαρία
δέν έμενε τόρα παρά τό άνδρόγυνο, ή Στέλλα
και ή θεία Νιόνια, —μια μεγάλη άδελφή του
Βιολάντη, άνύπανδρη.

Ό Παναγής Βιολάντης έσκούπισε καλά-καλά
τά μυστάκια του με τήν πετσέτα, και είπεν:

—Ε, λοιπόν, Στέλλα μου, τά συχαρία
μου. Αφ' ου τόν θέλεις και σου άρέση, νά τον
πάρης, παιδί μου, και νά ζήσης.

Ηλθεν έξαφνα. Η Στέλλα έσηκώθη διαμιάς
και άνοιξε τό στοματάκι σ' ένα μορφασμόν τρό-
μου, που λίγο έμοιαζε με χαμόγελο. Η όψη της
έχλώμιασε, γιατί δέν έκοκκίνιζε ποτέ... Είχε
τήν κατάσπρη, τήν γαλατένια σάρκα του κρίνου,
και ήταν περισσότερο λουλουδι παρά άνθρωπος
τό δροσερό και λευκό αυτό πλάσμα.

—Μά τί είνε; τί έστάθηκε; έρώτησεν ή Βιο-
λάνταινα εκπληκτη, κυττάζουσα κατάμματα
τήν κόρην της.

—Πώς; δέν είξέρεις λοιπόν τίποτα; είπεν ό
Παναγής· νά, ό Χρήστος ό Ζαμάνος μου έκαμε
τό όνόρε νά μου γυρέψη τή Στέλλα, και μ' έβε-
βαίωσε πώς και ή Στέλλα, λείει, δέν θά πη
όχι... Με άλλους λόγους, τά ψήσανε, καψογυ-
ναϊκα, και σύ άγρόν ήγόρασες!.. Αλλά δέν με
νοιάζει! Χαλάλι τους! Ό Χρηστάκης είνε καλός
και άξιος, και, όπως έφάνηκε σήμερα, τίμιος
νέος... Με τήν εύχή μου, παιδιά μου! Τί νά
σου πώ! έγώ τό είχα στην καρδιά μου αυτό τό
παιδί...

—Κ' έγώ, Παναγή μου, κ' έγώ! σου τ' όρκι-
ζομαι... άνέκραξεν ή Βιολάνταινα, και διε-
κόπη από τήν πολλήν συγκίνησιν.

—Ητανε από τό Θεό, γυναϊκα, έξηκολού-
θησεν ό Παναγής. Θά μου πής, είνε φτωχός· μά
τί με τούτο; έμεις είμαστε πλούσιοι και φτάνει...
Καλή φαμίλια, καλός άνθρωπος, αυτό κυτ-
τάζω έγώ. Για τάλλα δέν δίνω ένα λεφτό...
Τόρα θά πάω νά τον εύρω, νά τα τελειώσουμε
με τό καλό. Ε, Στέλλα; Τί λές; Μίλα λοι-
πόν! Πρέπει νά το άκούσω και από τό στόμα
σου... Μίλα!

—Αν είνε με τό θέλημά σας, έψιθύρισεν ή
Στέλλα.

—Ω, με τί κόπον κατώρθωσε νά βγάλη φωνή.
Τής έφάνετο ότι βλέπει όνειρον...

—Α, κατρεγάρα! κατρεγάρα!! άνέκραξεν ό
Βιολάντης με τόν φαιδρότερον, τόν ενθαρρυντι-
κώτερον πατρικόν τόνο. Κάνεις τόρα και νάζια,
ε;... Ελα, ελα, άφησέ τα αυτά, και κόπιασε
έδω νά φιλήσης τό χέρι του πατέρα σου.

Και έξαφνα διακοπτόμενος, άποσύρων τό χέρι
και αλλάζων ύφος, ως νά του ήλθεν άστέια και
παράξενη ιδέα:

—Μά δέν μου λές, Στέλλα, νά ζής, πώς τα
εφτειάσατε σεις;... Ελα, μήν ντρέπεται. Τελειω-
μένα πράγματα τόρα. Θέλω νά τα ξέρω όλα σάν
πατέρας... Πές μου, σου έγραψε;

Στην πρώτη έρώτησι, ή Στέλλα δέν ώμίλησε
λέξι. Ό πατέρας επέμεινε, —κ' εκείνη έγέλασε.
Στην τρίτη έρώτησι, τό είπε.

—Μπά! μπά!; εκάγγασεν ό Βιολάντης,
με τήν πειό τρελλή χαρά. Και θά του έγραψες
βέβαια και σύ... ή του άπάντησες στοματικώς;
Στοματικώς, ε;

Και τό είπε τόσον χαιδευτικά, τόσον γλυκά,
ώστε από τόν νοϋ της Στέλλας όχι μόνον δέν επέ-
ρασεν ή παραμικρή ύποψία, αλλά και έξεθαρρεύθη,
έξεγελάσθη στη χαρά της μέσα και στην εύτυχία
της, νά πη πράγμα, που άν τήν έρωτούσαν λιγάκι
σοβαρώτερα, δέν θά τό έλεγε ποτέ.

Εν τώ μεταξύ ό Βιολάντης είχε σηκωθεί και
τήν είχε πλησιάση.

—Ναί, τούγραφα κ' έγώ δυό λόγια...

Δέν έσωσε νά τελειώση.

—Ατιμη!! έβρυχήθη ό Παναγής Βιολάντης.
Η μάσκα έπεσε κάτω και τό πρόσωπό του
εφάνη φοβερό, πανάγριο. Τά σύννεφα τά μαύρα
που είχεν πυκνωθή στα ματόφρυδα, άρχισαν νά
τοξεύουν κεραυνούς, λυσσαλέα.

Μπάμ! ένας μπάτσος δεξιό· μπάμ! άλλος
μπάτσος άριστερό· έπειτα μια κλωτσιά στην

κοιλιά, καὶ ἡ Στέλλα κάτω, μισή στὸ πάτωμα, μισή στὸν καναπέ.

Ἦταν μία στιγμή καταπλήξεως, ποῦ δὲν ἔκου- νήθη κανεὶς. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Βιολάντης, θὰ ἔλεγε, ἐτρόμαξε γιὰ ὅ,τι εἶχε κάμει. Ἐπειτα, ἡ θεία Νό-νια ἐκτύπησε τὰ χέρια καὶ ἐξεφώνησε βραχνὰ «ὦμιέ!»· συγχρόνως ἡ Βιολάνταινα, χλωμὴ σὰν πτώμα, ἐσηκώθη καὶ ἔτρεξε νὰ ἔμβῃ στὴ μέση.

— Ἀσ' τη! Ἀσ' τη! . . . μὴ συγχύζεσαι τώρα, Παναγιῇ μου! . . . Μή! . . .

Τὰ ἔλεγε σιγά, πνιχτά, νὰ μὴν ἀκούσουν, νὰ μὴν ἐννοήσουν τίποτα οἱ ἄλλοι. Καὶ αὐτὸς ὁ φόβος ἐκυριάρχησεν εἰς ὅλην τὴν σκηνήν: Τὸ πρῶτον κίνημα τῆς Στέλλας ἦταν νὰ διορθώσῃ τὴν ἀνώμαλον θέσιν, ποῦ τῆς εἶχε δώσῃ ἡ πα- τρική βία. Ὁ Παναγιῆς εἶχε κρατήσῃ λιγάκι τὴ φόρα τῶν μπάτσων του, γιὰ νὰ μὴν ἀντηχή- σουν, καὶ ἴσως γι' αὐτὸ εἶχε καταλήξῃ ὕστερα εἰς τὴν κλωτσιά, τὴν πλέον ἀθόρυβη. Ἡ Νιόνια ἔρριπτε περίτρομα βλέμματα στὶς πόρτες. Καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Βιολάνταινας ἐξέφραζε μομφὴν ἀγωνιώδη, σύστασιν ἀπελπισμένην: Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ! σιγά, θὰ μᾶς ἀκούσουν! . . .

— Τώρα θὰ πάω νὰ λογαριασθῶ μ', ἐκεῖνον, εἶπεν ἀμέσως ὁ Παναγιῆς, καὶ ὕστερα ἔχω καιρὸ νὰ σὲ συγυρίσω ἐσένα!

Ἀρπάξε τὸ καπέλλο του, ἐμουρμούρισεν ἀκόμη μερικά, κ' ἐχύθη ἔξω.

Τὸ κουδοῦνι τῆς ἐξώπορτας ἦτο γι' αὐτὸν σὰν ἓνα σύνθημα. Ἐφόρεσεν ἀμέσως τὸ προσω- πεῖόν του, καὶ ἐπροχώρησε τὸν δρόμον τοῦ ἥσυ- χος, γελαστός, γλυκύς, ὡς νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε.

Ἡ Στέλλα εἶχεν ἀπομείνῃ ἐκεῖ ὡς παράλυτη. Δὲν ἔκλαιγε· γιατί δύσκολα εἶχε τὰ δάκρυα ἀπὸ μικρὴ· ἡ θλιψὶς τῆς ἦταν πάντα ξερή, βουβή, ὑπερήφανη. Ἀλλὰ τὰ χαρακτηριστικά τῆς εἶχαν ἀλλοιωθῇ καὶ τὸ χρῶμα τοῦ κρίνου ἦταν τώρα πελιδνόν· καὶ τὰ μάτια τῆς, ἀπλανῇ, τρομαγ- μένα, ἐκύτταζαν ἐπίμονα εἰς τὸ κενόν· καὶ τὰ χέρια τῆς ἔτρεμαν· καὶ σπασμὸς νευρικός κάθε τόσον τῆς ἀνοιγόκλεινε τὰ χεῖλη ἀπότομα, καὶ τῆς ἐτράνταζε τὸ σῶμα ὀλάκκαίρο.

— Καλὰ σοῦ ἔκαμην! εἶπεν ἡ Βιολάνταινα, ἡ ὁποία ἦτο πάντα σύμφωνη μὲ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ αὐστηρὴ εἰς τὰ παιδιὰ τῆς. Μιὰ καὶ του ἔδωκε θάρρος νὰ σου γράψῃ, ἔπρεπε νὰ δείξῃς τὸ γράμμα στὴ μάνα σου. Ἐτσι πᾶνε καὶ γρά- φουνε σ' ἓνα νέο; . . . Καλὰ σοῦ ἔκαμην!

Ἡ θεία Νιόνια δὲν ἔβγαζεν ἄχνα.

Τὴ στιγμήν ἐκείνη ἀνοιξεν ἡ θύρα κ' ἐμβῆκεν ἡ ὑπηρέτρια.

Ἡ Στέλλα ἐξαφνίσθη, ἐσηκώθη βιαστικῇ, ἔφερε τὸ χέρι στὰ μαλλιά, ὡς γιὰ νὰ τα σιάξῃ, καὶ εἶπε μὲ τὴν συνειθισμένην τῆς γαλήνην:

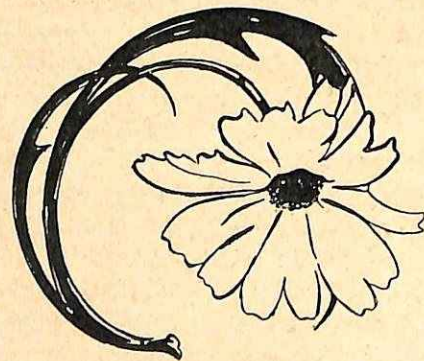
— Σήκωσε τὰ φλυτζάνια!

Καὶ ἡ προσπάθεια αὐτὴ τοῦ ὑπερηφάνου πλά- σματος, ποῦ ἐπνιγεν ὅλον τὸν πόνο του γιὰ νὰ κρατήσῃ τὴν θέσιν του ἐμπρὸς στοὺς ταπεινοὺς, ἐγέμισε δάκρυα τὰ μάτια τῆς θείας Νιόνιας.

Ἦταν τὰ πρῶτα, ποῦ ἐπροκαλοῦσεν ἡ πολυ- δάκρυτη τραγωδία.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπεται συνέχεια.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Ἰδοὺ κάτι ἀπροσδόκητον ἴσως: ὅτι καὶ τῶν περιστερῶν ὡς ἀγγελιαφόρων ἔκαμνον χρῆσιν οἱ ἀρχαῖοι.

Ἡ Αἰγίνα μὲ τὰς θαλερὰς κλιτύς τῶν ὀρέων καὶ τῶν λόφων αὐτῆς, μὲ τοὺς εὐανθεῖς κήπους, ὁ τόπος τῆς λατρείας τῶν προστατῶν τῆς γεωργίας θεῶν, ἡ πολυστάφυλος Οἰνώνη, ὑπῆρ- ξαν χρόνοι, καθ' οὓς οὐ μόνον εὐνομος πόλις ἦτο, ὅπου ἡ Σώτειρα, τοῦ ξενίου Διὸς συμπά- ρεδρος, ἐθεραπεύετο Θέμις, ἀλλὰ καὶ φιλόμολ- πος, ἐνθα ἐν συμφωνίᾳ αὐλῶν καὶ φορμιγγῶν ἐκλείετο ἡ ἀρετὴ, χλωρὰ ἀνθέων στεφανώματα φέρουσα, ἐν μέσῳ χοροῦ τῶν ξανθῶν Χαρίτων. Ἐν αὐτῇ ὄχι μόνον ἡ μεγαλύνουσα τὰς πόλεις φιλόφρων Ἡσυχία, ἡ τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν πολέμων τὰς κλεῖδας κατέχουσα, ἐπὶ ἀδαμαν- τίνου ἐκάθητο θρόνου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ ἔχει νὰ δείξῃ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν ἀετωμάτων αὐτοῦ καὶ τὸν τολ- μηρὸν πλάστην Ὀνάταν. Καὶ ἀκμαῖον δ' ἐμπό- ριον κατεσκεύασε καὶ κραταιότατον κατήρτισε ναυτικόν. Ἐνίκησαν δ' οἱ Αἰγινῆται ἐν μεγάλῃ ναυμαχίᾳ τοὺς πειρατικούς Κυδωνίους τῆς Κρή- τος, χάριν τῶν πολλῶν καταπλεόντων εἰς Αἶγυ- πτον Αἰγινητῶν ἐμπόρων ἱδρυσαν ἐκεῖ ναὸν τοῦ Διός, καὶ ἐν Δελφοῖς ἔστησαν ἰσοὺς μετὰ χρυ- σῶν ἀστέρων, ἐκ τῶν λαφύρων τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας.

Ἐκ τῶν νικῶν καὶ τῆς εὐπορίας οἱ Αἰγινῆται μεγαλοφρονήσαντες ἐκόσμησαν τὴν νῆσον διὰ ναῶν, ἀγαλμάτων καὶ ἄλλης μεγαλοπρεποῦς κατασκευῆς. Δωριεῖς δὲ ὄντες, ναῦται καὶ ὕμει- νὴν χώραν οἰκοῦντες, ἔχοντες δὴλα δὴ ἀκμαῖα σώματα, ἤρχισαν ἀσκούμεντοι αὐτὰ μετὰ μικρὸν δὲ οἱ φιλογυμναστοῦντες ἐγένοντο ἀθληταί, οὗτοι δὲ ἀθλοφόροι γενόμενοι ἀνεκήρυξαν πολλάκις κατὰ τοὺς πανελληνίους ἀγῶνας τιμήσσαν τὴν δολιχῆρετμον πατρίδα Αἰγίαν. Διὸ ἐκ τῶν τεσ- σαράκοντα τεσσάρων ἐπινίκων ὕμνων τοῦ Πιν- δάρου οἱ ἑνδεκα ψάλλουσιν Αἰγινήτας, δύο δ' ἐκ τῶν δεκατριῶν περιωθέντων τοῦ Βακχυλίδου, ἐν οἷς καὶ ὁ μακρότατος, ὁ εἰς Πυθέαν τὸν Λάμ- πωνος τὸν παγκρατιαστήν. «Δὲν ἀμαυροῦται— λέγει ὁ ποιητής—κρυφθεῖσα μὲ τὰ ἀλαμπῆ σκοτὶ τῆς νυκτὸς ἡ πασιφανὴς Ἀρετὴ, ἀλλ' αἰωνίως βρύουσα ἀπὸ ἀκάματον δόξαν στρέφεται κατὰ

τὴν γῆν καὶ τὴν πολύπλαγκτον θάλασσαν, καὶ τὴν φερεκυδῆ νῆσον τοῦ Αἰακοῦ τιμᾷ· μετὰ τῆς Εὐκλείας δὲ τῆς φιλοστεφάνου κυβερνᾷ τὴν πόλιν».

Ἀλλὰ τῶν Ἀθηναίων ὁ φόβος διὰ τὸ μεγα- λεῖον τῆς νήσου καὶ ὁ φθόνος ἠφάνισαν αὐτήν. Ἡ θεόδμητος πόλις ἀνθρώπινον ἀπεδείχθη ἔρ- γον· ἐκυριεύθη, καὶ οἱ Αἰγινῆται, φυγάδες, κατῳ- κησαν τὴν εἰς αὐτοὺς δοθεῖσαν ἐν Κυνουρίᾳ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Θυρεάτην. Οἱ ναυτίλοι ἐγέ- νοντο γεωργοί, οἱ ἐν εὐμαρείᾳ βιώσαντες λυπρούς θεραπεύουσιν ἀγροὺς ξένης καὶ ἀστόργου γῆς. Ἀλλ' ὅτε αἱ Ἀθηναὶ κατέπεσον μετὰ τὸ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἀτύχημα, οἱ Αἰγινῆται ἐπανῆλ- θον εἰς τὴν πατρίδα. Ἀλλ' οὔτε τὴν ἐμπορίαν οὔτε τὴν ναυτιλίαν πλέον, ὅπως ἄλλοτε, ἀσκού- σιν. Καλλιεργῆται τῶν ἀγρῶν ἀποχειροβίωτοι ἄσημον ἄγουσι βίον.

Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐλησμονήθησαν τέλεον αἱ ἀρχαῖαι τῆς νήσου διατριβαί. Τὰ ἰσχυρὰ τῶν νεανίσκων σώματα καὶ πάλιν ἀναφαίνονται ἐνί- οτε ἐν τοῖς σταδίοις τῶν πανελληνίων ἀγῶνων. Ἡ Αἰγίνα δὲν ἠφάνισθη ὅλως. «Ἐφῆμεροι πάν- τες—λέγει ὁ Πίνδαρος—σκιάς ὄναρ ὁ ἄνθρωπος· ἀλλ' ὅταν αἰγλή ὑπὸ τοῦ Διὸς πεμπομένη ἔλθῃ, φέγγος λαμπρὸν ἐπιστῆται τοὺς ἄνδρας καὶ μείλι- χος βίος».

Περὶ τὸν τέταρτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀρχό- μενον ἀνδρόπαις μεῖρας γιγαντιαῖος τὸ σῶμα, σεμνὸς τὴν ὄψιν καὶ ἀγνὸς τὴν ψυχὴν, ὅπως πάντες οἱ πολύπονοι τῶν σωματικῶν ἄθλων ἀσκηταί, σιδήρεον ἀναπτύσσει ἀκμὴν ῥώμης ἐν ταῖς παλαιστραῖς τῆς πολυάθλου Αἰγίνης, ὁ Ταυροσθένης.

Νυχθήμερον ἀσκούμενος, καὶ ὅτε ἦτο παῖς καὶ ἀφ' οὗ ἄνθρωπος ἐγένετο κατὰ τοὺς ἀγῶνας τοὺς ἐπιχωρίους, ἴσως δὲ καὶ εἰς ἄλλους τῶν πανελ- ληνίων ἀγωνισθεὶς κατέβαλε τοὺς ἀντιπάλους ὁ Αἰγινῆτης. Ἐκ τούτων δὲ θάρρος λαβὼν ἐπό- θησε καὶ ἤλπισε τὸν πολυτίμητον στέφανον τῆς ὀλυμπιακῆς νίκης.

Ἀλλ' ὁ Ταυροσθένης κατὰ τὴν πρώτην ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ σταδίῳ ἐμφάνισεν δὲν ἡδυνήθη νὰ νικήσῃ. Τὸ πανουργότατον καὶ σφοδρὰ περὶτε- χνὸν τῶν ἀθλημάτων εἶχεν ἀνάγκην ῥώμης σώματος, ἀλλὰ καὶ δραστηριότητος μάλιστα νοῦ καὶ ἀσκήσεως χρονιωτάτης. Παλαιστῆς δεξιώ-

τερος, ὁ Ἀργεῖος Χεῖμων, πατὴρ τοῦ δολιχοδρόμου Ἀριστέως, κατεπάλασεν αὐτόν. Πόσον δ' ἐμεγαλοφρόνησεν ὁ Χεῖμων διὰ τὴν νίκην κατὰ τοῦ Αἰγινήτου ἀντιπάλου μαρτυροῦσιν οἱ δύο αὐτοῦ ἀνδριάντες οἱ στηθέντες ἐν Ἀργεὶ καὶ ἐν Ἀλτεὶ τῆς Ὀλυμπίας, ἔργα δικιμώτατα τοῦ διασκήμου Ναυκύδους. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπεθαρρύνθη ὁ Αἰγινήτης παλαιστής.

Διδαχθεὶς εἰς τελειότητα τοὺς ὠθισμούς καὶ ὑπτιασμούς καὶ κλιμακισμούς καὶ τὸ πλαγιάζειν καὶ τὸ μεταπεττεῦειν καὶ τὰ λοιπὰ πονηρότατα παλαίσματα εἰσελθὼν εἰς τὸ στάδιον κατέβαλε τοὺς ἀντιπάλους. Ὁ γιγαντόσωμος ἀνὴρ αἴρεται ἐκ τῶν ἀνευφημιῶν ὑπερήφανος ὡς τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς οἱ στῦλοι. Μυριάδες Ἑλλήνων θαυμάζοντες προσβλέπουσι τὴν χαλυβδίνην φὴν τοῦ νικήσαντος τὸ εὐφύεστατον τῶν ἀγωνισμάτων, τὴν καλλίστην καὶ πλαστικωτάτην πάλην.

Ὁ Ταυροσθένης δὲν ἔχει ἀδιαφόρως πρὸς τὰς μεγαλυνούσας αὐτὸν ἀνευφημίας· ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς ὡς πύργος χάλκεος ἐπὶ τοῦ ἀδρου τραχήλου ὑψουμένης κεφαλῆς τοῦ θέτει τὸν ποθεινότατον κότινον τῆς ἱερᾶς Ὀλυμπιακῆς Ἀλτεως, μακρὰν πολὺ πρὸς ὥραν ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλουομένην, πρὸς τὴν Αἰγιναν, πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, πρὸς τὸν πολιοῦργον πατέρα ἔχει τὴν διάνοιάν του. Εἶναι ὁ πατὴρ τοῦ Ταυροσθέους Ἑλλήν, καὶ αἰσθάνεται τίς ἀνέφελος αἴγλη θὰ περιβάλλῃ τὸν εὐγενῆ οἶκον αὐτοῦ, ἂν τοῦ κήρυκος ἡ φωνὴ ἀντηχήσῃ εἰς τὰς κλιτύς τοῦ Κρονίου κηρύσσουσα καλλίνικον τὸν υἱὸν του.

Διὰ τὴν τιμὴν τὴν ἐκ τῆς ἀρετῆς ἔζη ὁ κόσμος ὁ ἀρχαῖος ὁ ἑλληνικός. Μεγάλα ἑδαπάων εἰς τοὺς γυμναστάς, εἰς τραχεῖαν κατετρίβοντο δίαίταν καὶ ἀγρὸν παρθένου διήγον βίον. Καὶ ταῦτα οὐχὶ χρημάτων ἕνεκα ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν, ὡς Εὐδῶτας ὁ Κυρηναῖος ὁ σταδιοδρόμος καὶ Κλειτόμαχος ὁ παγκρατιαστής καὶ Ἰκκος ὁ Ταραντῖνος ὁ σοφὸς καὶ Νικόδημος ὁ Μαντινεὺς ὁ πυγμαῖος, ὁ φρονιμωτάτος γράφας διὰ τὴν πατρίδα του νόμους. Καὶ ταῦτα πάντα χάριν ἐνὸς κλωνίου δάφνης ἢ ἀγρίας ἐλαίας. Διὰ τοῦτο μετὰ δικαίου τρόμου ὁ Πέρσης Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου ἀκούσας ὅτι τῶν Ἑλλήνων, ἐν ᾧ τινες ἐμάχοντο ἐν Θερμοπύλαις, οἱ πολλοὶ Ὀλύμπια ἦγον καὶ ἐθεόουν τὸν ἀγῶνα ἐλαίας ἔχοντα ἀγρίας κλάδον ὡς ἐπαθλὸν ἐβόησε· «Παπῶ! κατὰ ποίων ἀνδρῶν νὰ πολεμήσωμεν ὀδηγούμεθα, οἵτινες οὐχὶ χάριν χρημάτων πολυπόνοῦς ἄθλους ἀγωνίζονται, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν».

Διὰ τὴν τιμὴν λοιπὸν τὴν ἐκ τῆς ἀρετῆς ζῇ

ἀκόμη τοῦ Ταυροσθέους ὁ πατὴρ. Ἄς ἀκούσῃ ὅτι ὁ υἱὸς του ἀνεβοήθη νικητῆς, καὶ ἄς ἀποθάνῃ, ὅπως Διαγόρας ὁ Ῥόδιος, ὅτε ἀνευφημούμενος ἐφέρετο ἀνὰ τὸ Ὀλυμπιακὸν στάδιον ὑπὸ τῶν στεφανηφόρων υἱῶν του.

Ἡ παράδοσις λέγει ὅτι αὐθημερὸν ἡ νίκη τοῦ Ταυροσθέους γνωστὴ ἐγένετο εἰς Αἰγιναν ἐξ Ὀλυμπίας. Διττὸς δὲ φέρεται ὁ τῆς ἀγγελίας τρόπος, ὁ πρῶτος ἀναφέρεται εἰς τηλαισθησίαν.

Ὁ πατὴρ τοῦ ἀθλητοῦ ἤξευρεν, ἐν Αἰγίνῃ μένων, τὴν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἡμέραν τοῦ ἀγωνίσματος τῆς πάλης. Ποθεῖ· ἐλπίζει· προσδοκᾷ. Αἰφνης, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀνευφημίας ἐξω τῆς οἰκίας ἀκούει. Αἱ δρῦναι τοῦ μεγάρου θύραι ἀναπετάννυνται, καὶ ὁ υἱὸς ὑψὼν τὸν πρίνινον κορμὸν αὐτοῦ σιδηρομέλανα ἔτι ἐκ τοῦ ἐλαίου καὶ τῆς κόνεως τῆς παλαιστράς, πληρῶν ὅλην τὴν θύραν διὰ τοῦ εὐρέος σώματος, φαιδρὸς φαίνεται, θεῖον ἐκπέμπων σέλας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑπὸ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ κοτίνου περιβαλλομένης. Οὕτω διὰ τοῦ φάσματος ἡ παράδοσις αὕτη λέγει ὅτι ἐγένετο εἰς τὸν πατέρα αὐθημερὸν γνωστὴ τοῦ υἱοῦ ἡ νίκη (Παυσαν. VI, 9, 3—Αἰλια-νοῦ Ποικ. Ἰστ. Θ', 2).

Ἀλλ' ἡ ἑτέρα παράδοσις φαίνεται πιθανωτέρα. (Αἰλιαν. αὐτ.).

Ἐκ τῆς Αἰγίνης ἀποπλέων ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγῶνων παρέλαθεν ὁ Ταυροσθένης ἐν κλωβῷ ἐκ τοῦ περιστερεῶνος τῆς οἰκίας αὐτοῦ περιστερὰν γνωστὴν βεβαίως διὰ τὴν κούφην καὶ ταχεῖαν πτῆσιν αὐτῆς, ἥτις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἐκκολάψῃ τοὺς νεοσσούς, καὶ μετὰ τῆς συνήθους στοργῆς ἔτρεφεν.

Καὶ ἤδη ὁ ἀγὼν εἶχε συντελεσθῇ, ἤδη ὁ κήρυξ ἀνείπε τὸν Ταυροσθένη νικητὴν, ἤδη οἱ σεμνοὶ ἑλλανοδίκαι διὰ τοῦ ἀμβροσίου στεφάνου περιέβαλον τοὺς κροτάφους αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ νικητῆς, τοῦ στεφανηφόρου κώμου ἀμελῶν, αὐτὸς, ὁ γυμναστής, ὁ θεράπων σπεύδουσιν εἰς τὸ οἶκημα, ἐξάγουσι τὴν περιστερὰν τοῦ κλωβοῦ καὶ προσράπτουσιν εἰς τὸν πόδα αὐτῆς τὸ σύμβολον τῆς νίκης, πορφύρας τεμάχιον. Ὁ Ταυροσθένης ὑποσχόμενος ὅτι θὰ θύσῃ εἰς τὸν Δία σωτήρια, ἂν οἱ ἀετοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἱέρακες δὲν βλάψωσι τὴν κομίζουσαν τὴν ἀγαθὴν ἀγγελίαν περιστερὰν, ἀσπάζεται καὶ ἀφίνει αὐτὴν εἰς τὸν αἰθέρα.

Τὸ εὐγενὲς πτηνὸν ἐκ τοῦ πόθου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐπανόδου εἰς τὰ νεοσσία αὐτοῦ τανύει τὰς ὠραίας πτέρυγας του. Ὑπεράνω τοῦ σταδίου, οὐδὲλως ὑπὸ τῆς βοῆς τοῦ ἀμετρήτου πλήθους

τῶν θεατῶν προουμένη, ὑπεράνω τοῦ εὐδένδρου παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ἄλσους τῆς Πίσσης, καθέτως πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς εἰ ἐπεθύμει ν' ἀναβῇ παρὰ τοῦ Διὸς τὸν θρόνον, φέρεται. Διαγράφει τότε κύκλον ὀρίζοντιον. Μὲ τὴν ψυχὴν αὐτῆς τὴν μητρικὴν βλέπει τὴν καλιὰν τῆς, ἀκούει τοὺς γογγυσμούς τῶν νεοσσῶν, ὁσφραίνεται τῆς ἀνθοδόλου νήσου τὰ μύρα. Ἐκεῖ λοιπὸν πρὸς τὴν ἀνατολὴν φέρουσιν αὐτὴν ταχεῖαι κουφοτάτην ἐκ τοῦ πόθου καὶ τῶν ἐλπίδων αἱ πτέρυγες. Ποῖον βέλος, τῆς ἱκτίνος γοργοπτέρυξ ἤθελε δυνηθῇ νὰ καταφθάσῃ μητέρα σπεύδουσαν πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς; Πέτεται ὑπεράνω τῆς δασώδους Φολῆς· δὲν ταράττουσιν αὐτὴν μετὰ τρομεροῦ κελάδου βροντῶντα τοῦ Λάδωνος τάργυρᾶ ρεῖθρα· ἀριστερά, πρὸς βορρᾶν, ἀφίνει τὸν Ἐρύμανθον· ὡς μολυβδὶς ὑπὸ ἰσχυροῦ βληθεῖσα σφενδονήτου σχίζει τὸν αἰθέρα ἄνωθεν τῶν ἀποκρήμων Ἀροαίων καὶ τῆς χιονοβλήτου Κυλλήνης.

Προφαίνεται ἡδὴ σαπφείρινος πέραν ὁ Σαρωνικός, καὶ ἀπὸ τῆς ὑψικαρήνου κορυφῆς τοῦ ὄρους, τὰς πτέρυγας συναγαγούσα, πίπτει εἰς τὰς χθαμαλὰς πεδιάδας τῆς Κορινθίας, μετὰ μικρὸν δὲ μετὰξὺ πέτεται τοῦ Ἀραχναίου καὶ τῶν πολλῶν καὶ μικρῶν νησίδων τοῦ Σαρωνικοῦ. Τὸν κάματον τὸν καταβάλλοντα τὸ μικρὸν σῶμα τοῦ κομποῦ πτηνοῦ διὰ τὴν μακρὰν καὶ ἄπαστον

πτῆσιν ἀφαιρεῖ ἡ χαρὰ καὶ ἡ προσδοκία τῆς προσεχοῦς ὀψεως τῶν τέκνων τῆς. Εἰς τοιαύτας στιγμὰς ἡ αὔλος ψυχὴ ἐμβάλλει ὑλικὴν ἀκμὴν εἰς τοῦ σώματος τοὺς μῦς καὶ τὰ νεῦρα.

Τὸ ὄρος τοῦ Πανελληνίου Διὸς εἶχεν ἤδη καλυφθῇ διὰ τῆς σκιᾶς τῆς ἐσπέρας, ὁ δὲ Ὑμητὸς εἰς τὴν ἀντιπέραν Ἀττικὴν τὴν βυσσίνην βασιλικὴν αὐτοῦ περιεβάλλετο ἐσθῆτα, ὅτε εἰς τοὺς δόμους τοῦ Ταυροσθέους καὶ μετ' ὀλίγον καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν τῆς Αἰγίνης κραυγαὶ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ ἀντήχησαν χαρᾶς. Εἰς τὸν περιστερεῶνα ἐκάθισε παρὰ τὴν φωλεὰν τῶν ποθεινῶν νεοσσῶν αὐτῆς ὁ πολυπόθητος εὐάγγελος κήρυξ. Χαρμονῆς εἶναι ἄγγελος· ὁ κομποῦς ἐρυθρὸς ποὺς αὐτῆς ἔχει προσερραμμένην τὴν συνηματικὴν πορφύραν.

Οὕτως ἐκ μακροῦ τοσοῦτον διαστήματος ἀνηγγέλθη αὐθημερὸν τοῦ Ταυροσθέους ἡ νίκη. Βεβαίως δὲν ἔκαμε τὸ πείραμα τότε πρῶτος ὁ Αἰγινήτης, ἀλλ' ἀπὸ μακροτέρας ἴσως ἀποστάσεως ἐπανελάμβανε τι οὐχὶ ἀσύνητες. Λοιπὸν καὶ ἡ περιστερὰ ὡς ἀγγελιαφόρος δὲν εἶνε τῶν νεωτέρων χρόνων εὐρημά τι καινόν.

«Οὐδὲν καινὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον».

Τίς ἀψευδὲς σοφὸς εἶπε τοῦτο;

Κ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝ ΒΟΣΤΩΝΗ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΝ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ

Εἰς τὸν προκείμενον κατ' ἀξίαν ὑπηρεσίας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα νὰ σταθμίσωμεν τὰ διάφορα εὐεργετικὰ ἱδρύματα, τὰ ὁποῖα ὁσημέραι μᾶς προσφέρουν ὁ πολιτισμός, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλανθρωπία, δὲν πρέπει νὰ παρίδωμεν τὰ ἄστυα τῶν τυφλῶν.

Τὰ ἄστυα ταῦτα ἐπιτυχάνουν νὰ δύνανται οἱ τυφλοὶ σήμερον ν' ἀναγινώσκουν, νὰ γράφουν, νὰ συγγράφουν εἰς πεζὸν καὶ ἑμμετρον λόγον, νὰ ἐκτελοῦν μεμονωμένως ἢ μετ' ὀρχήστρας κλασικὴν μουσικὴν, τὴν ὁποίαν ἐκμανθάνουν ἀναγινώσκοντες καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἀκοῆς, νὰ παρακολουθοῦν ἀνωτέρας πανεπιστημιακὰς σπουδὰς,

καὶ νὰ μανθάνουν σχεδὸν ἀνεξαιρέτως πάντα τὰ τεχνικὰ ἐπαγγέλματα. Σήμερον διὰ τῶν ἀσύλων τούτων δὲν καταδικάζονται οἱ ἄποροι τυφλοὶ εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐπαίτου, ἀλλὰ ἐξασφαλίζουν ἀνετον βίον δι' ἐντίμου ἐργασίας.

Ἡ ἐπιτυχία τοιούτων θαυμάτων κατορθοῦται διὰ συνεχῶν καὶ ἐπιμόνων κόπων, δι' ἐπιμελοῦς διδασκαλίας κινούσης τὸν θαυμασμὸν καὶ διὰ τῆς ἐθελουσίας, τὴν ὁποίαν μόνον ἡ ἀληθὴς φιλανθρωπία δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ.

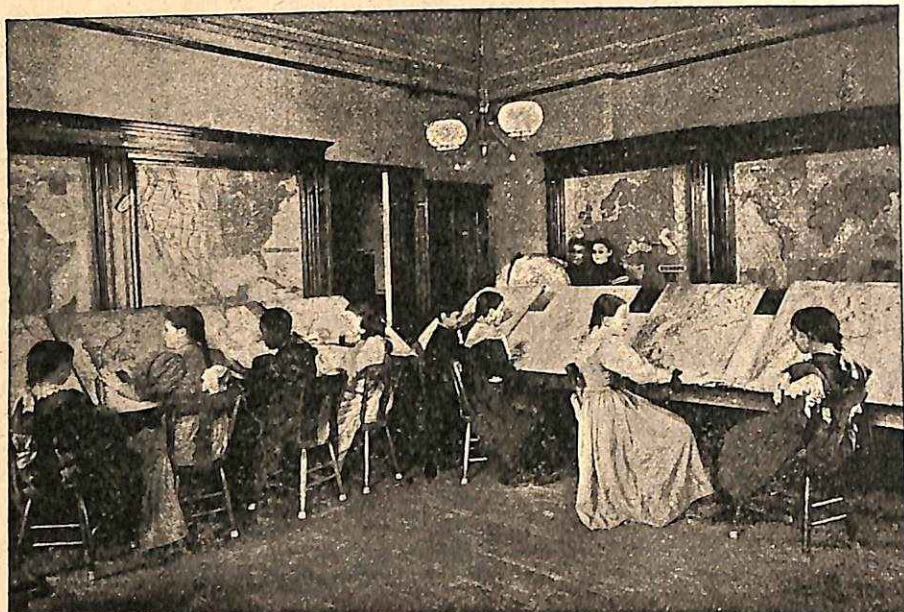
Μικρὰν ιδέαν τῶν τοιούτου εἶδους ἐκπαιδευτηρίων θὰ δώσωμεν ἐξ ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας ἀπεκομίσσαμεν ἀπὸ τὸ ἐν Βοστώνῃ ἱνστιτοῦτον

τῶν τυφλῶν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Perkins institution for the Blind». τὸ ὁποῖον εὐτυχίσσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὸ ὁποῖον διευθύνεται ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς κ. Μ. Ἀναγνωστοπούλου, θεωρούμενον ὡς τὸ τελειότερον τοῦ εἴδους του.

Τὸ ἰνστιτούτον τοῦ Perkins εἶναι ἀκαδημία, εἰς τὴν ὁποίαν φοιτῶσιν οἱ τυφλοὶ μετὰ προκαταρκτικὰς σπουδὰς εἰς κατώτερα εἰδικὰ δι' αὐτοὺς ἐκπαιδευτήρια, καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρ-

τисμὸς τῶν ἀρρένων μετὰ τῶν θηλέων καὶ μόνον κατὰ τὰς σπανίας συναυλίας τοῦ ἰνστιτούτου συναντῶνται εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν.

Ἡ ἀνάγνωσις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀφῆς ἐπὶ ἀναγλύφων στοιχείων ἐκτυπωμένων ἐπὶ βιβλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βρίθκει ἡ πελωρία βιβλιοθήκη τοῦ ἰνστιτούτου. Ἡ ἀνάγνωσις διδάσκεται κατὰ δύο τρόπους· ἡ δι' ἀναγλύφων λατινικῶν στοιχείων, ἡ δι' ἀναγλύφων στιγμῶν, κατὰ συνθήκην παριστωσῶν τὰ λατινικὰ γράμματα, τὸ ὁποῖον εἶναι μᾶλλον ἐν χρήσει καὶ εὐκολώτερον.

Δωμάτιον παραδόσεως.

χονται τελείως μορφωμένοι καὶ εἰς κατάστασιν νὰ πορίζονται ἀπ' εὐθείας τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ κυρίου μεγάρου καὶ ἐκ διαφόρων παραρτημάτων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς σχολεῖον τῶν θηλέων, μουσεῖον, βιβλιοθήκη, γυμναστήριον κλπ.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ ἰνστιτούτου περιλαμβάνει μαθήματα θεωρητικὰ μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαίδευσως, μουσικὴν, ξυλουργικὴν, καθελοποιίαν, κατασκευὴν κλινωστρωμνῶν, ἐπιδιδόσθωσιν ἐν γένει τῶν κλειδοκυμβάλων καὶ τῶν ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων, χρῆσιν τῶν γραφικῶν μηχανῶν, ραπτομηχανῶν κλπ. Εἶναι δὲ ὑποχρεωτικὴ εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἐκμάθησις ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν διδασκομένων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων.

Ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς οἰοσδήποτε συγχρω-

Ἄναγινώσκουν θέτοντες ἓνα τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὴν ἀριστερὰν ἄκραν ἐκάστης σειρᾶς, καὶ διὰ τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀπτόμενοι τῶν ἀναγλύφων χαρακτῆρων τῶν λέξεων· μετὰ τὸ πέρασ δὲ ὁλοκλήρου σειρᾶς καταβιβάζουν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα εἰς τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τῆς ἐπομένης σειρᾶς καὶ ἐξακολουθοῦν τὴν ἀνάγνωσιν.

Τὰ φύλλα τῶν μετ' ἀναγλύφων γραμμάτων βιβλίων ἀναγινώσκονται μόνον ἀπὸ τῆς μιᾶς σελίδος καὶ εἶναι ὀγκώδη.

Ἡ γραφὴ ἐπιτυγχάνεται διὰ ξυλίνων ἐργαλείων τιθεμένων ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται νὰ γράψουν, διὰ τῶν ὁποίων δίδεται τὸ μέσον γραφῆς ἐπὶ εὐθείας, καὶ ἂν μὲν πρόκηται νὰ γράψουν κοινὰ γράμματα τὰ γράφουν διὰ μολυβδίδος, ἂν δὲ πρόκηται περὶ ἀναγλύφων

μεταχειρίζονται πρότυπα ἀνάλογα πρὸς τὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα.

Ἐκμανθάνουν ὡσαύτως τὴν χρῆσιν τῶν κοινοτάτων διὰ τὴν Ἀμερικὴν γραφικῶν μηχανῶν καὶ μετὰ μεγάλης ταχύτητος γράφουν καθ' ὑπαγόρευσιν καὶ ἐκφράζουν τὰς ιδέας των, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται κατόπιν νὰ ἀναγνώσουν ὅτι οἱ ἴδιοι ἔγραψαν.

Ἡ γεωγραφία διδάσκεται καὶ ἐξετάζεται ἐπὶ πινάκων, ἐπὶ τῶν ὁποίων κατασκευάζεται διὰ πηλοῦ ἡ φυσικὴ ὄψις καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν τόπων, καὶ ἐπιτυγχάνεται διὰ τούτου ὅχι μόνον ἡ λεπτομερὴς ἐκμάθησις τῆς γεωγραφίας, ἀλλὰ καὶ ἡ τελεία κατανόησις τοῦ φυσικοῦ σχηματισμοῦ τῶν χωρῶν. Τοὺς χάρτας ἀντικαθιστᾷ ἡ πλαστικὴ καὶ δι' αὐτῆς γίνονται καταληπτότερα τὰ πράγματα ἢ διὰ τῆς μελέτης τῶν πολιτικῶν γεωγραφικῶν καὶ δίδεται ἡ πραγματικὴ ἔννοια τοῦ μεγέθους καὶ τῶν διαστάσεων τῶν διαφόρων μερῶν τῆς ὑδρογείου.

Ἡ ἔννοια ὧλων τῶν ἀντικειμένων, τῶν ζώων, τῶν πτηνῶν, τῶν φυτῶν, δίδεται διὰ προτύπων πλασμάτων, ἐξ ὧν βρίθκει τὸ μουσεῖον τοῦ ἰνστιτούτου. Δι' αὐτῶν διδάσκεται, ἡ ζωολογία, ἡ βοτανικὴ κλπ.

Ἡ ἐν γένει πρόνοια ἡ ὁποία ἔχει ληφθῇ διὰ νὰ καθίστανται εἰς τοὺς μαθητὰς ὅσον εἶνε δυνατόν εὐληπτότερα τὰ πράγματα καὶ ἡ ἐπιμέλεια ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς διδασκαλίας εἶναι τι ὑπέροχον. Εἰδικὰ δωμάτια εἶνε προωρισμένα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ραπτικῆς, πλήρη ἀπὸ τελειοτάτης ραπτομηχανᾶς. Εἰδικὰ δωμάτια περιέχοντα μόνον ἐργαλεῖα ξυλουργικὰ τελειότατα εἶνε προωρισμένα διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ξυλουργικῆς. Μέγας ἀριθμὸς κλειδοκυμβάλων ὑπάρχει διὰ τὴν σπουδὴν τῆς μουσικῆς καὶ ἔχει ληφθῇ πρόνοια ὥστε ἕκαστος μαθητὴς νὰ ἔχῃ ἰδιαιτέρον δωμάτιον μὲ κλειδοκύμβαλον διὰ τὴν ἀνετον σπουδὴν του.

Αἱ ὥραι τοῦ προγράμματος τηροῦνται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ ἔχουσι ληφθῇ πάντα τὰ μέτρα, ὥστε ἡ ζωὴ τῶν τυφλῶν νὰ εἶνε εὐτυχής. Οὐδεὶς εἶνε δυσηρεστημένος, οὐδεὶς δεικνύει ἀπροθυμίαν ἢ ὀλιγωρίαν εἰς τὸ νὰ μανθάνῃ, εἰς τὰ πρόσωπα τῶν διδασκόντων φαίνεται ἡ προσήνεια καὶ ἡ μετ' ἀφοσιώσεως προσήλωσις εἰς τὴν ἀποστολὴν των.

Κατὰ τὰ διαλείμματα ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐξέρχονται μετὰ ζωηρότητος καὶ φαῖδροι ἀπὸ τὰς τάξεις των, καὶ διασπείρονται εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ ἰνστιτούτου διερχόμενοι μετὰ τῆς μεγαλητέρας εὐκολίας καὶ μετὰ βαδίσματος ἀσφαλοῦς,

ὀφειλομένου εἰς τὴν θαυμαστὴν διδασκαλίαν τῆς γυμναστικῆς, τὰς πλήρεις διαδρόμους καὶ κλιμάκων διαίρεσεις τοῦ μεγάρου.

Ἡ Ἐλισάβετ Ρόβιν εἶναι τυφλὴ καὶ κωφάλαλος κόρη μαθήτρια τοῦ ἰνστιτούτου. Ἡ φύσις ἀφ' ἐνὸς τὴν ἐστέρησε μιᾶς ἀπὸ τὰς κυριωτέρας αἰσθήσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀφ' ἐτέρου τὴν ἐπρόκισε μὲ θαυμασίαν καλλονὴν, μὲ εὐφυίαν ὑπερμετρον καὶ μὲ εὐγενεστάτην καρδίαν. Σήμερον διατρέχει τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας της καὶ πρὸ ἐπταετίας διαμένει εἰς τὸ ἰνστιτούτον τὸ ὁποῖον κατάρθωσε νὰ τὴν μετασχηματίσῃ ἀπὸ τοῦ μηδενὸς εἰς τελείως μορφωμένην νεάνίδα. Ἡ δυστυχὴς κόρη ἀπὸ τῆς γεννήσεώς της μέχρι τῆς εἰσόδου εἰς τὸ ἰνστιτούτον ἔζησε ζωὴν φυτοῦ. Δὲν ἔβλεπε, καὶ ἤγνους τί τὴν περιέβαλλε, δὲν ἤκουε, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ καὶ οἱ περὶ αὐτὴν ἠγνούν τὰς σκέψεις της. Ἡ διδασκαλία τῆς τυφλῆς καὶ κωφάλαλου ὀφειλομένη μόνον εἰς τὴν ἀφῆν, ἐπετεύχθη διὰ μακρᾶς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία δὲν ἐξηντλήθη, καίτοι κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀνάγκη νὰ παρέλθῃ ὁλόκληρος μὴν μέχρ' οὐ δύνηθ' ἂν ἀντιληφθῇ καὶ μίαν μόνον λέξιν. Σήμερον ἡ κόρη ἀναγινώσκει, γράφει καὶ ἐκφράζει τὰ διανοήματά της εὐκολώτατα, καὶ τὸ καταπληκτικώτερον προφέρει διὰ τοῦ λάρυγγος σχεδὸν καθαρῶς.

Ἡ ἐπιτευχθεῖσα αὕτη πρόοδος τῆς τυφλῆς καὶ κωφάλαλου κόρης ἀποδεικνύει τὴν περιωπὴν τοῦ ἰνστιτούτου.

Τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν της παραθέτομεν ὡς δείγμα τῆς παρούσης καταστάσεώς της :

«Νοτὶα Βοστώνη, 12 Φεβρουαρίου 1900.

Ἀγαπητὴ κύριε Πήρη,

Ἐλάβον τὴν ἀγγελίαν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐστειλάτε διὰ μέσου τοῦ κ. Ἀναγνωστοπούλου, καὶ εὐχαριστήθην μαθούσα ὅτι μὲ ἐνθυμήθητε.

Θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐγνώριζα ἂν εἶδατε τὴν μητέρα ἀφ' ὅτου ἀφῆκα τὸ Τεξᾶς. Εἶχομεν καθ' ὅλα ὥραϊον καιρὸν μέχρι Βοστώνης, καὶ ἡ μητέρα καὶ ὁ Ἀλβέρτος ἐπέρασαν ὀλίγας ἡμέρας μαζί μου, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτι μίαν ἡμέραν πρὶν ἢ ἐπιστρέψω εἰς τὸ σχολεῖον. Τοὺς ἐπιθυμῶ πολὺ, ἀλλὰ ἐλπίζω νὰ τοὺς ἴδω πάλιν ἐξ ἔτη μετὰ τὸν ἐρχόμενον Ἰούνιον καὶ νὰ μείνω μαζί των ἐπὶ πολὺ.

Ἦτος θὰ ἠθέλατε νὰ μάθετε τί κάμνω εἰς τὸ σχολεῖον ἐν Νοτὶα Βοστώνη.

Εἶμαι εἰς τὴν πέμπτην τάξιν, καὶ σπουδάζω

ἀριθμητικὴν, ἀγγλικὴν σύνθεσιν, γεωγραφίαν καὶ ἀνάγνωσιν, μαθητὴν νὰ ράπτω, νὰ κεντῶ, καὶ πηγαίνω εἰς τὸ γυμναστήριον δι' ἀσκήσεις τετράκις τῆς ἐβδομάδος. Ἡ Γεωγραφία εἶναι ἡ εὐνοουμένη μου σπουδὴ. Εὐχαριστοῦμαι σπουδάζουσα τὰ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ πολὺ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ταξιδεύσω ἐκεῖ. Εἰς τὴν τάξιν τῆς συνθέσεως γράφω μίαν ἱστορίαν περὶ ταχυδρομικῆς περιστερᾶς μεταβάσης νὰ εὕρῃ τὸν Βόρειον Πόλον μετὰ τοῦ κ. Ἀνδρέ. Εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἐργασίας κατασκευάζω μίαν ποδιάν, καὶ κεντῶ ἐν ζεύγος χειροκτίων.

Πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος, τὴν τελευταίαν Παρασκευὴν, ἦσαν τὰ γενέθλια τῆς διευθυντρίας μου, καὶ ὅλα τὰ κορίτσια τοῦ διαμερίσματός μου τῆς ἑκαμὴν μίαν ἐκπλήξιν διαρκούσης τῆς ἐσπέρας. Ἐπαίξαμεν δύο παιγνίδια, καὶ ἐχορεύσαμεν τὴν Virginia Beel, ἐτραγωδήσαμεν διὰ τὴν διευθύντριά μου. Τὸ ἕνα παιγνίδι ὠνομάζετο «Ἐπίθετα». Ἡ ἐν τῷ δωματίῳ σύντροφός μου ἔγραψε μίαν ἱστορίαν καὶ μᾶς ἀφῆκε κενὰ νὰ τὰ συμπληρώσωμεν μὲ ἐπίθετα, καὶ πόσον ἀστείον ἦτο! Ἡ διευθύντριά μου εὐχαριστήθη παρὰ πολὺ ἀπὸ τὸ ἀπρόοπτον. Ἐὰν κατὰ τύχην ἔλθετε εἰς Βοστώνην, θὰ ἤμην εὐτυχὴς νὰ ἤρχεσθε νὰ με ἐβλέπετε κάποτε.

Με πολλοὺς χαιρετισμοὺς

Ἡ ἀγαπητὴ σας Ἑλισάβετ Ρόβιν.

ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Τὰς συνοδευούσας τὸ παρὸν ἄρθρον εἰκόνας ἀπέστειλεν εἰς ἡμᾶς φιλοφρόνως ὁ ἐπιφανὴς αὐτοκρατορικὸς ἀρχιτέκτων, συγγραφεὺς τοῦ πολυτελοῦς ἔργου: Τὸ ῥωμαϊκὸν φρούριον Σααλβούργου καὶ σεβαστὸς ἡμῶν φίλος κ. L. Jacobi. Ὁ κ. Jacobi ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῶν ἀνασκαφῶν τούτων, ὁ δ' αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἐτίμησεν αὐτὸν ἐπὶ τόπου κατὰ τὴν ἐπίσημον τελετὴν δι' ἀνωτέρου παρασήμου.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου ἐγνώσθη καὶ παρ' ἡμῖν δι' ὀλίγων τηλεγραφικῶν γραμμῶν, κατ' ἀρχάς, καὶ δι' ὀλίγων ἔπειτα λεπτομερειῶν ἡ μεγάλη τελετὴ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ Σααλβούργου Μουσείου, ἔνθα ἀνεκτίσθη πιστότατα, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περισωθέντων εἰρηπείων, τὸ παλαιὸν ῥωμαϊκὸν φρούριον. Ἡ ἐορτὴ αὕτη τῆς ὁποίας κύριος ἦρως ὑπῆρξεν ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ προσέλαβε θεαματικώτατον χαρα-

Κατὰ τὴν ἐν Βοστώνῃ διαμονὴν τοῦ εὐδρόμου «Ναύαρχου Μισούλη» ὁ διευθυντὴς τοῦ Ἰνστιτούτου ἔδωκε συναυλίαν πρὸς τιμὴν τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ἡμετέρου πλοίου. Διὰ τῆς συναυλίας αὐτῆς ἐδόθη εὐκαιρία εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς νὰ παρατηρήσωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον διευθύνει ἀνὴρ περιποίων τιμὴν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα.

Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐν λόγῳ συναυλίας ἦτο τὸ ἐξῆς:

Organ: Grand choeur in Bflat Dubois

Violin and Pianoforte:

Allegro from Sonatina in D Schubert

By Charles Amadon and Owen Wrinn

Orchestra:

Menuet from Military Symphony . . . Haydn

Ἄσμα: Μία χρυσὴ ἡμέρα Campana
ὕπὸ χοροῦ θηλέων

Military Band

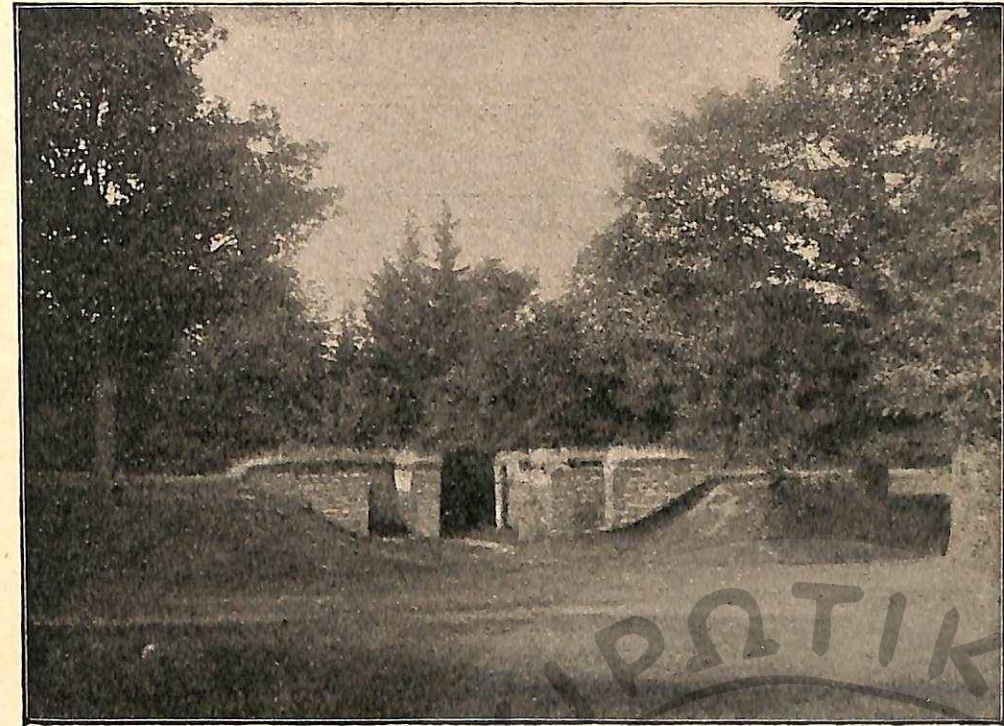
Potpourri from les Huguenots Meyerbeer

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἀρκεῖ ἄνευ ἐτέρων λόγων νὰ καταδείξῃ τὴν τεραστίαν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν εἶνε εἰς θέσιν σήμερον νὰ δώσῃ ἡ φίλανθρωπία εἰς τοὺς τυφλοὺς.

I. E. ΔΡΥΣΚΟΣ

χρώσεις τοῦ πρασίνου τοῦ πυκνοῦ πέριξ δάσους τοῦ Ταῦνου, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ μειδιάματος τῆς φύσεως ἐφάνη ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς αὐτοκρατείας χωροῦντες πρὸς τὸ ῥωμαϊκὸν φρούριον. Τότε ῥωμαῖοι νεανῖαι καὶ παῖδες σκορπίζουσιν ἄνθη· ἡ πομπὴ τῶν εὐπατριδῶν βαίνει ἐπισήμως πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ αὐτοκράτορος, οἱ ἱερεῖς ἀνάπτουσι τὸ πῦρ τῆς θυσίας ἐπὶ τῶν βωμῶν, οἱ ῥωμαῖοι σαλπικταὶ σαλπίζουσι τιμη-

θριαμβευτικῆς ὁδοῦ, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁποίας συνωθεῖται ἀπειρον πλῆθος, εἰς τὸ πραιτώριον. Ζώνην διπλὴν ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα ῥωμαῖοι στρατιῶται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ πανοπλίᾳ διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ κετυρίωνός των. Ὁ ῥωμαϊκὸς ἀετὸς ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐμβλημάτων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν λεγεῶνων καὶ κοχορτῶν, οἵτινες ἄλλοτε ὑπερέτησαν εἰς τὸ φρούριον τοῦτο, κυματίζουσιν εἰς τὸν ἀέρα.

Ἡ πραιτωρία πύλη.

τικῶς ἀπὸ τῶν δύο πύργων. Ἐν πρόσταγμα ἀκούεται:

— Pandite portas!

Καὶ ἀνοίγεται ἡ διπλὴ πύλη, μεταξὺ τῆς ὁποίας ἵσταται ὁ ἀνευρεθεὶς ἀνδριάς Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς, ἡ δὲ φρουρὰ δόρυ καὶ ἀσπίδα καὶ ξίφος βραχὺ φέρουσα βαδίζει στρατιωτικῶς καὶ καταλαμβάνει τὴν ὑπεράνω τῶν τάφρων, πρὸ τῆς θύρας, γέφυραν. Ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὑποδέχεται αὐτὸν ὁ ῥωμαῖος ληγάτος διὰ λατινικῆς προσλαλιᾶς· ἔπειτα δὲ ἐν μέσῳ ἐορτασίων σαλπισμάτων, προπορευομένων ἐστεμμένων παιδῶν, οἵτινες σκορπίζουσιν ἄνθη, ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς αὐτοκρατείας καὶ τῆς ἐπισήμου ἀκολουθίας διευθύνονται, διὰ τῆς λεγομένης

Ἐκεῖ ἀναμένει ὁ θεμέλιος λίθος καὶ παρ' αὐτὸν σφῶρα, μυστήριον, βαρέλιον πλῆρες ἀσβεστοῦ καὶ μελανοδοχείον. Μετὰ τὴν ἀπαγγελίαν ποιήματος ἐξυμνοῦντος τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὴν Πατρίδα σαλπίζουσι καὶ πάλιν αἱ ῥωμαῖκαὶ σάλπιγγες, οἱ δὲ ῥωμαῖοι στρατηγοὶ καὶ γερμανοὶ εὐπατρίδαι κρούουσι διὰ τῶν ξιφῶν τὰς ἀσπίδας των. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ, ὀρθὸς ἀκούει τὴν ἐπιμνημόσυνον ἐπιγραφὴν, τὴν ὁποίαν συνέταξεν ὁ περικλής Μόμσεν καὶ ἥτις ἐχαράχθη ἐπὶ ὀρειχαλκίνῃς πλακῶς.

Ἐπειτα ἀναγινώσκειται ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος, ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἀγαμνηστικὸν ἔγγραφον ἔχον ἐν περιλήψει ὡς ἐξῆς: «Θερμὸν ἐνδιαφέρον πρὸς τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ

τῶν ὁποίων ἀνέτως ἀνεκλίνοντο οἱ τρώγοντες.

Εἰς τί ἐχρησίμευε τὸ κτίριον τοῦτο δὲν εἶνε ὠρισμένως γνωστὸν· τινὲς ἐκάλεσαν αὐτὸ «παλάτιον», ἄλλοι δ' ἔδωκαν εἰς αὐτὸ τὸ νεώτερον ὄνομα «Καζίνον τῶν ἀξιωματικῶν»· ἴσως ἐν αὐτῷ κατώκει ὁ διοικητὴς ἢ ἀνώτερος στρατιωτικὸς ἢ διοικητικὸς ὑπάλληλος, δυνατὸν δ' αἰετὶ μεγάλαι αἰθουσαι νὰ ἐχρησίμευσον εἰς συνάθροισιν τῶν ἀξιωματικῶν ἢ τῶν ὑπαλλήλων. Οὐδὲν ὁμῶς μαρτυρεῖ ὅτι ἐνταῦθα κατώκησεν ὁ Καρρακάλλας καὶ ὅτι ἡ ἐπαυλὶς ἐφερέ ποτε τὸ ὄνομα τοῦ ῥωμαίου αὐτοκράτορος· διότι ἡ τῷ 1723 εὑρεθεῖσα ἐπιγραφή ἢ ἀναφερομένη εἰς τὸν Καρρακάλλον, δὲν ἦτο ἐντετυγισμένη εἰς τὸ κτίριον, ὡς ῥητῶς ἀναφέρει ὁ ἐνεργήσας τὰς ἀνασκαφάς, ἀλλ' ἀπλῶς εὑρέθη πλησίον τῆς ἐπαύλεως.

Μεγίστην σημασίαν ἀπένεμον οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν προμήθειαν καθαροῦ καὶ ὑγιεινοῦ ποσίου ὕδατος, γνωστὰ δ' εἶνε αἱ ἐπίμοχοι προσπάθειαι τῶν Ῥωμαίων πρὸς διοχέτευσιν ὕδατων ἐκ μακρῶν ἀποστάσεων. Ὁ Πλίνιος, ὁ Βιτρούβιος, ὁ Υἱνός, ὁ Φροντίος καὶ ἄλλοι διὰ μακρῶν πραγματεύονται περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως ὑδραγωγείων ὡς καὶ περὶ τῆς συντηρήσεως αὐτῶν.

Ἡ φροντίς περὶ ἐξαιρέτου πηγίου ὕδατος δὲν περιωρίζετο εἰς μόνην τὴν Ρώμην οὐδ' εἰς μόνας τὰς ἀξίας λόγου πόλεις, τῶν ὁποίων τὰ τεράστια ὑδραγωγεῖα, καὶ σήμερον ἔτι λειτουργοῦντα, μαρτυροῦσι τὴν μεγάλην περὶ τοῦ ὕδατος μέριμναν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλ' ἐξετείνετο καὶ εἰς τὰς μικρὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις, ἐν αἷς κατεσκευάζοντο ὑδραγωγεῖα καὶ φρέατα· κατὰ γενικὸν δὲ κανόνα ἡ ἰδρυσις πόλεως ἢ συνοικισμοῦ καθωρίζετο, μετὰ ἐπισταμένας ἐρεῦνας, ἐκ τῆς ὑπάρξεως καθαροῦ ὕδατος. Οὐδόλως ἄρα ἄπορον ἂν τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὰ ἀπώτατα ὄρια τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἐπὶ τοῦ Σααλβούργου.

Πλὴν ἄλλων πηγῶν καὶ δεξαμενῶν ἐπὶ τοῦ παρὰ τὸν Ταῦνον φρουρίου καὶ τῶν περὶ εὑρέθησαν καὶ ἱκανὰ φρέατα· τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν δὲν κατεχώστησαν, ἀλλ' ἦσαν ἐν χρῆσει καὶ μετὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους, ὡς εἰκάζεται ἐκ τινῶν ἀντλητικῶν ὀργάνων, προφανῶς μεταγενεστέρων, εὑρεθέντων ἐν αὐτοῖς.

Τὰ ἐπὶ τοῦ Σααλβούργου φρέατα, πλὴν τῶν ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους ἀνακτισθέντων μερῶν, δὲν εἶνε ἐκτισμένα μετ' ἀμμοκονιάματος. Τοῦτο ἐκρίθη προτιμότερον ἔνεκα τῆς γεωλογικῆς συ-

στάσεως τοῦ ἐδάφους, ἥτις καθίστα ἀδιαπεράστους τὰς πλευράς τοῦ φρέατος, μόνον δὲ κάτωθεν ἐπέτρεπε ν' ἀναβρῇ τὸ ὕδωρ. Ἄλλως δὲ ὁ Πλίνιος συνεβούλευε νὰ κατασκευάζωνται τὰ φρέατα ἄνευ ἄμμου καὶ ἀσβεστοῦ διὰ νὰ μὴ ἀποφράσσωνται αἱ φλέβες.

Ἡ ἀνέλκυσις τοῦ ὕδατος ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους εἴτε διὰ τροχαλιῶν προσηρτημένων εἰς ἀκίνητον ἐγκασίαν δοκὸν εἴτε διὰ περιστρεφόμενων κυλίνδρων. Εἰς πολλὰ φρέατα ἀνευρέθησαν τροχαλῖαι καὶ σχετικὰ μηχανήματα. Τοιαύτην τροχαλίαν ἐκ ξύλου δρυὸς μὲ τὰ σιδηρὰ αὐτῆς περίβληματα εὑρεθεῖσαν εἰς ἓν ἐκ τῶν φρεάτων παριστάνουσιν αἱ ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 1^a καὶ 1^b εἰκόνες τῶν «τροχαλιῶν καὶ κάδων». Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρουσα εἶνε εὐφρεστάτη τροχαλία ἐκ ξύλου πετελέας (2^a — 2^d) στρεφόμενη διὰ μέσου δύο ξυλίνων παρειῶν ἐπὶ σιδηροῦ ἄξονος. Ἡ διάμετρος τῶν τροχαλιῶν φαίνεται ὅτι εἶχεν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὸ βάθος τῶν φρεάτων.

Ἀνεκαθεν καὶ εἰς οἰανδήποτε βαθμίδα πολιτισμοῦ καὶ ἂν εὑρίσκετο ὁ ἄνθρωπος ἐπεζητεῖ νὰ κοσμήσῃ ἑαυτόν. Ὁ στιγματισμὸς τοῦ σώματος παρέμεινε μόνον ἐν χρήσει εἰς τὰς ἀγρίας φυλάς, ἐν ᾧ τὴν διάτρησιν τοῦ λοβοῦ τοῦ ὠτός διὰ τὰ ἐνώτια διετήρησαν καὶ οἱ πολιτισθέντες λαοί. Ἡ διὰ πτερῶν διακόσμησις τῆς κεφαλῆς συνηθίζεται καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ γυναικείου φύλου. Προσφιλῇ ἦσαν ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων τὰ ἐκ μετάλλου καὶ πολυτίμων λίθων κοσμήματα· κατεσκευάζοντο δὲ ταῦτα ἐξ ὀρείχαλκου καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· ὁ σίδηρος ἦτο σπάνιος, ὡς καὶ ὁ μόλυβδος καὶ ὁ κασσίτερος· συνηθέστατος ἦτο ὁ ὀρείχαλκος, οὐχὶ δὲ μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅποτε ἐτεχνουργοῦντο μετὰ πολλῆς δεξιότητος κοσμήματα παντοῖα, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους οὗτος ἦτο, ἐν ἐλλείψει χρυσοῦ, τὸ καταλληλότερον καὶ εὐθηνότατον μέταλλον, ὁμοιάζων πρὸς αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ χρῶμα καὶ τὴν μὴ ὀξειδωσιν· ἡ δ' ἐπικάλυψις αὐτοῦ δι' εὐγενῶν μετάλλων καὶ διὰ σμάλτου καὶ ἡ ἐναρμογή εἰς αὐτὸν πολυτίμων λίθων ἐπηύξανε τὴν ἀξίαν του.

Ἡ ἀρχαιότης ἐτεχνουργεῖ κοσμήματα συνδέοντα μετὰ τῆς σκοπιμότητος καὶ πρακτικῆς μορφῆς ἄκραν ἐντέλειαν τέχνης, εἶνε δὲ λυπηρὸν ὅτι σήμερον δὲν μιμοῦνται συχνότερον τὰρχαῖα πρότυπα. Οὐχὶ ἄνευ θαυμασμοῦ παρατηροῦμεν τὰ ἐκ προϊστορικῶν ἐλληνικῶν ἢ ῥωμαϊκῶν χρό-

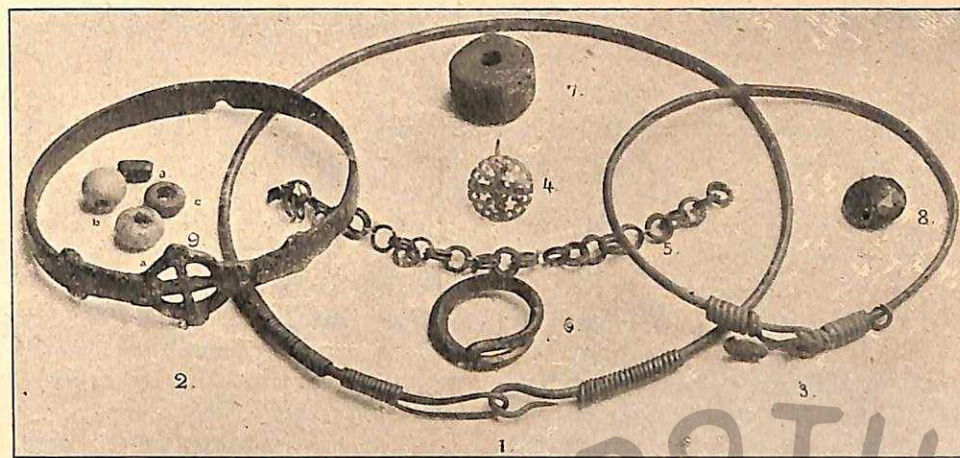
νων ἢ τὰ ἐκ τῶν χρόνων τῶν μεταναστεύσεων τῶν λαῶν κομψουργήματα, τῶν ὁποίων ἡ τελειότης τῆς τέχνης φαίνεται εἰς ἡμᾶς αἰνιγμα. Τὴν τεχνουργίαν τῶν Ῥωμαίων μανθάνομεν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν μεθωρίων φρουρίων, ἐπὶ τοῦ Σααλβούργου δὲ ἰδίως ἀνευρέθη μεγάλη πληθὺς κοσμημάτων.

Οἱ ἀρχαῖοι, ὡς βεβαιούμεθα ἐκ τῆς μελέτης τῶν πλαστικῶν ἔργων, οὔτε ἐκοπτον οὔτε ἐραπτον πολὺ, ἀλλ' εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ ῥίπτωσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸ ὕφασμα, ὅπως προήρχετο ἐκ τοῦ ἱστοῦ καὶ νὰ περιτυλίσσωσι δι' αὐτοῦ τὸ σῶμά των. Ὁ λόγος ἦτο, ἐκτὸς ἄλλων, ὅτι τὰ ἐνδύματα τῶν ἀρχαίων ἐπλύνοντο, ὅπως πολ-

οὶ ἐκ μαργαριτῶν, ὕαλου, κέρατος καὶ ὀρείχαλκου ὄρμοι. Ἡ ὑπ' ἀριθ. 5 ὀρείχαλκινη ἄλυσις ἐκ διπλῶν δακτυλίων ἀποτελουμένη ἐχρησίμευσεν ὡς κόσμημα ἢ πρὸς ἀνάρτησιν ἄλλου τινὸς πράγματος, φυλακτοῦ πιθανῶς.

Καὶ ἐνώτια εὑρέθησαν πολλὰ, ἐξ ὧν δύο χρυσᾶ, καὶ βραχιόλια ἐξ ὧν ἐν ὀρείχαλκινον παριστᾷ ἡ κατωτέρω εἰκὼν (ἀρ. 2)· ὁ ἐπ' αὐτοῦ σταυρὸς δὲν εἶνε χριστιανικὸν σύμβολον ἀλλ' ἀπλῇ διακόσμησις, εὐρισκομένη καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα κοσμήματα.

Ἐπίσης εὑρέθησαν δακτύλιοι ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, ὀρείχαλκου, σιδήρου, τῶν ὁποίων τινὲς φέρουσι δακτυλιολίθους. Οἱ δακτύλιοι τοὺς

Περιδέραια καὶ βραχιόλια.

λαχοῦ ἔτι τῆς Ἑλλάδος, διὰ κοπάνου, κομβία δ' ἐπερραμμένα καὶ πολύπτυχοι ῥαφαὶ παρημποδίζον τὴν ἐργασίαν ταύτην· ἀλλὰ μέσα, δι' ὧν συνήπτοντο ἄνωθεν τῶν ὤμων ἢ πρὸς τὰ στήθη τὰ ἐνδύματα, ἐκ μετάλλου καὶ ὅσπου κατεσκευασμένα ἦσαν αἱ περόναι, αἱ πόρπαι· δὲν κατεσκευάζοντο δὲ ἀπλῶς μόνον κατὰλληλα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ των, ἀλλ' ἐφιλοτεχνοῦντο ἀληθῆ κοσμήματα.

Ἡ ἐν τῇ σελίδι 299 εἰκὼν παριστᾷ διαφόρους πόρπας κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ φυσικοῦ μεγέθους των.

Τὰ περιδέραια ἦσαν σπάνια παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἦσαν συνηθέστατα. Καὶ τὸ μόνον ἐπὶ τοῦ Σααλβούργου ἀνευρέθην (ἀριθ. 1 τῆς ἀνωτέρω εἰκόνος) δὲν φαίνεται ῥωμαϊκὴν ἔχον τὴν καταγωγὴν. Εὐρέθη ἐντὸς φρέατος, διετηρήθη δὲ καλῶς ἄνευ σκωρίας. Συνηθέστεροι ἦσαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους

ὁποίους ἔφερον οἱ στρατιῶται ἦσαν σιδηροὶ· ἐπειδὴ δὲ τὸ ὕλικόν αὐτῶν οὐδεμίαν εἶχεν ἀξίαν, ἐφρόντιζον οὗτοι νὰ τοὺς κοσμῶσι διὰ δακτυλιολίθων, ὅλοι δὲ εἶνε ἐγκοίλοι, καὶ οὐδεὶς εὑρέθη ἀνάγλυφος.

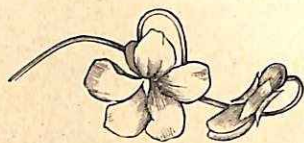
Καὶ ἄλλα κοσμήματα ἀνεσκάφησαν καὶ σκεῖη, καὶ ἀγγεῖα, καὶ ὅπλα μαχητῶν καὶ ἵππων πέταλα· μετὰ αἰῶνας ὁλοὺς σκότους καὶ ταφῆς ἐφύσησεν ἐπ' αὐτῶν ὁ ἄηρ τοῦ ἐπάνω κόσμου καὶ τὰ ἐθώπευσαν αἱ θερμοὶ θωπεῖαι τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων.

Τὰς πύλας ἐκείνας διεσκέλισαν ἐν σιδηρᾷ καὶ βαρεῖα ῥωμαϊκῇ πανοπλίᾳ μεγάλα καὶ ῥωμαλέα σώματα, καὶ ἡ ἐπαυλὶς ἐκείνη ἐπληρώθη γελῶτων καὶ ἄσμάτων καὶ τερπνῶν ὀνείρων μετὰ τὸν πότον, καὶ τὰ φρέατα ἐκείνα εἶδον διψάλας μαρφὰς περὶ ἑαυτὰ καὶ ἐν μέσῳ κρότου τροχαλιῶν καὶ περιστρεφόμενων μαγγάνων ἀπέ-

στελλον ἐπάνω τὸ κατὰψυχρον ὕδωρ των. Εἰς τὰ κοσμήματα ταῦτα προσηλώθησαν βλέμματα καὶ χεῖλη τὰ ὅποια ἐφίλησαν ἴσως, καὶ αὐτὰ, μετὰ τοῦ ὠραίου τραχήλου ἢ τοῦ στήθους· φρικιάσεις ἠδονῆς ἠσθάνθησαν οἱ βραχίονες ἢ οἱ δάκτυλοι

οἱ φέροντες αὐτά. Οἱ γέλωτες, τὰ ἄσπρα, τὰ ὄναιρα, ἐσβέσθησαν· οἱ δάκτυλοι, οἱ ὀφθαλμοί, τὰ χεῖλη, ἐξηρανώθησαν καὶ ὡς μόνον κατακάθισμα τῆς ζωῆς, ὡς καρχασμός τοῦ παρελθόντος ἔμειναν τᾶψυχα ταῦτα!...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

ΑΥΤΟΧΘΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΧΘΟΝΕΣ

Προχθές ἀνεγίνωσκον εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπιστολὴν ἀπευθυνομένην πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ναυτικῶν. Τὴν ἔστειλλον Ἕλληνας, διεξάγοντες μακράν, πολὺ μακράν, τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἀπὸ τόπον ἄγνωστον εἰς ἐμέ, τὴν Ἰζομπελνάγια τοῦ βορείου Καυκάσου, τόπον, — δὲν γνωρίζω ἂν ἦναι πόλις ἢ χωρίον — τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον ἤδη ἤκουσα καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Τὰ τέκνα τὰ ἐξόριστα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ τῆς, πτωχοὶ ἡμερόβιοι βιοπαλαισταί, ἀπέστειλλον πρὸς τὴν μητέρα Πατρίδα μαζὺ μὲ τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην χίλια χρυσᾶ φράγκα, «ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συστάσεως ταμείου ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, διὰ νὰ συντελέσουν καὶ αὐτοὶ τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ γοήτρου τῆς φιλάτης Πατρίδος».

Καὶ ἡ φιλοπατρία αὕτη ἡ νοσταλγός, μὲ τὸ τόσο ἀβρόν αὐτῆς ἄρωμα, χωρὶς ποσὼς νὰ ἐπιδιώκω τὰς ἀντιθέσεις, μοῦ ὑπέμνησε συζήτησιν ἐν τῇ βουλῇ πρὸ μηνός, καθ' ἣν συνεζήτητο ἂν πρέπει νὰ δοθῇ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἄρτος εἰς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἐκ τοῦ ῥωσικοῦ Καυκάσου καὶ οὗτοι, ἐκεῖθεν δηλαδὴ ὄθεν καὶ ἡ ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου δωρεά, ἐλθόντες ἐδῶ διὰ νὰ ἐργασθῶν, νὰ ζήσουν καὶ νὰ καταλίπουν τὰ τέκνα των ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ πατρίδι, ἐδυστύχησαν καὶ ἀπέθνησκον ἐκ πείνης ἐν τῇ ἀποπειρᾷ αὐτῶν ταύτῃ. Ἠκούσθησαν τότε ἐν τῇ συζήτησει ἐκείνῃ λέξεις, τῶν ὁποίων τηρῶ ἀλγεινῇ τὴν ἀνάμνησιν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος, αἱ λέξεις αὐτόχθων καὶ ἑτερόχθων.

Ὅπως ὑπάρχουν φυσιολογικαὶ ἀπαρέσκουσαι, μορφαὶ καθ' ὧν ἐξ ἐμφύτου αἰσθάνεται τις ἀπο-

στροφὴν, χωρὶς νὰ δύναται νὰ αἰτιολογήσῃ ἀπέναντι τῆς συνειδήσεώς του τὴν ἐχθρικὴν ταύτην προκατάληψιν, οὕτως ὑπάρχουν καὶ λέξεις, ἐμπνέουσιν ἀρχῇθεν τὰ αὐτὰ συναισθήματα, πολὺ πρὶν ἢ ἡ διάνοια δυνήθῃ νὰ συλλάβῃ τὰς ἐννοίας, τῶν ὁποίων εἶναι παραστατικά.

Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς ἐμέ ἀπὸ τῆς πρώτης, τῆς ἀπωτάτης ἡλικίας, ὅταν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην ἤκουον τὰς λέξεις αὐτόχθων, αὐτοχθονισμός, τοπικισμός, ἐνῶ οὐδεμίαν ἡδυνάμην νὰ ἔχω ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐννοίας των. Οὐτε ἐγὼ ἤξευρον κατὰ τί μοῦ ἔπαιον αἱ ἀφόρητοι αὐταὶ λέξεις· ἴσως ὁ τόνος τῆς φωνῆς μὲ τὸν ὁποῖον ἤκουον νὰ τὰς προσφέρουν, ἴσως ἡ ἐκφρασις τῆς δυσθυμίας καὶ τῆς ὀργῆς, τὴν ὁποίαν ἐλάβανεν ἡ μορφή τοῦ πατρός μου, ὅταν αἱ λέξεις αὐταὶ διεσταυρόνοντο εἰς τὰς κατ' οἶκον ὀμιλίας, μετ' ἄλλων ἀκαταλήπτων λέξεων, — ψήφισμα, — ἔθνοςυνέλευσις, — ἴσως ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐξ ἐμφύτου ἀποστροφῆς ἐννοιῶν, τῶν ὁποίων τότε ἀκόμη δὲν εἶχον οὐδεμίαν ἀντίληψιν.

Ἐκτοτε καὶ εἰς ἐμέ, ὡς εἰς πάντα Ἕλληνα, ἐδόθη πολλάκις ἀφορμὴ νὰ προσηλωθῶ ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν τούτων.

Ἄν καὶ αἱ λέξεις αὐτοχθονισμός καὶ τοπικισμός εἶναι νέαι, δημιουργηθεῖσαι ὑπὸ τῆς κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπερεντάσεως τοῦ στενοῦ πνεύματος τοῦ τοπικισμοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν ἀναγνωρίζει σύνδεσμον καὶ ἀλληλεγγύην πέραν τῆς περιοχῆς τοῦ χωρίου, ἡ λέξις ὅμως αὐτόχθων εἶναι δυστυχῶς πολὺ ἀρχαία, ἀφοῦ καὶ οἱ θεοὶ οἱ αὐτόχθονες εἶχον ἐπιρροὴν πολὺ ἰσχυροτέραν

πανταχοῦ ὅπου ἠδύναντο νὰ διεκδικήσουν δικαιώματα τοπικῆς καταγωγῆς, ἀπαρallάκτως ὅπως ἤκούσαμεν πολλάκις ἐν αὐτῇ τῇ βουλῇ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος νὰ ἀναφέρονται μετὰ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς παρίας Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν ἐξωθεῖν νὰ διέλθουν τὴν γραμμὴν τῆς Ὄθρου, ἢ ἀπὸ θαλάσσης νὰ πατήσουν τὰς ἀκτὰς τοῦ ἐλευτέρου βασιλείου, ἐνῶ ἡ φιλανθρωπία τῶν δυνάμεων δὲν εἶχεν ἀξιώσει καὶ τούτους νὰ περιληφθῶν αὐτοῦ, ἂν καὶ ἀκριβὰ εἶχον πληρώσει εἰς αἶμα καὶ θυσίας τὸ εἰσιτήριόν των εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ἀπελευθερωθέντος τμήματος, ὅχι ὀλιγώτερον ἀκριβὰ τῶν αὐτοχθόνων.

Ἦτο λοιπὸν ἀρχαιοτάτη ἡ λέξις αὐτόχθων. Ἀφ' ἧς ἡ ἱστορία κατάρθωσε νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἀφήγησιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀνοησιῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μικροτήτων, βλέπομεν τὸ πνεῦμα τοῦ αὐτοχθονισμοῦ καὶ τοῦ στενοῦ τοπικισμοῦ ἐμφυσῶν πνοὴν μίσους καὶ ἐχθρότητος πάντων κατὰ πάντων.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἐθνικὴ ἑλληνικὴ συνειδήσις ὑπῆρχεν ἀπὸ τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς ὑποδουλώσεως κραταιὰ καὶ διαυγής, μὲ ζωηρότητα πολλάκις τὰς ἀναλαμπάς. Ἀπόδειξις τὰ Τρωϊκά, τὰ Μηδικά, ἡ Ἀχαικὴ συμμαχία, ἡ Ὀλυμπία, οἱ Δελφοί, τὸ Ἀμφικτιονικὸν συνέδριον.

Ἀλλὰ ἐνιαίᾳ τῶν Ἑλλήνων πολιτικῇ ὀργάνωσις ἐν ἐνὶ πολιτικῇ ὀργανισμῷ, ὅποια ἤθελε διακινῶναι τὸ κράτος τῆς ὑπερόχου καὶ ὑπὲρ πᾶσάν ποτε ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιλέκτου φυλῆς, καὶ ἤθελεν ἀποσοβῆσαι τὴν ὑποδουλώσιν, οὐδέποτε δυστυχῶς κατωρθώθη νὰ κατανοηθῇ, καὶ ἐπὶ ὀλιγώτερον νὰ συντελεσθῇ. Ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε πάντοτε κατατετριμμένη παρ' ὅλην τὴν συνειδήσιν τῆς μιᾶς καὶ ἐνιαίας ἑλληνικῆς πατρίδος εἰς πληθὺν αὐτοτελῶν καὶ ἀνεξαρτήτων κρατῶν, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα δὲν ὑπερέβαινον κατ' ἑκαστὴν καὶ κατὰ πληθυσμὸν τοὺς σημερινούς δήμους, τοὺς φέροντας ἀκόμη πολλὰ τοῦ τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν τὰ ὀνόματα· πολλῶν δὲ ἐξ αὐτῶν αἱ οἰκονομικαὶ δυνάμεις μόλις ἐπῆρκον πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν συγχρόνου μικροσκοπικῆς κοινότητος.

Ὑπὸ τοιαύτην πολιτικὴν ὀργάνωσιν, αἱ πυκνῶς διασταυρούμεναι καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα γραμμαὶ τοπικῶν ὀρίων τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν περιέκλειον δυστυχῶς ἐντὸς αὐτῶν καὶ μόνων τὸ πνεῦμα τῆς ἀλληλεγγύης τῶν συμφερόντων καὶ τῆς ἀδελφότητος· ἐξω τούτων ἦσαν ἀλλότρια συμφέροντα καὶ ἐπομένως συμφέροντα ἐχθρικά.

Διὰ τοῦτο πλὴν τῶν σπανίων περιστάσεων καθ' ἃς (καὶ τοῦτο ὅχι πάντοτε δυστυχῶς) ὁ κοινὸς ἐξωθεν κίνδυνος συνήνενε τοὺς ἡμετέρους προγόνους, ἡ ὅλη ἱστορία τῶν ἀρχαίων ἐλληνικῶν πολιτειῶν, ἀπὸ τῶν πρώτων ἀσφαλῶν ἱστορικῶν εἰδήσεων, μέχρι τῆς εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὑποδουλώσεως, ὑπὸ κυρίαρχον τὸ πνεῦμα τοῦ στενοῦ τοπικισμοῦ καὶ τῶν στενῶν συμφερόντων τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως, ὑπῆρξεν εἰς ἀτελεύτητος ἀλληλοσπαραγμὸς καὶ ἀλληλεξάντησις καὶ δῆωσις καὶ ἐξανδραποδισμός, καταστήσας ἄτονον καὶ ἀνέφικτον τὴν κατὰ τῶν ξένων κατακτητῶν ἄμυναν τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅταν δὲ εἰς τοὺς ἐμφυλίους τῶν προγόνων ἡμῶν σπαραγμοὺς συνεπήγγυντο μεγάλαὶ συμμαχίαι, αἱ συμμαχίαι αὗται ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ἰσχυρῶν πόλεων, ὡς αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη, ἦσαν ὑποτέλειαι καὶ ὑποδουλώσεις ὑπὸ τὸ ἀβρόν τῆς συμμαχίας περικάλυμμα.

Ἐννοεῖται οἰκοθεν πόσον ἐρριζώθη ὑπὸ τοιοῦτον πολιτικὸν σύστημα τὸ πνεῦμα τοῦ τοπικοῦ αὐτοχθονισμοῦ καὶ πῶς ὑπὸ τὴν πνοὴν του τὴν καυστικὴν ἐσθένυντο αἱ ἀναλαμπὰς τῶν Πανελληνίων ἰδεῶν, τῶν ὁποίων ἰσχυρὰ πολλάκις ἀνέθορον ἡ φλόξ. Διὰ τοῦτο οἱ πρὸς ἀλλήλας τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν ἀδελφοκτόνοι πόλεμοι διεξήγοντο μετὰ τῆς αὐτῆς σκληρότητος καὶ ἀπανθρωπίας, τὴν ὁποίαν τὸ ἀρχαῖον διεθνὲς δίκαιον τοῦ πολέμου ἐπέτρεπε, μεθ' ὅσης καὶ οἱ κατὰ τῶν ξένων καὶ ἀλλοφύλων.

Καὶ ἐπολέμουν ἐκάστοτε εἰς καθ' ἐνὸς καὶ εἰς κατὰ πάντων καὶ πάντες κατὰ πάντων πολέμους ἀτελευτήτους, καὶ ἦν ἡ ὅλη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἱστορία, ἐν τῷ μέσῳ τούτῳ αἰγλῆς, καὶ τόσο ἀπροσίτου πολιτισμοῦ, εἰς ἀτελεύτητος ἐμφύλιος ἀγῶν, καθ' ὃν μόλις ἐλάβανεν καιρὸν ἡ ἱστορία νὰ πιστοποιῇ τὰς συναπτομένας καὶ διαλυόμενας συμμαχίας, τὴν κήρυξιν τῶν πολέμων καὶ τὴν διομολογίαν τῶν περὶ εἰρήνης συνθηκῶν.

Ἐπέφρωτο δὲ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη, μετὰ τὸς αἰῶνας, νὰ φέρῃ εἰς φῶς ὕβριν βαρυτάτην κατὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων ἐκ μέρους τοῦ παραδοξοτέρου καὶ μᾶλλον ψυχολογικῶς ἀνεξήγητου τῶν κακούργων, ἀλλὰ καὶ ἀρχαιοτάτου τῶν φιλελλήνων, τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος, ὅταν ὁ ἐταῖρος τῆς παρ' ἡμῖν γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς κ. Ὀλλῶ ἀνεκάλυψεν ἐντετειχισμένην ἐν τῷ ἐν Καρδίτῃ τῆς Βοιωτίας ναφ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τὴν στήλην, ἐφ' ἧς εἶχε χαραχθῇ ὁ κατὰ τὰ Ἰσθμια ἀπαγγελλθεὶς ἐν Κορίνθῳ λόγος τοῦ Ῥωμαίου Καίσαρος.

Μετά περισσοῦ ὅσον καὶ Ἰουδαίου κόμπου, ἀρτύων τὴν εὐεργεσίαν δι' ὕβρεως, ἔλεγε· «Λάβετε ἀνεισφορίαν, ἐλευθερίαν, ἣν οὐδ' ἐν τοῖς εὐτυχεστάτοις ὑμῶν πάντες χρόνοις ἔσχετε... ἡ γὰρ ἀλλοτρίοις ἢ ἀλλήλοις ἐδουλεύετε». Τὸ δεύτερον δὲ τοῦτο, χάρις εἰς τὸ στενὸν τοπικὸν πνεῦμα, τὸ τόσον ἀντιτιθέμενον εἰς τὴν Πανελληνίον ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ καταπνίγον ταύτην καὶ νεκρόνον, ἦτο δυστυχῶς ἀληθέστατον.

Ἀλλὰ φαινόμενον ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνεξήγητον, διότι παρουσιάζει ἐκ τῶν αὐτῶν ἀπολύτως αἰτίων ἀποτελέσματα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα, ὑποπίπτει εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν τῆς ἡμετέρας ἱστορίας.

Τὸ στενὸν τοπικὸν πνεῦμα, ἡ ἀδελφὴ αὕτη μορφή τοῦ αὐτοχthonισμοῦ, τὸ ὅποιον κατεσπάραξε τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὴν παρέδωκε δεσμίαν εἰς τὴν δουλείαν, αὐτὸ τοῦτο συνετήρησε καὶ διέσωσε τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν συνείδησιν, αὐτὸ ἐκράτησεν ἐν νεκροφανείᾳ εἰς τὴν ζωὴν τὸν ἑλληνισμόν ἀπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως, δι' ὅλων τῶν δουλικῶν χρόνων τῆς φραγκικῆς, τῆς ἐνετικῆς καὶ τῆς τουρκικῆς δουλείας, μέχρι τῆς ἐνδόξου ἡμῶν Ἀναστάσεως.

Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὸν ἐξίλασμόν καὶ τοῦτο τὴν συγγνώμην τῶν ἀρχαίων διαιρέσεων καὶ τοῦ στενοῦ πνεύματος τοῦ τοπικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ βάσις τῶν ἀρχαίων ἑλληνίδων πόλεων.

Διότι ἡ κατάκτησις αὕτη τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἰς πολυπληθεῖς πολιτείας αὐτοκυρίαρχους καὶ αὐτοδιοικουμένους, αὕτη καὶ μόνη κατὰ τὴν μακράναια δουλείαν συνετέλεσε τὴν διάσωσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ἀν' ἡ Ἑλλάς ὡς ἐν κράτος ἐνιαῖον ὑπέπιπτεν εἰς τὴν δουλείαν, θὰ ἔθνησκε φυλετικῶς, διότι ἑλλείπει τοπικῶν θεσμῶν καὶ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, εἰς χεῖρας τοπικῶν αἰρετῶν ἀρχῶν, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀμυνθῇ κατὰ τῆς φυλετικῆς φθορᾶς, ὡς σύνολον ἐνιαῖον.

Εὐτυχῶς ὅμως ἀπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων, ἀφ' ἧς συνεπληρώθη ἡ κατάκτησις τῆς Ἑλλάδος, αἱ ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ πολιτεῖαι, ἀποθανοῦσαι ὡς κράτη, διετήρησαν ἐσωτέραν αὐτοδιοίκησιν καὶ αἱ αἰρεταὶ αὐτῶν ἀρχαί, ἂν δὲν ἐχειρίζοντο πλέον τὴν ἐξουσίαν ἐλευθέρων πόλεων, ἦσαν ὅμως ἀρχαὶ κοινοτήτων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐτοδιοικουμένων. Ἀπειροὶ δὲ εἶναι αἱ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι περὶ τῆς τοιαύτης μετουσιώσεως τῶν ἀρχαίων ἑλληνίδων πόλεων εἰς κοινοτήτας καὶ τῆς ἐπιβιώσεως αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἑνετῶν, μετὰ μεγάλων, ἐννοεῖται, παραλλαγῶν καὶ

ποικιλιῶν ἐν τῇ ὀργανώσει αὐτῶν, ὅπως ποικίλαι ἦσαν κατὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ αἱ ἀρχαῖαι ἑλληνικαὶ πόλεις. Οὐδὲν δὲ ἱστορικῶς ἀναληθέστερον τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι αἱ ἑλληνικαὶ κοινοότητες διεμορφώθησαν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ Τουρκοκρατία τὰς εὔρεν ἐν τῇ ζωῇ, ὑποστάσας ἀλλεπαλλήλους μεταμορφώσεις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὑποκατέστησαν εἰς τὰς ἀρχαίας ἑλληνίδας πόλεις, ἀλλ' οὐδέποτε ἐκλιπούσας. Δι' αὐτῶν δὲ ὑπὸ ποίαν τινα αὐτοδιοίκησιν, διάφορον κατὰ τόπους, αὐτοδιοίκησιν ἰδίᾳ τῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς παιδείας, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἠδυνήθη τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ κατισχύσῃ τῆς φθορᾶς.

Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν συγγνώμην τοῦ ἀρχαίου τοπικοῦ καὶ αὐτοχthonιστικοῦ πνεύματος.

Καὶ ἐνῷ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔδωκε ζωὴν εἰς τὰς κοινοτήτας, ὑπεχώρησεν ἔπειτα εὐτυχῶς πρὸ τῶν κοινῶν συμφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσφίγγαν στενότερον τοὺς ἀδελφικούς δεσμούς τῶν ὑποδοῦλων. Τῆς δουλείας ὁ κύλινδρος, ἐξ ἴσου κυλιόμενος βαρὺς ἐπὶ τοῦ στήθους πάντων, ἐξήλειψε πᾶσαν διάκρισιν, πᾶσαν ἀνωμαλίαν. Καὶ παρετηρήθη τότε φαινόμενον μοναδικόν. Ὅχι μόνον οἱ τὴν φυλὴν Ἑλληνες, ἀλλὰ καὶ ἀλλόφυλοι τότε ὁμόθηρσοι, ὑπὸ τὴν αὐτὴν τελοῦντες μόρσιμον τύχην, τὴν τύχην τὴν δουλικήν, ἑλληνικὴν εἶχον τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, Ἑλληνες ἤθελον νὰ καλῶνται.

Ὅταν δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα, αἱ ιδέαι τοῦ αὐτοχthonισμοῦ, τὸ ταπεινὸν πνεῦμα τῶν τοπικῶν συμφερόντων, εἶχον τέλεον νεκρωθῇ. Σύμψασαι αἱ ἑλληνικαὶ κοινοότητες, αἱ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀνωτέρας αὐτῶν διοικήσεως ἀμυνόμεναι ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς αὐθυπαρξίας, ὑπὸ σημαίαν καὶ κέντρον τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἀπετέλουν ἀπλῶς πλέον χωρογραφικὰς διαιρέσεις τοῦ ἡνωμένου ἔθνους, τὸ ὅποιον ὡς ἐκ τῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ἅτινα εἰς τὸν Πατριάρχην, ὡς εἰς Ἐθναρχὴν, εἶχον παραχωρηθῇ ὑπὸ τῶν κατακτητῶν, εἶχον ἰδίαν αὐθυπαρξίαν καὶ ἀνεγνωρισμένην προσωπικότητα κράτους, ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ ὀθωμανικῷ κράτει.

Ὑπὸ τοιαύτην ἐννοιαν καὶ τοιαύτην τῆς ἀδιασπάστου ἐνότητος αὐτοῦ ἀντίληψιν ἀπεδύθη τὸ ἔθνος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀπολυτρώσεως, χάριν μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου ἑλληνικῆς Πατρίδος, οἷαν τὴν ὠνειρεύθη τῶν Φερῶν ὁ Τυρταῖος, ὑπὲρ ἧς παρεσκεύασαν τὸν Ἀγῶνα οἱ Φιλικοί.

Ἦτο ὁθεν λίαν φυσικόν οἱ πληρεξούσιοι τῶν Μεγάλων Συνελεύσεων τοῦ Ἀγῶνος νὰ ἀναπετάσουν τὰς πύλας εἰς πάντας τοὺς ὁμαίμονας,

ἄνευ οὐδεμιᾶς προτιμήσεως τῶν αὐτοχθόνων.

Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐπιδαύρου ἀνέγραφεν Ἑλλήνας πάντας τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας καὶ τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν πάτριον ἔχοντας. Τὴν αὐτὴν δὲ ἰσότητα καθιέρωνε καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἀστροῦς ἀνακηρύττον Ἑλλήνας τοὺς τε αὐτόχθονας καὶ τοὺς μετανάστας τοὺς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν πάτριον ἔχοντας, εὐθύς ὡς ζητήσουν νὰ καταγραφοῦν πολίται. Τὴν αὐτὴν εὐρείαν τῆς ιδιότητος τοῦ Ἑλλήνος ἐκδοχὴν περιλαμβάνουσιν πάντας τοὺς ὁμαίμονας καὶ ὁμογλώσσους ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τῆς Τροϊζήνος τὸ σύνταγμα.

Τὸ πνεῦμα τοῦ τοπικισμοῦ δὲν ἐκηλίδωσε ποτὲ κανένα ἐκ τῶν πληρεξουσίων καὶ παραστατῶν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος. Πᾶς ὁμοεθνὴς πατὼν τὸ ἐλεύθερον ἔδαφος ἦτο καὶ Ἑλλήν πολίτης.

Μόνον μίαν ἀκούσιον παραδρομὴν ἠδύνατό τις νὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν συνταγμάτων τοῦ Ἀγῶνος, ὅτι ἀπῆλθον καὶ ἓνα ὅρον περιττόν, τὸ ὁμόγλωσσον, τὸ πάτριον τῆς ἑλληνίδος φωνῆς, ὅρον ἀποκλείοντα τῆς ἐννοίας τοῦ Ἑλλήνος μέγαν ἀριθμὸν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμαίων, οἱ ὁποῖοι ἀσχέτως τῆς γλώσσης τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διατηρήσουν ἐν τῇ δουλείᾳ εἶχον καὶ ἔχουν ἀκραιφνῶς ἑλληνικὴν τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν συνείδησιν. Τοιαύτη διατύπωσις ἀποκλείει τῆς ἐννοίας τοῦ Ἑλλήνος, τοὺς Ἑλληνοβλάχους, τοὺς Ἑλλήνας ἀλβανούς, τοὺς βουλγαροφώνους Ἑλλήνας καὶ τοὺς ἀκραιφνεστάτους ὅσον καὶ πολυπληθεῖς Ἑλλήνας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μικρασίας, ὅσοι ἀτυχῶς μόνον λαλοῦν τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν, διὰ τῶν σχολείων ἀγωνιζόμενοι ἐρρωμένως τὸν ἀγῶνα τῆς ἀναστάσεως τῆς φωνῆς τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος ἢ ἀπ' αἰῶνων ἀπώλεσαν.

Μόνον τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἀργους ὑπῆρξε κατὰ τοῦτο ἀκριβέστερον, περιλαβὼν πάντα προσερχόμενον εἰς τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα ὁμαίμονα, εἴτε ὁμόγλωσσον εἴτε ἐτερόγλωσσον.

Ἀλλὰ τοῦ αὐτοχthonισμοῦ τὰ δικαιώματα οὐδεὶς ἐπεκαλέσθη κατὰ τὸν Ἀγῶνα· ὁ αὐτοχthonισμὸς πολὺ βραδύτερον ἀπετόλμησε νὰ ἐγείρῃ τὴν κεφαλὴν, ὅχι μόνον κλείων τὴν θύραν εἰς τοὺς ὁμαίμονας τοὺς συναγωνισθέντας τὸν κοινὸν ἀγῶνα, διὰ κοινῶν ἡρωικῶν θυσιῶν καὶ κοινῶν μαρτυριῶν, ὅσων ἡ ἰδιαίτερα πατρίς ἔμεινεν ἐκτὸς τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου, ἀλλ' ἀπελαύνων τῶν δημοσίων ἀξιομάτων καὶ πολιτικῶν δικαιῶν ἄνδρας ἀπὸ ἐτῶν πολλῶν κατέχοντας

ταύτας ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐγγύην τῶν ἀληθῶς πανελληνίων θεσμῶν τῶν Συνελεύσεων τοῦ Ἀγῶνος καὶ τῶν τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Τὸ βδελυρὸν τοῦτο ψήφισμα τὸ φέρον τὸν δεύτερον ἀριθμὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασι τῆς Συνελεύσεως τοῦ 1844, ἥτις μόλα ταῦτα εἶχεν ἀποτολμήσει νὰ λάβῃ καὶ αὕτη τὸ ὄνομα Συνελεύσεως ἐθνικῆς, δὲν ἐνομοθετεῖ μόνον διὰ τὸ μέλλον. Ἦτο συγχρόνως καὶ εἰς ἀσυνείδητος ἐξοστρακισμὸς ἀπὸ ἀξιομάτων καὶ δικαίων κεκτημένων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον πρὸς τοὺς ἄλλοις ὑπὲρ αὐτῶν τίτλους μακρῶν καὶ ἐντίμων ὑπηρεσιῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγα μειονέκτημα, ὅτι δὲν ἦσαν ἄνθρωποι τοῦ τόπου, δὲν ἦσαν γηγενεῖς καὶ ἡ ἰδιαίτερα ἐκάστου πατρίς, καίτοι αἱματοκυλισθεῖσα, δὲν εἶχε τὴν τύχην νὰ περιληφθῇ διὰ τῶν πρωτοκόλλων καὶ τῶν συνθηκῶν ἐντὸς τοῦ ἐλευθέρου κράτους.

Τὸ οἰκτρότερον δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὰ προσήματα τοῦ ἀληθοῦς νομοθετικοῦ λόγου τοῦ ψηφίσματος τούτου, ἀφορῶντος ἀπλῶς εἰς τὴν ἐκκένωσιν καὶ διαρπαγὴν τῶν δημοσίων ἀξιομάτων, καὶ εἰς τὸ κατὰ τῶν ἀπὸ δούλης γῆς ἐπηλύδων μίσος στενῶν καρδιῶν καὶ ψυχῶν ταπεινῶν, ἦτο ἡ πρόφασις ὅτι τοῦτο γίνεται χάριν τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ἀγῶνος, τοὺς ὁποῖους ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐρρύπανε τοῦ αὐτοχthonισμοῦ τὸ πνεῦμα, ὡς μαρτυροῦν τὰ παρατεθέντα ψηφίσματα τῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀληθῶς Ἑθνικῶν Συνελεύσεων.

Δὲν εἶναι ἄσκοπον διὰ τὴν ἑλληνικὴν φιλοπατρίαν νὰ γείνουν κοινῶς γνωσταὶ τοῦ ψηφίσματος τούτου αἱ διατάξεις, νὰ μὴ μένουν κεκοιμημένα εἰς τὰς σελίδας τῶν πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως τοῦ 1844 καὶ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Ἐξυμναίνει ἠθικῶς καὶ ἐξαγνίζει ἡ μετὰ συντριβῆς ἀναπόλησις τοῦ ὀνειδούς παρελθόντων χρόνων.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἀπῆλανε τῶν δημοσίων ἀξιομάτων καὶ δικαίων ὅλους τοὺς Ἑλλήνας, ὅσοι δὲν ἠγωνίσθησαν ἐντὸς τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας μέχρι τοῦ 1827. Καὶ ἂν δὲ ἀγωνισθέντες ἐκτὸς τῶν ὁρίων, τὰ ὁποῖα ἔταξαν εἰς τὸ ἐλεύθερον κράτος αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸ 1827, ἀπηλαύνοντο τῶν δημοσίων ἀξιομάτων κατὰ τὸ 1844, ἦτοι μετὰ ἔτη 17 ἀφ' ἧς κατὰ τὰ συντάγματα τοῦ Ἀγῶνος εἶχον ἀποκτήσει τὰ πολιτικά δικαιώματα. Τοῖς παρεῖχετο δὲ ἡ τόσον εἰρων καὶ τόσον χλευαστικὴ ἐπαγγελία, ὅτι δύνανται νὰ τὰ ἀνακτήσουν οἱ μὲν ἐλθόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μέχρι τοῦ 1832, μετὰ δύο ἔτη,

ἀπὸ τοῦ 1844, οἱ δὲ μέχρι τοῦ 1837 μετὰ τρία.

Ἐκ τοῦ φόβου δὲ μήπως ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία αἰσχυνομένη δὲν ἐφαρμόσῃ αὐστηρῶς τὸ ἐπονείδιστον ψήφισμα, μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ψήφισμα διὰ τοῦ ὁποίου μεγάλη μερὶς τῶν πολιτῶν ἄνευ ἐγκλήματος ἄλλου πλὴν τῆς ἐτεροχθονίας ἀπεστεροῦντο τῶν ἀπὸ μακρῶν κεκτημένων πολιτικῶν δικαίων, ἔθεσεν ἐν τέλει αὐτοῦ ἀπειλητικῶς ἡ ψηφίσασα τοῦτο πλειονοψηφία τῆς Συνελεύσεως τὴν ἐξῆς ἐπίσημον εἰδοποίησιν :

«Τὸ παρὸν ψήφισμα ἰσχύει, ὡς ἐὰν ᾗτο καταχωρημένον αὐτολεξεί εἰς τὸ Σύνταγμα, καὶ ἡ παράβασις αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ ὑπουργείου θεωρεῖται ὡς παράβασις τῶν ὅρων τοῦ Συντάγματος».

Αἱ βδελυγμῖαι ἀναπηδοῦν πυκναὶ ἐξ ἐκάστης γραμμῆς τοῦ μισαροῦ τούτου ψηφίσματος.

Οἱ ἀγωνισθέντες ἐκτὸς τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας δὲν ἦσαν, κατ' αὐτό, τῆς ἐλληνικῆς πατρίδος πρόμαχοι. Δὲν ἦσαν στρατιῶται αὐτῆς οἱ μαχηταὶ τοῦ Πέτα, τοῦ Σουλίου, τῆς Δακίας—ὅπου προελόγισε τὸν Ἀγῶνα ὁ μονόχειρ—τῆς Κρήτης, τῶν Ψαρῶν, τῆς Χίου, τῆς Σάμου καὶ ὅλων τῶν ἄλλων μερῶν τῶν ὁποίων τὸ αἷματοποτισμένον ἔδαφος ἔλαχεν ἐκτὸς τῆς γραμμῆς τῶν ὁρίων τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι τὸ δεινότερον· τὸ φρικτότερον εἶναι ὅτι πλαστογραφεῖται ἐν τῷ ψηφίσματι αὐτῇ ἡ ἱστορία τοῦ ἐνδόξου Ἀγῶνος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου οἱ αὐτοχθονισταὶ τοῦ 1844 περικόπτουν δύο ἔτη τὸ 1828 καὶ 1829 διὰ νὰ ἐξωσθοῦν τῶν πολιτικῶν δικαίων καὶ αὐτοὶ οἱ ἐντὸς τῆς δημιουργηθείσης ἐλληνικῆς ἐπικρατείας προσελθόντες, ὅταν κατεπνίγη εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν πατρίδας ἡ ἐπανάστασις καὶ ἀγωνισθέντες μετὰ τὸ 1827 ἐν αὐτῇ πλέον τῇ ἀπελευθερωθείσῃ γωνίᾳ.

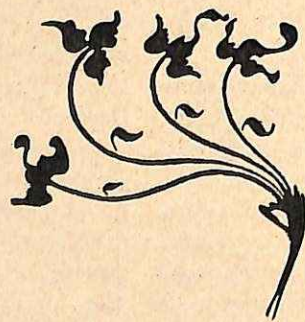
Ὁ θέλων νὰ ἀντιληφθῇ τοῦ πλάτους τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ψηφίσματος τούτου, ἴσου πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ ὀνείδους τὸ ὁποῖον ἐβάρυνεν ἐπ' αὐτοῦ, δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸ ἐξῆς παράδειγμα.

Τὸν μέγαν Ἕλληνα, τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, μὴ ὄντα αὐτόχθονα κάτοικον τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας, καὶ μὴ ἀγωνισθέντα ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους τοῦ 1827, οὐδὲ ἐλθόντα καὶ διameίναντα μέχρι τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀλλὰ βραδύτερον, ἐὰν ἡ σφαῖρα δὲν ἐστέρει τὴν Ἑλλάδα τοῦ Πατρὸς τῆς καὶ ἐπέζη μέχρι τοῦ 1844, ἡ Κυβέρνησις ὤφειλε κατὰ τὸ γ' ἐδάφιον τοῦ ψηφίσματος «νὰ μὴ τὸν διατηρήσῃ εἰς θέσιν δημοσίου ὑπηρεσίας», ἀδιάρητον δὲ ἐὰν μέχρι μὲν τοῦ 1827 ἀγωνιζόμενος παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς ἀνακτοβουλίαις, ἡ ἐξάπτων τὸν φιλελληνισμόν ἐγένετο ὁ μέγιστος τῶν παραγόντων τῆς εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα παροχῆς τῶν ὑλικῶν μέσων, ἀδιάρητον ἐὰν ὡς Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ἀναρριπίζων τὸν Ἀγῶνα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη αὐτοῦ, τὰ διαγραφόμενα ὑπὸ τῶν εἰσηγητῶν τοῦ ψηφίσματος, ἀπέδιδεν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τὴν Στερεάν διὰ τῶν δύο ἐκστρατειῶν τῆς ἀνατολικῆς καὶ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, τῆς ἐκπολιορκήσεως τῆς Ναυπάκτου καὶ τῆς ἐνδόξου μάχης τῆς Πέτρας, ἥτοι διὰ πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων αἰτίνες συνδυαζόμεναι μὲ τοὺς ἀγῶνας τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ περινοίας μετέθετον τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου εἰς τὴν Ὀθρυν.

Οὗτος ὁ ξένος ἐπιζῶν ἤθελεν εἶσθαι ἀπόβλητος, ὡς ἐτερόχθων. Βεβαίως δὲ δὲν θὰ ἔλεγέ τις ὑπερβολήν, λέγων ὅτι οὕτως ἡ σφαῖρα, ἥτις τὸν ἐπληξε, θὰ ᾗτο ὀλιγώτερον ἀντιπατριωτικὴ τοῦ ψηφίσματος τοῦ 1844.

ΕΜΜ. Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ἐπετα τὸ τέλος.

ΙΩΣΗΦ ΒΕΡΔΗΣ

Ο τελευταίος εθνικός μουσουργός της Ιταλίας εξέλιπεν. Ο ύστατος αντίπαλος της άγνης Ιταλικής μελωδίας ἐσθέσθη μαζί με την ἐσχάτην πνοήν του μεγάλου διδασκάλου. Μόνος αὐτὸς ἐπιζήσας τῶν περικλύτων συναδέλφων του Μπελλίνη, Δονιζέτη, Ροσσίνη, λείψανον ἐνδόξου χορείας μελοποιῶν, ἦτον ὁ μοναδικὸς ἀντιπρόσωπος τῶν κλασικῶν παραδόσεων, ὁ κρῖκος ὁ ὑστερινὸς τῆς μακρᾶς καὶ δοξασμένης ἀλύσειος τῶν διδασκάλων τοῦ παρελθόντος, οἵτινες διὰ τῆς ἐμπνευσμένης μούσης των ἐγχαλύχσαν καὶ ἐξέθρεψαν τόσας γενεάς, συνεκίνησαν καὶ ἐνεθυσίασαν τόσα πλήθη.

Υἱὸς πτωχοῦ τινος ξενοδόχου τοῦ Ρονκόλε, αὐτὸς ὁ κατόπιν μέγας μουσουργὸς καὶ ἑκατομυριοῦχος, πόσας στερήσεις, πόσους ἀγῶνας δὲν ὑπέφερε διὰ νὰ ἀναβιβάσῃ τὸ πρῶτον ἔργον του ἐπὶ σκηνῆς! Ἀσθενῶν καὶ ἄπελπις, ἀφοῦ ἔκρουσε τὰς θύρας ὅλων τῶν θεάτρων τοῦ Μιλάνου καὶ ὅλας τὰς καρδίας τῶν ἱμπρεσαρίων, ἐπανήλθεν εἰς τὴν πολίχνην του φέρων ὑπὸ μάλῃς τὰ χειρόγραφα τοῦ πρώτου μελοδράματός του «Oberto S. Bonifacio», τοῦ ὁποῦ καὶ αὐτὰ τὰ μέρη τῆς ὀρχήστρας εἶχεν ἰδίᾳ χειρὶ ἀντιγράψει. Ἀλλ' ἡ τύχη, ἥτις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης τοῦ ἐφάνη ἐναντία, ἤρchiσε νὰ τοῦ μειδιᾷ καὶ ἔκτοτε οὐδέποτε τὸν ἐγκατέλειπεν. Ὁ ἐργολάβος Μερέλλι, κατόπιν τῶν προτροπῶν τοῦ περιφήμου Ρογκόνι, ὅστις ἀκούσας ἐξετίμησε τὸ ἔργον ἐκεῖνο, τὸν προσεκάλεσε πάλιν εἰς Μιλάνον, καὶ ὁ «Oberto S. Bonifacio» ἀνεβιβάσθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Σκάλας κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1839. Τὸ ἔργον ἤρесе καὶ ἀπεκάλυψε τὸ τάλαντον τοῦ μέλλοντος μεγάλου συνθέτου, ὁ δὲ ἐκδότης Ρικὸρδης τὸ ἡγόρασεν ἀντὶ 1400 φράγκων. Ἀλλ' ἡ ἀληθὴς ἐπιτυχία, ἥτις ἐξασφάλισε τὸ μέλλον του, ἦλθεν ἀργότερα. Ὁ Θεμιστοκλῆς Σολέρι, ποιητής, ζωγράφος, μουσικός, εἰδὸς τι Σωνάρ, εἶχε γράψῃ δι' ἑαυτὸν τὸ libretto τοῦ «Ναβουχοδονόσορος». Τοῦτο ὁ ἐργολάβος Μερέλλι ἀγοράσας ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς ἀπὸ τὸν μποῆμ ποιητὴν ἐνεπιστεύθη εἰς τὴν Μοῦσαν τοῦ νεαροῦ διδασκάλου. Μετ' ὀλίγους μῆνας ἐδίδετο ἡ πρώτη παράστασις τοῦ «Ναβουχοδονόσορος», τὸ δὲ κοινὸν ἐκπληκτικὸν πρὸ τοῦ ἰδεωδῶς τραγικοῦ τῆς μουσικῆς, διέβλεπεν ἐν τῷ Βέρδῃ τὸν μέλλοντα νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον τῶν κλασικῶν διδασ-

κάλων. Ὁ Δονιζέτης παρὼν εἰς τὴν πρώτην παράστασιν, ἔξω φρενῶν ἐφώναζεν· «ὦραϊον, ὑπερόχως τραγικὸν καὶ ὠραϊον».

«Ἐκτοτε», ὁ ἴδιος Βέρδης ἔλεγε κατόπιν πρὸς τὸν φίλον του Ἰούλιον Ρικὸρδην, «τὸ στάδιόν μου ἐχαράχθη καὶ ἐξησφαλίσθη τὸ μέλλον μου».

Καὶ πράγματι. Ἐκτοτε ἤρchiσε θριαμβευτικὴ πορεία ἀνὰ τὰ θεάτρα τῆς Εὐρώπης, παντοῦ δὲ ὁ αὐτὸς ἐνθουσιασμός, παντοῦ ἡ αὐτὴ μοναδικὴ ὑποδοχὴ τοῦ ἔργου.

Θεατρῶναι καὶ ἐργολάβοι ἐζήτησαν τὴν καλλιτεχνικὴν παραγωγὴν του, καὶ οὕτως ἐντὸς βραχείου χρόνου τὰ μελοδράματα «Λομβαρδοί», «Ερνάνης», «Ἰωάννα Δ' Ἄρκ», «Ἀττίλας», «Δύο Φόσκαροι» κλπ. διεδέχθησαν ἄλληλα μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας.

Σημειῶν ἔνταῦθα ὡς ἱστορικὸν περίεργον τὸ ἐξῆς γεγονός. Ἐπαίζετο ἐν Βενετίᾳ ὁ «Ερνάνης», ὅτε δὲ ὁ χορὸς ἤρξατο ψάλλων τὸ περίφημον «Si ridesti il Leon di Castiglia», σύσσωμον τὸ κοινὸν ὄρθιον ἐξερράγη εἰς ἐνθουσιώδεις ζητωκραυγὰς ὑπονοῶν εἰς τὰς λέξεις ἐκεῖνας τὴν ἀφύπνισιν τοῦ Ἰταλικοῦ λείοντος.

Ἡ αὐστριακὴ ἀστυνομία ἠμποδίσεν τὴν περαιτέρω ἐξακολούθησιν τοῦ ᾠσματος καὶ ἔκτοτε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀφηρεῖτο ἀπὸ τὸ μελοδράμα.

Ἡ πρώτη περίοδος τῆς μελοδραματικῆς ἐργασίας τοῦ Βέρδῃ κατέστησε παγκόσμιον τὸ ὄνομά του, ἐξασφάλισεν ἀνὰ πᾶσι τὰς ἐποχὰς δι' ὧν ἀνέτως ἀφιερῶθη εἰς τὴν πραγματώσιν τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν, πρὸς ἃ ἐστρέφετο ἡ ὑψηλὴ διάνοιά του. Ἦδη ἀπὸ τὸν «Ριγολέτον» ἡ ὀρχήστρα του καθίσταται ἀπαλωτέρα καὶ πλουσιωτέρα εἰς χρωματισμούς, εἰς δὲ τὸν «Χορὸν μετημφισμένων» καὶ τὰ μετέπειτα ἔργα του τῆς δευτέρας περιόδου οἱ πολυφωνικοὶ συνδυασμοὶ προβάλλουσιν βαθυμῆδον ἐντεχνότεροι.

Ὁ φιλόμουσος ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἰσμαὴλ πασᾶς, ἀφοῦ ἐπροίκισε τὴν πρωτεύουσάν του μετὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς θέατρον Kédivial, ἀπετάθη εἰς τὸν ἐνδοξὸν ἥδη καὶ παγκοσμίου φήμης μουσουργὸν νὰ γράψῃ μελοδράμα αἰγυπτιακῆς ὑποθέσεως διὰ τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ. Ὁ Ghislanzoni ἔγραψε τοὺς στίχους τῆς «Αἰδᾶς»

ἡ δὲ πρώτη αὐτῆς παράστασις ἐν Καίρῳ μετὰ τὸν Φαντσέλη, τὸν Πανδολφίνη, τὴν Στόλτζ καὶ τὴν Βάλδμαν ἐσημειώθη ὡς γεγονός μοναδικὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μελοδραματικῆς τέχνης, ὡς θρίαμβος μέγας τῆς Ἰταλικῆς μουσικῆς.

Ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ συνθέτου συγκέρασεν τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νεωτέρας τέχνης μετὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐμπνευσιν, παρήγαγεν ἀληθεῖς ἀριστουργήματα. Συζητήσεις ἀτελεύτητοι ἠγέρθησαν, γινώμαι ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν δῆθεν μελοδραματικῶν καινοτομιῶν τοῦ ἔργου διημερίσθησαν. Ματαίως. Ἡ «Αἰδᾶ» παρασταθεῖσα εὐθὺς κατόπιν εἰς τὴν Σκάλαν ἔκλεισε τὰ στόματα ὅλων καὶ ὁ Βέρδης ἀπεθεώθη.

Μεταξὺ τῶν τότε μανιωδῶς ἀντιδρώντων ἦτο καὶ μουσικοδιδασκαλὸς τις ἐκ Γενούης, Σασσαρόλης ὀνόματι. Ἐχῶ ὑπ' ὄψιν καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸ Universo Musicale, ἐν ᾧ ὁ Σασσαρόλης ἐδημοσίευσε τοὺς ἐναντίον τοῦ Βέρδῃ φιλιππικῶς του προκαλῶν αὐτὸν εἰς διαγωνισμόν. Πτωχὲ Σασσαρόλη! Ἐκτοτε οὐδεὶς ἤκουσέ τι περὶ αὐτοῦ. Ἐμαθόν ὅτι ἀπέθανε μετὰ τινα ἔτη ἄσημος καὶ παρηγκωνισμένος.

Ἡ διάνοια ἡ δημιουργὸς τοσούτων ἀριστουργημάτων, μετ' ὅλον τῆς ἡλικίας τὸ βάρος, δὲν ἠδύνατο νὰ μὲνῃ ἀργὴ καὶ εἰμαρτο, μετὰ πάροδον αἰῶνων, τὸ δαιμόνιον τοῦ πρώτου τῆς οἰκουμένης τραγικοῦ ὑπὸ νέαν μορφήν νὰ συγκινήσῃ, ἀδελφωμένον μετὰ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ κρατίστου τῶν μελοποιῶν. Ὁ «Ὁθέλλος» καὶ ὁ «Φαλστάφ», τὰ τελευταῖα τῆς φωτοδόλου μούσης του προϊόντα, ἐπιστέφουσιν τὸ μέγα καλλιτεχνικὸν οἰκοδόμημα τοῦ Βέρδῃ. Ὁλιγώτερον δημοφιλῆ ἀπὸ τὸν «Ριγολέτον» καὶ τὴν «Αἰδᾶ», εἶνε ὅμως μνημεῖα τέχνης ἀθάνατα, κλειόμενα ἐνδόξως τὴν δαφνοστεφῇ σταδιοδρομίᾳ τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου.

Διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τελειώνει ἡ μακρὰ σειρά τῶν Ἰταλῶν διδασκάλων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ἐκλείπει ἡ καθαρῶς ἰταλικὴ σχολή.

Τῆς τέχνης τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν διὰ νέων μορφῶν ἐκδήλωσιν της παρακολουθήσας, ἀπο-

δεχθεὶς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις καὶ καινοτομίας τῶν νεωτέρων, ἔμεινεν ἐν τούτοις πιστὸς θεματοφύλαξ τῶν κλασικῶν παραδόσεων καὶ εἰς τὸν «Ὁθέλλον» καὶ τὸν «Φαλστάφ», τὰ τεχνικώτερα, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, τῶν ἔργων του, διετήρησε πλήρη τὴν ἀτομικότητα τοῦ ἰταλοῦ μελοποιῶ.

Τὴν περὶ τὴν τέχνην λεπτεπίλεπτον ἐμπειρίαν του, αὐτὸς ὁ ὑπέροχος τῆς δραματικῆς φράσεως δημιουργός, δὲν μετεχειρίσθη διὰ νὰ περιβάλλῃ τῆς ἐμπνεύσεώς του τὸ προϊόν μετὰ συννεφώδεις ὑπερβορεῖους μουσικισμούς, οὐδ' ἐζήτησεν εἰς γριφώδεις ἀρμονικοὺς συνδυασμούς καὶ ἀνεκτελέστους συνοδείας ὀρχήστρας τὴν ἐξωτερίκευσιν τῆς ιδέας. Μέσα ἀπὸ τὰς πολυφωνικὰς ἀντιστίξεις τῶν τελευταίων συνθέσεών του ἡ μελωδία ἡ ἀληθινή, ἡ παρθένος, ἡ ἀνευ ὑπελογισμένων ἐλιγμῶν ἀναπνέουσα ἀνόθευτος ὅπως ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀστείρευτον πηγὴν τῆς μεγαλοφυΐας του.

«Torniamo all'antico», εἶπέ ποτε πρὸς τὸν φίλον του καὶ διάσημον τεχνοκρίτην Φιλίππη, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ζήτησαν τὴν γνώμην του ἐπὶ τῆς δαφίλους μουσικῆς παραγωγῆς, ἥτις κατέκλυσε τὴν Ἰταλίαν καθ' ὃν χρόνον συνεκλόουν τὸν μουσικὸν κόσμον τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Τεῦτονος εἰκονοκλάστου. «Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ παλαιά», εἶπε, καὶ δικαίως.

Ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν ἔργων τῶν μιμητῶν τοῦ Κύκνου τοῦ Μπαϋρότ οὐδὲν ἐπέζησεν. Ἀμφίβολον ἂν ὀλίγα ἐκ τῶν σημερινῶν θὰ φθάσουν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Ὁ «Ριγολέτος» ὅμως, ἡ «Αἰδᾶ» καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Βέρδῃ ἐπὶ πολλὰ ἀκόμη ἔτη θὰ συγκινοῦν καὶ θὰ ἐνθουσιάζουν.

Τελειῶν μετ' ἐν ἀνέκδοτον.

Ἡ δημοτικὴ μουσικὴ ἐπαίανιζεν εἰς τὴν Piazza della Scala εἰς τὸ Μιλάνον. Κόσμος πολὺς τριγύρω ἤκροατο θαυμασίαν ἐκτέλεσιν τῆς τετραφθίας τοῦ «Ριγολέτου». Εἰς τὸν ἐξώστην ἐνὸς ἀπέναντι ξενοδοχείου προβάλλει σιγὰ σιγὰ, γαλήνιος καὶ γλυκεῖα μορφή πρεσβύτου. Νῦν Verdi, φωνοῦσι μυρία στόματα. Καὶ τὸ πλῆθος, ὡς ἐκ συνθήματος ἀποκαλυφθέν, ἐχαιρέτιζε τὴν ἐθνικὴν δόξαν του.

Δ. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ

Τὰ εἰς τὰς δύο ἀθηναϊκὰς καλλιτεχνικὰς ἐκθέσεις ἐκτεθέντα ἔργα ἑλλήνων καλλιτεχνῶν μαρτυροῦν ἐν γένει τόσον καλὴν ἐκ φύσεως ἰδιοφυίαν, ἥτις ἄλλως διεμορφώθη κατὰ τὰ δυτικὰ καλλιτεχνικὰ κέντρα, ὥστε δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν κριτικὴν νὰ λάβῃ πρὸ αὐτῶν ἰδιαιτέραν τινὰ ἀρχὴν ὅπως τὰ κρίνῃ μὲ ἐπιφυλάξεις τινάς. Δὲν ἔχει πρὸ αὐτῆς κατ' οὐδένα τρόπον ἀρχέγονον τέχνην, ἀλλ' ἔχει ἅρα γε ἑλληνικὴν τέχνην; ἢ μήπως μόνον τέχνην, ἥτις ἐπλάσθη τυχαίως ὑπὸ καλλιτεχνῶν ἑλλήνων τὴν ἐθνικότητα;

Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ, πρὶν ἐξετάσωμεν τὰ διάφορα ἔργα, νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, διότι εἶνε λίαν σπουδαῖον καὶ ἴσως θεμελιώδες. Νομίζομεν ὅτι ἡ Τέχνη θέλει καὶ πάλιν νὰ διαπλάσῃ τὴν φύσιν, τὴν ζωὴν, ἀλλ' ὑπὸ νόμους τοὺς ὁποίους εὐτυχῶς δι' ἡμᾶς δὲν ἐγνώρισεν ὁ Θεός, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν αἰσθητικῶν καρινόνων. Ὅθεν πιστεύομεν ὅτι ἡ τέχνη εἶνε ἐκλάμψον, μεταμόρφωσις τῆς φύσεως, τῆς ζωῆς, ἀλλ' οὐδόλως μίμησις, οὐδόλως φωτογραφία αὐτῆς. Οἱ καλλιτέχναι, οἵτινες εἶνε συγχρόνως οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ μεγάλῃ βασιλείᾳ τῶν αἰσθητικῶν νόμων, ἔχουν τὸ ἐξωραϊστικὸς τῶν μεταμορφῶν βλέμμα, ἐκείνο δὲ τὸ μέρος τῆς φύσεως γίνεται θαυμαστόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσταμάτησε τὸ ὄμμα των. Οὕτως ἐννοοῦμεν τὰ ὀνόματα τοῦ Φειδίου καὶ Αἰσχύλου, τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, τοῦ Δάντε, τοῦ Σαίξπηρου, τοῦ Βεττόβεν, τοῦ Γκαίτε καὶ Μπαϊκλιν—διὰ ν' ἀναφέρω μόνον τοὺς ἐπιφανεστάτους, αὕτη δὲ ἡ ἐκλαμπρύνουσα δύναμις διακρίνει τὸν καλλιτέχνην ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἐπίσης δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συγχρόνων του, διότι εἶνε ὁ πυρὴν τοῦ ἀτόμου τοῦ καλλιτέχνου καὶ εἰς τὸ εἶδος του κατὰ μοναδικόν.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ καλλιτέχνου συμβαινόντων οὐδὲν γνωρίζομεν, εἶνε ἀόρατα καὶ μυστηριώδη· ἔχει ἀνάγκη γλώσσης ὅπως γείνη καταληπτός, ὁμιλεῖ δ' αὐτὴν εἰς τὸ ἔργον του. Τὴν γλώσσαν ταύτην καλοῦμεν Γραφικὴν, Γλυπτικὴν, Μουσικὴν καὶ Ποίησιν· εἶνε δ' αὐταὶ τρόποι ἐκφράσεως διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ καλλιτέχνου, καὶ ἡ ἰδιαιτέρα δι' αὐτὰς δεξιότης καλεῖται ἰδιοφυία. Ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ λαλεῖν αὐτὴν τὴν γλώσσαν διακρίνονται οἱ καλλιτέχναι ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οἱ μεγάλοι γίνονται οἱ διδάσκαλοι τῶν μικρῶν, οἱ γέροντες τῶν νέων. Διότι αἱ

γλώσσαι αὐταὶ εἶνε διδασκαὶ ἀναλόγως τῆς ὑπαρχούσης ἰδιοφυίας, ἐν ᾧ ἡ πρώτη ἐκείνη μεταπλάττουσα δύναμις εἶνε τι κατ' ἐξοχὴν καλλιτεχνικὸν καὶ μὴ διδασκόμενον. Ἰσως καλοῦμεν ἀκριβῶς «ἐρασιτέχνην» ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ γλώσσῃ ἐκείνῃ δὲν κατορθώνει νὰ φθάσῃ μέχρις ἀτομικῆς ἐκφράσεως, καὶ «περισσότεχνην» ἐκείνον, ὅστις γίνεται κύριος τῆς γλώσσης, χωρὶς νὰ ἔχη τι ἐν αὐτῇ τὸ ἔχον ἀνάγκη νὰ ἐκφρασθῇ. Ἐκεῖ ὁ ἀδέξιος ψελισμός, ἐδῶ ἡ κενολόγος φλυαρία.

Εἶνε σύνθεσις καὶ φυσικὸν αἰ νέαι ἰδιοφυίαι, τῶν ὁποίων ἡ ἰδία, ἐνδόμυχος δημιουργία θέλει νὰ διαρρήξῃ τὸ στήθος, νὰ ἐξετάζουσι καὶ περιερευνῶν τοῦ δύναται νὰ μάθουν τὴν γλώσσαν, ἥτις μέλλει νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸν ἐσωτερικὸν θησαυρὸν των· πηγαίνουν καὶ μαθητεύουν εἰς διδάσκαλον, Γάλλοι εἰς Γερμανούς, Γερμανοὶ εἰς Γάλλους, Ἀγγλοὶ εἰς Ἰταλούς, διότι αἱ γλώσσαι τῆς τέχνης εἶνε ἀληθῶς κοσμοπολιτικαὶ καὶ ὡς πατρίδα ἔχουν τὸν κόσμον.

Οὕτω πηγαίνουν καὶ οἱ νέοι Ἕλληνες εἰς τὰ ξένα καὶ ζητοῦν τὸν διδάσκαλον τῆς γλώσσης των, ὅστις θὰ ἡδύναντο νὰ τοὺς διδάξῃ. Αὐτοὶ μάλιστα περισσότερον τῶν ἄλλων. Ἐν τῇ χώρᾳ δὲν ὑπάρχει καμμία καλλιτεχνικὴ παράδοσις, δὲν μελετήσουν πρὸς ἰδίαν διδασκαλίαν των. Πηγαίνουν λοιπὸν εἰς τὰ ξένα διὰ νὰ μάθουν νὰ ὁμιλοῦν.

Μανθάνουν νὰ ὁμιλοῦν καὶ ἐπιστρέφουν. Εἰσέρχομαι ὡς ξένος εἰς μίαν ἐκθεσιν καὶ περιμένω νὰ εὕρω ἐν αὐτῇ ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐν τῇ κοσμοπολιτικῇ γλώσσῃ τῆς ζωγραφικῆς εἶτε τῆς πλαστικῆς θὰ ἡδύναντο νὰ διηγηθῶν τί ἐπείξε τόσον τὴν ψυχὴν τοῦ νεανίου, ὥστε νὰ ἐκπατρίσθῃ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μάθῃ νὰ ἐκφράζεται· νομίζω ὅτι θὰ μοι διηγηθῇ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, περὶ τῆς ἰδικῆς του ψυχῆς, περὶ τῶν ὀδυνῶν εὐτυχῶν νυκτῶν τῆς δημιουργίας του, περὶ τῆς χώρας του, περὶ τοῦ ἡλίου του, περὶ τῶν ὀρέων του, περὶ τοῦ κόσμου, ὅπως αὐτὸς μόνος τὸν βλέπει. . . καὶ εὕρισκω κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἄξια λόγου ἔργα, τὰ ὁποῖα ὅμως καὶ ἀλλοῦ ἥτο δυνατόν νὰ ζωγραφηθῶν· εὕρισκω ὅτι ὁ νέος, ὅχι μόνον τὴν γλώσσαν ἔμαθεν ἐκεῖ ἔξω, ἀλλὰ καὶ ἐκείνο τὸ ὁποῖον ἐκεῖ ἔξω ἐκφράζον

διὰ τῆς γλώσσης ταύτης. Ἀναγνωρίζω ἀκόπως ἐκ τοῦ πνεύματος τῶν εἰκόνων τὸ Μόναχον εἶτε τοὺς Παρισίους, ἀναγνωρίζω τοὺς διδασκάλους, τοὺς ὁποίους θὰ ἡδυνάμην νὰ ὀνομάσω μὲ τὸ ὄνομά των. Διὰ τοῦτο ἠρώτησα: Ὑπάρχει ἅρα γε ἑλληνικὴ τέχνη, ἢ μόνον τέχνη, τῆς ὁποίας οἱ καλλιτέχναι τυχαίως εἶνε ἑλληνικῆς καταγωγῆς;

Ἡ δευτέρα ἐρώτησις: Εἶνε δυνατόν μὲ τὰς ὑπαρχούσας καλλιτεχνικὰς δυνάμεις νὰ δημιουργηθῇ ἑλληνικὴ τέχνη;

Ἐγκάρδιον χαρὰν αἰσθάνομαι ὅτι εἰς ταύτην δύναται νὰ δοθῇ ἀπόκρισις ναί. Τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῶν καλλιτεχνῶν.

Ὁ χώρος οὗτος ἀνιδρύθη διὰ νὰ δοκιμασθῇ, ἀν—ὅπως καὶ ἄλλαχοῦ συνέβη τόσον συχνά—ἡ Τέχνη θέλῃ νὰ κατέλθῃ ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἐρειπίων διὰ νὰ καλύψῃ μὲ τὸν χρυσὸν πέπλον τῆς τῆς κρημνίσματα, ἕως ὅτου νέα καὶ ὑγιὲς ζωὴ τοῦ λαοῦ γεννηθῇ ἰσχυρὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ μητρικοῦ κόλπου τῆς. Κάτι μέγα ἐνυπάρχει εἰς τὴν ἐλπίδα ταύτην καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Κάτι τόσον μέγα, ὥστε εἶνε σχεδὸν ἀξιοζήλευτον!

Ἐξετάσωμεν κατ' ἀρχὰς τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα ζῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑλληνικὴ ζωὴ, τῆς Δ'οῖς Λασκαρίδου καὶ τοῦ Ροῦλου. Ἡ Δ'οῖς Λασκαρίδου ἐδιδάχθη ὑπὸ τῶν ἐν Παρισίοις ζωγράφων τῆς ὑπαίθρου φύσεως καὶ τῶν impressionistes· ἀλλ' ἡ τεχνουργία τῆς κατέστη τόσον αὐτοτελὴς καὶ ἀτομικὴ, ὥστε ἐδῶ δὲν δύναται νὰ γείνη πλέον λόγος περὶ ἐξαρτήσεως ἀλλὰ περὶ συγγενείας. Κατέχει πράγματι ἐντελῶς ὥριμον καλλιτεχνικὴν ἰδιοφυίαν καὶ διὰ τὴν ὥριμότητα ταύτην ἀκριβῶς ἀναφέρομεν αὐτὴν πρῶτην. Αἱ εἰκόνες τῆς εἶνε καλλιτεχνήματα μὲ ἰσχυρὸν καλλιτεχνικὸν θείλητρον, ἐλευθέρως ἰδιοφυοῦς τεχνουργίας, ἀπλοῦ καὶ ἐν τούτοις πλουσίον χρωματισμοῦ, καὶ τολμηρὰς καὶ ἐν τούτοις καταπειθούσης συνθέσεως. Ἀγαπᾷ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης, τὸν ἀττικὸν ἀέρα, τὸ ἀττικὸν φῶς. Τὰ τοπία τῆς λούονται εἰς αὐτά. Ὁμολογῶ εὐχαρίστως ὅτι σπανίως εἶδα τόσον φῶς καὶ ἀέρα εἰς μίαν εἰκόνα. Ὅλα ζοῦν καὶ ἀναπνέουν. Ἡ μεγάλη εἰκὼν μὲ τὸ πεῦκον παρὰ τὴν θάλασσαν, εἰς τὸ σκοτεινὸν φύλλωμα τοῦ ὁποίου κρέμονται βαρεῖαι σταγόνες φλέγοντος ἡλιακοῦ φωτός, εἶνε ὠραιότατον ἔργον. Ὁμοίως ἐξαιρετόν ἔργον τῆς εἶνε ἐκτεθειμένον ἐν τῇ μικρᾷ ἐκθέσει, τῇ παρὰ τὴν μεγάλην ποντικοπαγίδα τῆς ἑλληνικῆς εὐτυ-

χίας. Ἡ Δ'οῖς Λασκαρίδου εἶνε καλλιτέχνης, ἥτις πανταχοῦ θὰ ἡδύναντο νὰ ἐξυψωθῇ ὑπεράνω τοῦ συνήθους ζωγραφικοῦ ἐπιπέδου.

Περὶ τοῦ Ροῦλου δὲν δύναμαι νὰ ὁμιλήσω ἐν ἐκτάσει, διότι ἀντιπροσωπεύεται δι' ὀλίγων μικρῶν σκαριφηματοειδῶν εἰκόνων. Ὁ τρόπος μεθ' οὗ παρατηρεῖ ἀπλῶς τὰ πράγματα καὶ ζητεῖ ἐν τῇ φύσει τὰς μεγάλας ἐπιφανείας καὶ τὰ ἐνιαῖα χρώματα παρέχει εἰς αὐτὸν τεχνοτροπίαν, πολὺ προσεγγίζουσαν πρὸς τὴν χαρακτηριστικὴν ἑλληνικὴν τοπιογραφίαν. Αἱ τρεῖς ἐκτεθεισὶ μικραὶ εἰκόνες τοῦ ἔχουσιν ὁμοίως ἰσχυρὸν ὕψος καὶ εἶνε πλήρεις θελήτηρον, μαρτυροῦν δὲ ὑγιᾶ ζωγραφικὴν ἰδιοφυίαν. Ἰσως ἐπαναφέρει καὶ πάλιν ὁ Ροῦλος τὴν ἑλληνικὴν τοπιογραφίαν τὴν μετὰ τόσου πόνου ἕως τώρα ποθουμένην εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐκθέσεις. Τὸ ἀπλοποιῶν βλέμμα τοῦ προορίζει αὐτὸν ἰδίως πρὸς τοῦτο. Καὶ ἡ μεγάλη προσωπογραφία τοῦ εἶνε καλὸν ἔργον.

Ὁ Παρθένος παρέχει εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ ἐπαρκῆ μὲν μαρτύρια ἰσχυροῦ ταλάντου, ὀλίγα ὅμως ἰδίας καλλιτεχνικῆς ἀτομικότητος. Ἐκλαμπάνω τὰς ἐκτεθειμένας εἰκόνας ὡς σπουδὰς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐξαγάγω περὶ αὐτοῦ γενικὸν συμπέρασμα. Ἡ κεφαλὴ τῆς κόρης, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ εἰς τὸν Ἕλληνα πάντοτε ξένη προρραφανητικὴ ψυχικὴ διάθεσις καὶ ὑπερβολικὴ λαχτᾶρα μετεβλήθη εἰς φθίσιν, ὑπὸ ἔποψιν χρώματος ἐπενεργεῖ δυσάρεστος. Τὸ μικρὸν ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ ἐμπνευσμένον τοπίον εἶνε ἐκτάκτως θελκτικόν. Ἡ μικρὰ γυναῖκα προσωπογραφία—ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν καὶ ἀντίληψιν τυπικὴ εἰς πᾶσαν νεωτέραν δυτικὴν ἐκθεσιν—εἶνε γραφικῶς ἐξαιρετόν ἔργον.

Ὁ Δερπέσης δεικνύει καλὴν, ἀρτίαν, ὀλίγον τι ἀνιάραν τοπογραφικὴν τέχνην. Ὁ Καλοῦδης προσάγει ὁπώρας μετὰ λεπτοῦ αἰσθηματος χρώματος.

Ὁ Βολανάκης, ὅστις ὡς ὑπόδειγμα ἔχει τὴν τέχνην τῶν Κάτω Χωρῶν, πλάττει χειροτεχνικῶς ὠραίαν, μετ' ἀγάπης ἐκτελουμένην τέχνην, τὴν ὁποίαν λίαν εὐφύμως ἀναφέρομεν, ἀλλ' ἥτις μένει τόσον μακρὰν ὅλων τῶν συγχρόνων ζωγραφικῶν προθέσεων καὶ τῆς σημερινῆς ἀναπτύξεως τῆς τέχνης, ὥστε εἰς ἡμᾶς μόνον ἀρχαιογραφικὸν ἐνδιαφέρον δύναται νὰ ἐξείρῃ.

Ὁ Γερασιώτης φέρει δύο «κομψὰς» εἰκόνας, αἵτινες μεγάλως θ' ἀρέσουν εἰς τὸ κοινόν. Ἡ κριτικὴ οφείλει δυστυχῶς νὰ τὰς ὑποτιμήσῃ. Ἡ ἐλαιοτεχνία τοῦ ἐμφανεῖ πρὸς ζημίαν τῆς τὸν κρητιδογράφον (Pastellmaler)· τὰ χρώματα εἶνε συγκεχυμένα. Αἱ γνωστὰ «εὐμορφοὶ» κόραι, αἵτινες καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν

του αισθητικού και του καλαισθητικού συναισθήματος δύνανται να θεωρηθούν εύμορφοι, παριστάνονται ή μία περιβαλλομένη υπό του γνωστού κατὰ συνθήκην πτυχομένου πέπλου, εις άγρόν κρίνων, ή άλλη εις άγρόν μηκώνων. Φυσικά ή πρώτη είνε γαλανή και έλεγειακώς ξανθή, και ή άλλη μελαγχροινή και πυρρόχρους. Αι εικόνες είνε καλλιτεχνικώς δυσάρεστοι, άλλ' εις τούς πολλούς, ως τούτο συμβαίνει δυστυχώς, θ' άρέσουν υπέρ πάσας τās άλλας.

Υπέροχον ιδιοφυίαν έχει ή Δίη Φλωρά. Αντιπροσωπεύεται με έν λίαν εξαίρετον αντίγραφον του Βάν-Δύκ, μίαν άθραν παιδικήν κεφαλήν και μίαν διά βεβαίου άκμαίου χρωστήρος ζωγραφηθείσαν, υπό έποψιν χρώματος ενδιαφέρουσας αυτοπροσωπογραφίαν, τρία έργα, τά όποια εξεγείρουν την προσοχήν και δίδουν τό δικαίωμα να παρακολουθήσωμεν την εξέλιξιν της καλλιτέχνιδος με πολλās έλπίδας.

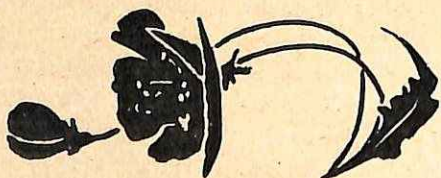
Εξαίρετον, έπιμελές έργον, πολλής ζωγραφικής έμπειροτεχνίας είνε ό έλαιών του Μποκατσιάμπη, άλλ' ή τέχνη του δεν είνε τόσον μεγάλη, ώστε να ύπερισχύη του χρόνου. Ανήκει εις παρελθούσαν καλλιτεχνικήν εποχήν και είνε εις ήμās, διά τούτο ιδίως, ξένη και έπενεργεί δυσχερές τως μολονότι την θαυμάζομεν.

Καλόν έργον με ιδιοφυές χιούμορ είνε τό μικρόν έσωτερικόν οικίας του Παλαγιαννάκη, εξεγείρον την έπιθυμίαν να ιδή τις πλειότερα έργα εκ της χειρός του καλλιτέχνου τούτου. Τό νεαρόν τάλαντον του Οθωναίου παρέχει έλπίδας· επί του παρόντος αι μικραί αύτου εικόνες έχουν πολύ τό μαθητικόν έν έαυταίς, ώστε δεν είναι δυνατόν να κριθώσιν ως αύτοτελή έργα. Αι εικόνες του Δημητρίου, γραφικώς καλοί, έν τη απλότητι και άφελεία των συμπαθητικά έργα, είνε άξιοι μνείας. Τό πεντάρφανο είνε έργον άτονον και άσθενικόν κατὰ τό σχήμα και όλίγον χαρακτηριστικόν ως θέμα.

Καλόν πλαστικόν έργον είνε ό 'Αναπαυόμενος καλλιτέχνης του Θ. Θωμοπούλου, μαρτυρών ισχυράν ιδιοφυίαν.

Όλως έκτακτον και ισχυράν ιδιοφυίαν έχει ό 'Αριστεύς και μάλιστα τοιαύτην, ώστε εις τās χειράς του κείται να γείνη πολλού λόγου άξιος ζωγράφος ή—τίποτε. 'Επί του παρόντος αι εικόνες του φέρουσι ξένην έμπνευσιν. 'Ο 'Αριστεύς εξέθηκε: μίαν εικόνα του Στούκ, μίαν εικόνα του Στούκ-Μπαϊκλιν, μίαν εικόνα του Σταϊκερ - Κέλλερ, δύο προσωπογραφίας του Σούκ-Λέμπαχ. Αι εικόνες αύται έξωγραφήθησαν υπό του 'Αριστεύς με τάλαντον έπιβάλλον, εκ του όποιου τὰ πάντα δύνανται τις ν' αναμένη. 'Ελπίζομεν ότι ό νέος καλλιτέχνης θα εγκαταλίπη την νεανικήν αύτην έλλειψιν ώριμότητος, ήτις εκλαμβάνει ως αισθήματα της ιδίας ψυχής ξένας περιωνύμους τεχνοτροπίας. 'Ας άπορίψη μακράν τās άπομιμήσεις τούτας και άς συγκεντρωθή εις έαυτόν. Είνε 'Ελλην, τί τόν ενδιαφέρουσιν ό Στούκ, ό Μπαϊκλιν και ό Λέμπαχ; έν γένει τό Μόναχον; Είνε άρκετόν ότι εκεί έμαθε να όμιλή, άλλ' άς μάς διηγηθή καίτι. Αυτό μόνον άληθώς όφείλει να υπογράψη με τό όνομά του. Είνε 'Ελλην. Δεν έννοώ διά τούτου, ότι πρέπει να καθίση και να άντιγράφη από τό πρώτ' έως τό βράδυ την 'Ακρόπολιν· αυτό τό άφίνω ήσυχα εις τόν Λάντσαν, του όποιου είνε φρικώδεις αι εικόνες, και εις τās περιηγουμένας 'Αγγλίδας. 'Αλλ' υπάρχουν ακόμη πολλά πράγματα εις την 'Ελλάδα τὰ όποια είνε ελληνικά, ελληνικώτατα· αυτά άς ζητήση, και δυνατόν να συμβή ό 'Αριστεύς μίαν έσπέραν να εύρη τόν 'Αριστεά. Τότε θα ύπάρχη εις σπουδαίος ζωγράφος περισσότερον. Τώρα ύπάρχει έκτακτος ζωγραφική ιδιοφυία, άλλ' ύπ' αύτην ακόμη κανείς καλλιτέχνης.

ΕΡΝΣΤ ΧΑΡΤ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ :

Δέν γνωρίζω διατί άνεζητήθη ή άρχή των 'Απόκρεων εις τὰ Κρόνια και δέν ένθυμούμαι ποίας άλλας άκολάστους έορτάς των άρχαίων, ένφ δεν ύπάρχει άμφιβολία ότι, και άν διεκόπτετο ή παράδοσις, και άν δεν διεσώζετο καμμία άνάμνησις των όργιωδών έορτών της άρχαιότητος, αι 'Απόκρεφ θα έτελούντο, θα έπεννοούντο. Διότι μία τοιαύτη έορτή της τρέλλας και της άθυροστομίας είνε ανάγκη της άνωπίνης ψυχής, ως ή έξομολόγησις· είνε δικλείς από την όποιαν εκφεύγει τό περίσσειμα της δυσφορίας ήμών διά την ύπόκρισιν εις ήν μάς άναγκάζουν αι κοινωνικαί συνθήκαι· είνε μικρά έπανάστασις του άφελούς και πρωτογενούς άνθρώπου, τόν όποιον δεν έδάμασαν ακόμη έν ήμίν, ούτε θα δαμάσουν ίσως ποτέ έντελώς οι νόμοι του λεγομένου πολιτισμού. Τό βέβαιον είνε ότι ό άξεστος Σωσίας μας δεν περιμένει πάντοτε τās 'Απόκρεως διά να ικανοποιή την πρός την φυσικήν του κατάστασιν νοσταλγίαν και έχει πολλούς τρόπους, καθ' ους επανέρχεται εις τὰ ένστικτά του, άλλ' αι 'Απόκρεφ αποτελούν έπίσημον τρόπον τινά αναγνώρισιν των καταπατηθέντων δικαιωμάτων αύτου. Και ως όλοι οι δουλεύοντες εις καθήκοντα, αισθάνεται την ανάγκην να πράξη αντίθετα των καθημερινών του ύποχρεώσεων. Είνε μαθητής άπολυόμενος από τό μάθημα, κατὰ τό όποιον επί μακρόν κατέστειλε την φυσικήν του τάσιν να κινήται, να όμιλή, να γελή, και, άποζημιονόμενος, βαδίζει με πηδήματα, όμιλεί με κραυγās και γελή με καγχασμούς. Θέλει να καταλύση διά μιās τό τυραννικόν καθεστώς, να γίνη άλλος άνθρωπος, ν' άποβάλη και αύτην την μορφήν του και τέλος πάντων να πράξη αντίθετα των όσα έπράξε χθές, των όσα θα πράξη αύριον. Θα φορέση ίματισμόν Τούρκου ή Φράγκου, άρχαίου Έλληνος ή Σταυροφόρου, φουστανέλλαν ή βράκαν, θα ζωσθή ξίφος ή γυναικείαν έσθήτα· και όταν δεν

έχη τι ξένον να περιβληθῇ, θα φορέση άνάποδα τὰ καθημερινά του ένδύματα. Πρέπει εκ παντός τρόπου να γείνη διαφορετικός, πρέπει να κινήση την έκπληξιν, άλλ' ιδίως τόν γέλωτα, πρέπει να γείνη μασκαράς, παρωδία κατὰ τό μάλλον ή ήττον κωμική της ύπάρξεώς του.

'Αλλ' ή ψυχολογία της άποκρηάτικης μεταμφοίσεως δεν είνε τόσον απλή. Αι 'Απόκρεφ δίδουν εις τούς άνθρώπους την ευκαιρίαν να πραγματοποιήσουν τὰ ιδεώδη των και συγχρόνως να σατυρίσουν την ματαιότητα και την κουφότητά των. 'Ο ειρηνικός εκείνος έμπορος έτρεφεν ίσως κρύφιον πόθον, τόν όποιον αι βιοτικά περιπέτειαι διέψευσαν, να σύρη επί των πεζοδρομίων ξίφος άξίωματικού και να θαμβώση τόν κόσμον με τὰ χρυσά του σειρήτια· ιδού δε ότι ή έλευθερία των 'Απόκρεων του δίδει τό δικαίωμα να πραγματοποιήση τόν πόθον του με όλίγον χρυσόχαρτον και με ξίφος τενεκεδένιον. Ούτω στολισμένος θα διαβή τās όδούς, και θα δύναται να φαντάζεται ότι είνε Ναπολέον ή Σκόβελφ, χωρίς να έχει κανείς τό δικαίωμα να μαντεύση τούς ματαίους διαλογισμούς του και να τόν χλευάση δι' αυτούς. Συνήθως τὰ ιδεώδη μας σχηματίζομεν εκ των άναγνώσεων, εκ των έντυπώσεων του θεάτρου και εκ των καλλιτεχνικών έργων. Και εκαστός εξ εκείνων, οίτινες έχουν τοιαύτα ιδεώδη, θα προσπαθήση να ζήση επί τινας ώρας ως 'Αλέξανδρος ή Βελισσάριος, ως 'Αρτανιάν ή 'Ερνάνης, ως Κλεοπάτρα ή Δόνα Σόλα, ως Κατσαντώνης ή και μόνον ως Στραβοτσάγουλος. Η μετριοφροσύνη των άνθρώπων είνε πολλάκις καταπληκτική.

Εκ πρώτης όψεως οι μεταμφοιζόμενοι φαίνονται ως άποστρεφόμενοι τό έγώ των, ως πλήττοντες έντός του δέρματός των, όπως έντός τεςσάρων τείχων, μεταξύ των όποιων πολλές πικρίας και άπογοητεύσεις έδοκίμασαν. Νομίζεις ότι έχουν τόν μελαγχολικόν πόθον ενός ήρωος

τῆς ρομαντικῆς ποιήσεως: «Ἄν ἡδύνασο νὰ μὲ μεταφέρῃς εἰς τὴν Κίαν! Νὰ ἡδυνάμην τοῦλάχιστον νὰ ἐξέλθω ἀπὸ τὸ κουφάρι μου ἐπὶ μίαν ἢ δύο ὥρας! Νὰ ἡδυνάμην νὰ εἶμαι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποῦ περνᾷ!...». Κατὰ βάθος ὅμως ἡ φιλαυτία μας παραμένει ἀμείωτος καὶ πανίσχυρον τὸ ἐγώ. Θέλω ἴσως νὰ εἶμαι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποῦ περνᾷ, ἀλλ' ἐπὶ μίαν ἢ δύο τὸ πολὺ ὥρας, ἐκ περιεργείας, διὰ νὰ διασκεδάσω τὴν μονοτονίαν μου, θέλω νὰ γείνω ὁ ἀτυχὴς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ἀλλὰ νὰ ἐπανεέλθω εἰς τὸ ἐγώ μου, ἀφοῦ ἀνταλλάξω τὴν ἀνίαν μου μὲ τὴν εὐτυχίαν του, ὅπως ταξιδεύω διὰ ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸ ἐλῶδες μίσημα.

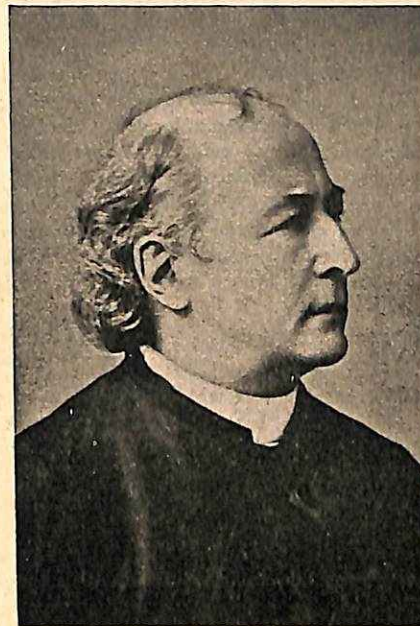
Παρατηρήσατε τοὺς διερχομένους προσωπίδοφόρους. Οἱ πλείστοι ὑποδύονται ἀσχήμους καὶ τερατώδεις μορφάς, μᾶλλον φοβεράς παρὰ κωμικάς. Ἐκεῖνος ἔχει τεραστίαν κεφαλὴν ὑδροκέφαλου μὲ ἡλιθίους ὀφθαλμούς καὶ στόμα σχιζόμενον μέχρις ὧτων. Ὁ ἄλλος ἔχει ῥύγχος σκύλλου. Ὁ τρίτος ἐπιδεικνύει μύτην δέκα Συρανῶ ἢ ἔχει ἀπλῶς βάψει τὸ πρόσωπον δι' ἀσβόλης, ὑποκρινόμενός τὸν αἰθίοπα. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ἐξερευνητὴς ἀναφέρει ὅτι οἱ μαῦροι ἐλεύκαινον τὰ πρόσωπά των μὲ μίαν λευκὴν βαφὴν καὶ ἐγέλων ἐμπαίζοντες αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους του διὰ τὴν λευκὴν ἀσχημίαν των. Θέλουν ἄρα γε καὶ οἱ λευκοὶ νὰ ἐμπαίζουν δι' ἀναλόγου μεθόδου τοὺς αἰθίοπας; Πολὺ πιθανόν' ἀλλ' ἀκόμη πιθανώτερον φαίνεται ὅτι αἱ ἄσχημοι αὗται μεταμφιέσεις εἶνε γαργάλισμα τῆς φιλαυτίας διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. «Ὅτι εἴμεθα ὠραῖοι, ὅπως καὶ ὅτι εἴμεθα πνευματώδεις, ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει. Λοιπὸν ἄς ἴδωμεν καὶ πῶς θὰ ἤμεθα, ἂν εἶχαμεν τὰ χαρακτηριστικὰ δυσανάλογα καὶ κακόμορφα. Τί ἀστεία κατὰστασις!

Ἄλλ' ἡ μεγαλειτέρα τέρψις τῆς μεταμφιέσεως εἶνε ὅτι ὑπὸ τὸ προσωπεῖον κρύπτομεν τὸ ὑποκείμενόν μας μὲ τὴν συστολήν του. Μὲ μικρὰν τροποποίησιν τῆς φωνῆς θὰ δυνάμεθα νὰ πειράζωμεν, νὰ σκανδαλίσωμεν γνωστούς καὶ ἀγνώστους, χωρὶς νὰ μᾶς γνωρίσουν. Καὶ ὑπάρχουν

ἄνθρωποι τόσοι περίεργοι καὶ τόσοι εὐθικοί, ὥστε νὰ μένουν ἄπνοι ἐπὶ νύκτα ὅλην ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς ἀσημάντου φράσεως τὴν ὁποίαν ἤκουσαν ἀπὸ προσωπίδοφόρον. Διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους πᾶν ὅ,τι ἐξέρχεται ἐκ τῶν χειλέων τῆς προσωπίδος κρύπτει μυστηριώδη σημασίαν συνήθως πονηράν, τὴν ὁποίαν βασανίζονται νὰ εὗρουν, ἡ δὲ ἀνησυχία καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἀποτελεῖ τὴν διασκεδάσιν τῶν προσωπίδοφόρων. Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τῶν ὁποίων τὴν φιλαυτίαν κολακεύουν τὰ πειράγματα τῶν μετμηφισμένων καὶ ὅσον περισσότερον τοὺς πειράζουν τόσοι περισσότερον ὑπερηφανεύονται. Εἰς τόπον ὅπου βασιλεύει ἡ καθολικὴ ψευδοφροσύνη, πᾶσα δημοτικότης εἶνε καλὴ, ἔστω καὶ ὅταν προέρχεται ἀπὸ μασκαράδες.

Ἐφέτος, ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς γινομένης παρασκευάς, ἰδίως ὑπὸ τῆς «Μουσικῆς Ἑταιρείας», ἥτις ἀνέλαβε τὴν ὁργάνωσιν τῶν ἑορτῶν, καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ αἱ Ἀπόκριεθὰ διεξάχθωσι μὲ λαμπρότητα μείζονα ἢ πέρυσιν. Εἰς τὰς Ἀθήνας θὰ εἰσέλθῃ ὁ Διόνυσος μὲ τὴν τρελλὴν συνοδείαν του ἡ Καρνάβαλος, ὡς εἶνε γνωστότερος, ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἀποκριῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ βασιλεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ βασίλισσαν, οἱ Πειραιεῖς ἐφρόντισαν νὰ τοῦ δώσουν σύζυγον, καὶ οὕτω νέα σχέσις συνέδεσε τὰς γείτονας πόλεις, ἡ ἀποκρηάτικη συμπεθερία. Ὡς τόσοι αἱ φανταστικαὶ μορφαὶ τῶν προσωπίδων ἐνεφανίσθησαν εἰς τὰς προθήκας, καὶ οἱ δημόσιοι χοροὶ ἤρχισαν εἰς τὸ Βαριετέ, ὁπόθεν ὁ πυρετὸς τῶν Ἀποκριῶν θὰ διαδοθῇ, ἵνα κατὰ τὰς τελευταίας ἐβδομάδας ἀναπτυχθῇ εἰς γενικὴν τρέλλαν, ὑπὸ τὴν βροχὴν τῶν κομπετί, τῶν ὁποίων ὁ συρμὸς δεικνύει ἀσυνήθη διὰ συρμὸν ἀντοχήν. Καὶ εἶνε εὐχάριστον τοῦτο, διότι ὁ χαρτοπόλεμος ἱκανοποιεῖ ἀναιμωτεῖ τὰ φιλοπόλεμα αἰσθήματα, ἅτινα ἀναπτύσσονται εἰς τὰς ἑλληνικὰς ψυχάς, ἰδίως ἐν ἡμέραις διασκεδάσεων. Κύριος οἶδε πόσαι φονικαὶ ὁρμαὶ ἀρειμανίων ἀνθρώπων ἔχουν ξεθυμάνει καὶ θὰ ξεθυμάνουν εἰς τὰς βολὰς τοῦ χαρτοπολέμου.

I. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ

Ο ΠΑΤΗΡ ΥΑΚΙΝΘΟΣ ΛΟΑΖΟΝ

Ὁ γάλλος θεολόγος Πατὴρ Ὑακίνθος Λοαζόν, ὁ διατρίβων ἀπὸ τινων ἡμερῶν ἐν Ἀθήναις, ὑπῆρξεν εἰς ἀπὸ τοὺς κορυφαίους γάλλους κληρικούς, ἀπὸ τοὺς ῥήτορας τοὺς περισσώτερον ἐνθουσιάζαντας καὶ συγκινησαντας καὶ ἀπὸ τοὺς μεταρρυθμιστάς, οἱ ὁποῖοι μὲ μεγάλην ἡρεμίαν καὶ μὲ μεγαλειότητα ἀκόμη ἐπιμονὴν καὶ πεποίθησιν ὑπερήσπισαν τὰς ἀρχὰς των. Χάριν τῶν ἀρχῶν του παρητήθη τοῦ καθολικοῦ κλήρου καὶ κατέλιπε τὸν ἀμβώνα τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων, τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Συνέδριον τοῦ Βατικανοῦ ἀνεκήρυξε τὸ ἀλάθητον τοῦ Πάπα. Ὑστερον νυμφεύεται, διαμαρτυρούμενος οὕτως ἐμπράκτως κατὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀγαμίας τῶν ἱερέων, ἥτις κατ' αὐτὸν εἶνε μία τῶν πληγῶν τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας, καὶ κατὰ τοῦ πλαστοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν δύο μεγάλων μυστηρίων τῆς Ἱερωσύνης καὶ τοῦ Γάμου. Ἰδρύει τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παλαιοκαθολικῶν καὶ μὲ τὴν σύντροφον τοῦ βίου του, ἡ ὁποία συνεμερίσθη τὰς ἀρχὰς καὶ ὑπεβοήθησεν εἰς τὸ ἔργον του, ἀποφασίζει νὰ περιοδεύσῃ τὸν κόσμον, ὡς ἀπόστολος τοῦ παγγρηστιανισμοῦ, ὡς κήρυξ τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐδοκίας ἐπὶ τῆς Γῆς. Περιέρχεται τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Συρίαν, τὴν Αἴγυπτον κηρύττων τὸ εὐαγγέλιόν του. Ἀλλὰ τὸ εὐαγγέλιόν του τοῦτο δὲν εἶνε

νέον. Ὁ Πατὴρ Ὑακίνθος ἀποκρούει τὴν προσωνομίαν τοῦ μεταρρυθμιστοῦ. Ὁ καθολικισμὸς ὡς τὸν ἐννοεῖ δὲν εἶνε νέα θρησκεία, ἀλλ' «ἐπ'ἀνόδοις πρὸς τὰς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος πρὸς εὐγερέστερον προσανατολισμὸν εἰς τὰς προόδους τοῦ μέλλοντος». Ἡ ἐκκλησία, λέγει, ποῦ ὁ Πατὴρ Ὑακίνθος, ὅπως παλαίσῃ κατὰ τῶν τάσεων τοῦ νέου πνεύματος, πρέπει νὰ βαδίσῃ μετὰ τῆς προόδου καὶ οὐχὶ κατ' αὐτῆς. Τὸ εὐαγγέλιον ἄλλως τε εἶνε ἀρκετὰ εὐρύ, ὥστε νὰ μὴ ὑποστῇ τὸν ἐλάχιστον κλονισμὸν τὸ χριστιανικὸν οἰκοδόμημα. Ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ καὶ δοξασαὶ αὗται, τὰς ὁποίας οὐδεὶς σοβαρῶς δύναται νὰ θεωρήσῃ ὡς κατ' οὐσίαν ἀντιχριστιανικάς, ἐπροκάλεσαν λαίλαπα προσβολῶν καὶ ἐπιθέσεων ἐκ μέρους τοῦ καθολικοῦ κλήρου. Ὁ Πατὴρ Ὑακίνθος ἔμεινεν ἀπαθής, ψυχραίμος, ἀνεξίκακος, ἀμετακλήτως ἀφωσιωμένος εἰς τὸ μέγα σῆμα, τὸ ὁποῖον συνέλαβεν ὁ νοῦς του, ἐθέρμανεν ἡ καρδιά του, διετύπωσεν ἡ ρητορικὴ του εὐφράδεια: εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθοῦς καθολικῆς ἐνότητος διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν αἰσθημάτων τῆς θρησκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀδελφότητος μεταξὺ τῶν λαῶν τῶν ἁλλοφύλων καὶ ἁλλογλώσσων, τῶν ἀκαταλόγιστος βεπόντων πρὸς τὸ ἀμοιβαῖον μῖσος. Ὁ Πατὴρ Ὑακίνθος φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία δίδει τὸ πρότυπον, τὸ ὁποῖον δύναται προσφορώτερον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάση τῆς παρ' αὐτοῦ νοουμένης ἀναμορφώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ εὐαγγελίου.

Τοιοῦτος ὁ Πατὴρ Ὑακίνθος Λοαζόν ὡς θεολόγος. Ὡς ῥήτωρ κατέλιπε πανταχοῦ ὅπου ἡ λαλιὰ του ἤχησεν ἀναμνήσεις ἀληθμονήτους. Εἰς τοὺς «Συγχρόνους» (Πάνθεον τῶν Γραμμάτων, τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν) τοῦ Μιχαὴλ δὲ Ριντῆ, ἀπεικονίζεται μὲ τὰς γραμμάς αὐτὰς ὁ ῥήτωρ: «Ἡ πεποίθησις τὴν ὁποίαν ἀπεκομίσαμεν εἶνε ὅτι ὁ μέγας οὗτος ἱεροκῆρυξ, ὁ νέος οὗτος Λαμεναί, εἶνε εἰλικρινὴς καὶ οὐχὶ καλλιτέχνης ὡς ἠθέλησαν νὰ τον παραστήσουν. Βεβαίως ἡ σκέψις φέρεται πρὸς τὴν τέχνην, ὅταν οἱ φθόγγοι τῆς ἀδυνάτου φωνῆς του ἀπηχοῦν προσλαμβάνοντες διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν μεταπτώσεων παράδοξον ἡχηρότητα, πλήσσουν εὐαρέστως τὴν ἀκοήν, κατακτενοῦσαν καὶ συναρπάζουσιν. Ἀλλὰ ποῖος εἶνε ὁ ῥήτωρ—λαϊκὸς ἢ ἐκκλησιαστικὸς—ὅστις δὲν ἐσκέφθη νὰ δώσῃ εἰς τὴν σκέψιν του τὴν ἐκφρασίν τὴν καταλληλοτέραν ὅπως συγκινήσῃ τοὺς ἀκροατάς του;»

Τέλος περὶ τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἐλέγομεν ὅτι σπανίως ἴσως οἱ λόγοι εὗρεθῃσαν εἰς πληρεστέραν ἁρμονίαν πρὸς τὰς πράξεις ὅσον παρὰ τῷ γάλλῳ θεολόγῳ.

Αἱ κύριαι πράξεις καὶ τὰ μικρὰ χαρακτηριστικὰ ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του, ὅσα ἐσταχυολογήθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν, μαρτυροῦσι τὴν εἰλικρινή του πρόθε-

σιν. Ἡδύνατο νὰ ἔχῃ πλοῦτη, ὅταν ἐζητεῖτο νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ καθολικοῦ κλήρου, καὶ τὰ ἀπέκρουσεν, ἡδύνατο νὰ ἔχῃ ὁπαδούς καὶ τοὺς ἀπεμάκρυνε καὶ ἐξήσεν ὑπὲρ ἐνὸς ἰδεώδους ἀγνοῦ καὶ ὑψηλοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του μέχρι τῶν ἡμερῶν τούτων τοῦ γήρατος, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ὀφθαλμοὶ του ἀκόμη σπινθηροβολοῦν καὶ ἡ φωνή του γίνεται ἐκ νέου ἡχηρὰ καὶ εὐστροφος καὶ αἱ κινήσεις εὐσταθεῖς, ὅταν ἀπὸ τοῦ βήματος ἐνώπιον προσηλωμένου ἀκροατηρίου ἀναπτύσσῃ τὰς δοξασίας του καὶ ἐξορκίζῃ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον, τοὺς δύο τούτους πόλους, περὶ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ στρέφεται πᾶσα ἀληθὴς χριστιανικὴ καρδιά.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ο ΚΥΡΙΟΣ Ernst Hardt, τὸν ὁποῖον μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως παρουσιάζουσι τὰ «Παναθηναία» εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινόν, εἶνε διακεκριμένος Γερμανὸς ποιητὴς καὶ διηγηματογράφος, ὅστις ἰκανῶς εἰργάσθη ἤδη, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον πολὺ εὐρὺ ἀνοίγεται ἀκόμη μέλλον. Ὁ Ἰερὺς τοῦ θανάτου, ὁ ὠραίος τόμος τῶν διηγημάτων, μαρτυρεῖ συγγραφὰ ἀρεσκόμενον εἰς τὰς ψυχολογικὰς ἀναλύσεις, ἔχοντα τὴν φροντίδα τῆς πρωτοτυπίας καὶ εὐμοιροῦντα ἰσχυροῦ ταλάντου ἐκφράσεως. Συνειργάσθη ἐπὶ μακρὸν ὡς τεχνικὴ εἰς ἔγκριτα γερμανικὰ φύλλα· ὅτι δὲ πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο ἔχει ζηλευτὰ προσόντα μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐν τοῖς «Παναθηναίοις» περὶ τῶν δύο καλλιτεχνικῶν ἐκθέσεων κρίσις του. Ὁ κ. Χάρτ, ὅστις ἐπισκοπεῖ μὲ βλέμμα καλλιτέχνου τὴν Πατρίδα ἡμῶν καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν οὐρανὸν, δὲν εἶνε ξένος πρὸς τὴν Ἑλλάδα· συνδέεται μετ' αὐτῆς διὰ τῆς καρδίας, ἔχων συζυγον ἑλληνίδα ἐκ τῶν ἀρίστων παρ' ἡμῖν οἰκογενειῶν. Τὰ «Παναθηναία» προσεχῶς θέλουσι δημοσιεύσῃ ὠραίον διήγημά του ὑπὸ τὸν τίτλον «Ονειρα».

Ο ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ τῆς Ἰταλίας φιλέλλην ποιητὴς κ. G. F. Damiani ἐξέδωκεν εἰς κομψότατον τομίδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἐπάνοδος τοῦ Πινδάρου» ποίημα ἐμπνευσμένον ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου καὶ τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων. Ὡς δεῖγμα μικρὸν τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ποιητοῦ δημοσιεύομεν κατωτέρω στίχους τινάς:

O fanciulle, che un dì le bianche membra terse ne l'onda del tebano Ismeno
ornavate a la danza, e de la grazia d'ogni vostra beltà, care a le dee,
infioravate la natia contrada;
voi ben sapeste la virtù de l'inno e la gloria del saggio. A contemplarvi su la soglia sedea sparsa di rose
meditando il poeta: era un chiarore di là dai colli, fiasco, e da l'Egeo già saliva la notte ricingendo
d'ombra e di pace, mute, la divina città di Cadmo e ne chiudea le porte.

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ Βοημὸς ποιητὴς Γιαροσλάβ Βιρ-χλίχ, τοῦ ὁποῦ ἐν διήγημα ἐδημοσίευσαν πρὸ τινος τὰ «Παναθηναία», ἐξέδωκε κριτικὸν ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑνέα κεφάλαια περὶ τοῦ συγχρόνου γαλλικοῦ μυθιστορήματος, πραγματευόμενον περὶ τοῦ Ζολᾶ, Δωδέ, Λοτί, Πρεβώ κλπ. Τὸ ἔργον εἶνε μετὰ πολλοῦ λυρισμοῦ γεγραμμένον καὶ ὁ συγγραφεὺς δεικνύεται μᾶλλον ποιητὴς αἰσθανόμενος ζωηρῶς ἡ κριτικὸς ἀναλύων βαθέως. Ἐκ πασῶν τῶν μελετῶν ἀρίστη εἶνε ἡ περὶ τοῦ Στένδαλ, τὸν ὁποῖον, στηριζόμενος ἐπὶ νεωτάτων ἔργων, χαρακτηρίζει μετὰ πολλῆς ἀκριθείας καὶ βαθύτητος.

Α ΠΕΒΙΩΣΕ πρὸ τινων ἡμερῶν ἐν Παρίσις ὁ Ἑρρίκος Μπορνιέ, ἀκαδημαϊκός, ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὄλην ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὀπλοστασίου τῶν Παρισίων. Ὁ Μπορνιέ ἦτο πολυγραφώτατος, ἀσχοληθεὶς ἐπιτυχῶς εἰς πλείστα εἶδη τῆς φιλολογίας, ἰδίως δὲ εἰς τὸ δράμα. Ἐκ τῶν δραμάτων του ἀναφέρομεν τὴν «Κόρην τοῦ Ῥολάνδου», τοὺς «Γάμους τοῦ Ἀττίλα», τὸν «Ἀγαμέμνονα», τὸν «Ἀπόστολον».

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Σ ΕΜΝΗΝ ἑορτὴν ἦγε τὸ Ἑθνικὸν Πανεπιστήμιον τὴν 21 λήξαντος. Ὁ καθηγητὴς τῆς ὀρυκτολογίας καὶ Πρύτανις κ. Κωνστ. Μητσόπουλος ἐώρταζε τὴν 25ην ἀμφιστηρίδα τῆς καθηγεσίας του, καθηγεσίας γονιμωτάτης εἰς ἐπιστημονικὰς ἐργασίας καὶ διδασκαλίαν ἀκαμίας.

Εἰς τὴν ἑορτὴν, γενομένην ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἐν μέσῳ πυκνοῦ ἀκροατηρίου, προσεφώνησαν τὸν ἐορτάζοντα καθηγητὴν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν σχολῶν, τῶν φοιτητῶν καὶ ἄλλοι, ἐν τέλει δὲ ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Στρατήγιος ἀπέτεινε πρὸς τὸν ἐορτάζοντα τὴν ἐπομένην ἐμμετρον προσοχλίαν:

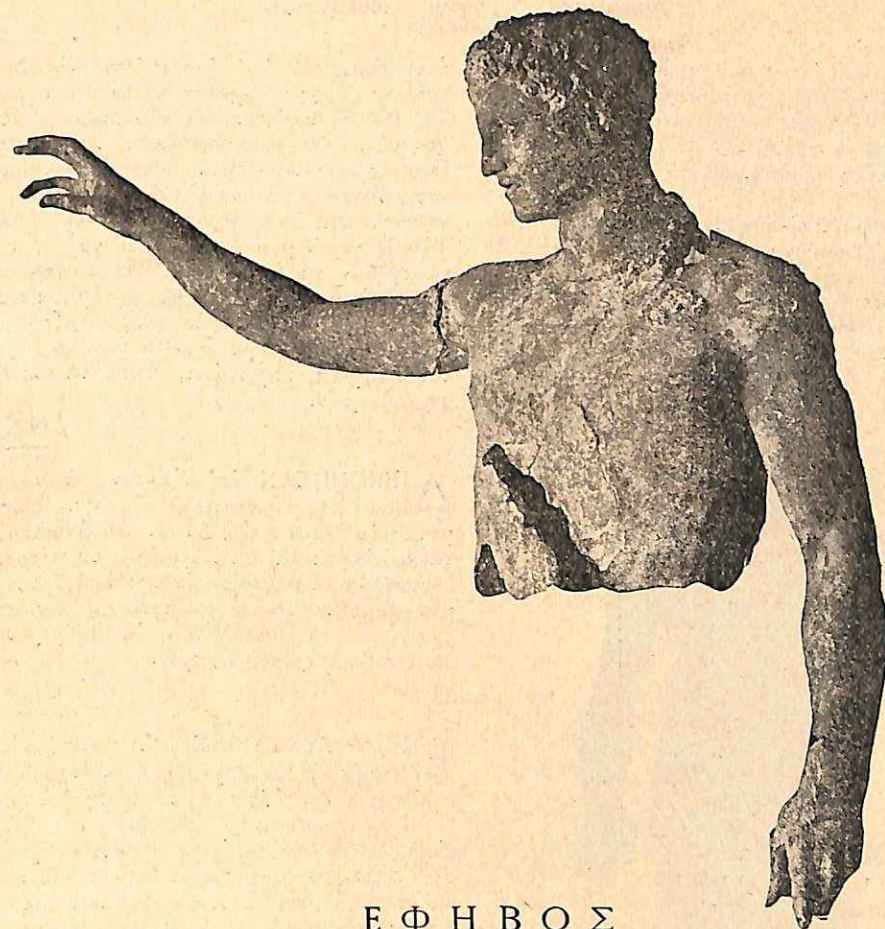
Κόρες σεμνὲς τοῦ Παρθασοῦ, νεράιδες τοῦ Ἑλικῶνα,
Ὑμνοὺς ὑφάνετε χοροῦς καὶ στήσετε χορὸν,
Κ' ἐλάτε, λειτουργήσετε μὲ δάφνην κορῶνα
Σ' τῆς Ἐπιστήμης τὸ ἄδυτο Σ' τοῦ Λόγου τὸ ἱερό.
Πετᾶτε Σ' τὸ χῶμα αὐτὸ τῆς πάναγρης Παλλάδος
Ἀπ' τὰ βουνὰ τᾶν ἀνὰ τῆς μάννας μας Ἑλλάδος,

Ἀπὸ τῆ γῆ, ποῦ ἐσπούδασε, τὴν ποτισμένην μ' αἷμα,
Ποῦ μέσ' Σ' τὰ σπλάχνα τῆς βαθεῖα νοιῶναι τὴν τίμια
[αὐτὴ γιορτὴ,

Πάρτε διαμάντια καὶ χρυσὸ καὶ πλέξετε του στέμμα,
λαὶ ψάλλετε τὸν Ἕλληνα καὶ τὸ σοφὸν καθηγητὴ,
Γιὰ νὰ τὰκούσῃ πέρα ἐκεῖ καὶ λαχταρήσῃ ἀκόμα
Μὲ κάποιον ἐλπίδα μουσικὴ καὶ τῆς οκλαβιάς τὸ χῶμα.

Α Ι ΕΡΓΑΣΙΑΙ πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης παρὰ τὰ Ἀντικυθῆρα ἀρχαιοτάτων ἐξακολουθοῦν. Ἐκομίσθησαν ἤδη ἐκεῖθεν πλείστα εὐρήματα, ἐν οἷς κορυμὸς γυναικείου ἀγάλματος μετὰ τοῦ ὀπισθοῦ μέρους τῆς κεφαλῆς, κεφαλὴ λέοντος χαλκίνη, ἑτέρα ἵππου μαρμαρίνη, δύο χεῖρες πυκτῶν περιβεβλημέναι μὲ ἱμάντας, δύο χάλκινα ἀγάλματα ἐφθβων διατηρούμενα σχεδὸν ἀκέραια, καὶ ἄλλα μικρότερας ἀξίας τεμάχια.

Τὸ σπουδαιότατον ὅμως τῶν εὐρημάτων τῶν τελευ-

ΕΦΗΒΟΣ

ταίων ἡμερῶν, τὸ προκαλοῦν τὸν γενικὸν θαυμασμόν, εἶνε χαλκοῦν ἀγαλμα, παριστᾶν ἑφθβον ἔχοντα τὴν δεξιὰν πρὸς τὰ ἐμπρὸς τεταμένην. Τοῦ ἀγάλματος τούτου, τοῦ ὁποῦ τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν, ἀνελκύσθη ἀκέραιος ὁ κορυμὸς μετὰ τῆς κεφαλῆς, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ μέλη πάντα, οὕτως ὥστε συναρμολογούμενον τὸν τεμαχίων ὁ ἀποτελεσθῇ πλήρης.

Ποικίλαι γινώμαι καὶ εἰκασίαι διετυπώθησαν ἐπὶ τῶν εὐρημάτων τούτων ὑπὸ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολόγων. Ἐκ τούτων συνοψίζομεν τινὰς κατωτέρω:

Ὁ κ. Καθβαδίας φρονεῖ ὅτι τὸ χαλκοῦν ἀγαλμα τοῦ ἐφθβου εἶνε ἔργον τῆς Δ' π. Χ' ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ πρώτου ἐνθυμίζει ἀγαλμα χαλκοῦν τῆς ἐν Παρίσις συλλογῆς Dutuit, ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν, διότι εἶνε φανερόν ὅτι διὰ τῶν δακτύλων τῆς δεξιᾶς, οἷτινες εἶνε ἐν διαστάσει, ἐκράτει πρῶμα τι σφαιρικόν, ἐπομένως παριστᾷ σφαιροβόλον ἐφθβον. Εἶνε δὲ τὸ ἀγαλμα τοῦτο ὑπέρτερον κατὰ πολὺ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀνακαλυφθέντος χαλκοῦ ἀγάλματος τῶν μέσων τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφθμῖλλον κατὰ τὴν τελειότητα τῆς τέχνης μὲ τὸν Ἑρμῆν τοῦ Πραξίτελους.

Ὁ ἐταῖρος τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Περόριξ, εἰδικὸς περὶ τὰ χαλκᾶ, εἶπεν ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς:

Ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος θὰ αἰσθανθῇ φρικίασιν χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς ἀνελκύσεως τοῦ θησαυροῦ τῶν Ἀντικυθῆρων. Τὰ ἀγάλματα, τὰ ὁποῖα ἤλθον εἰς

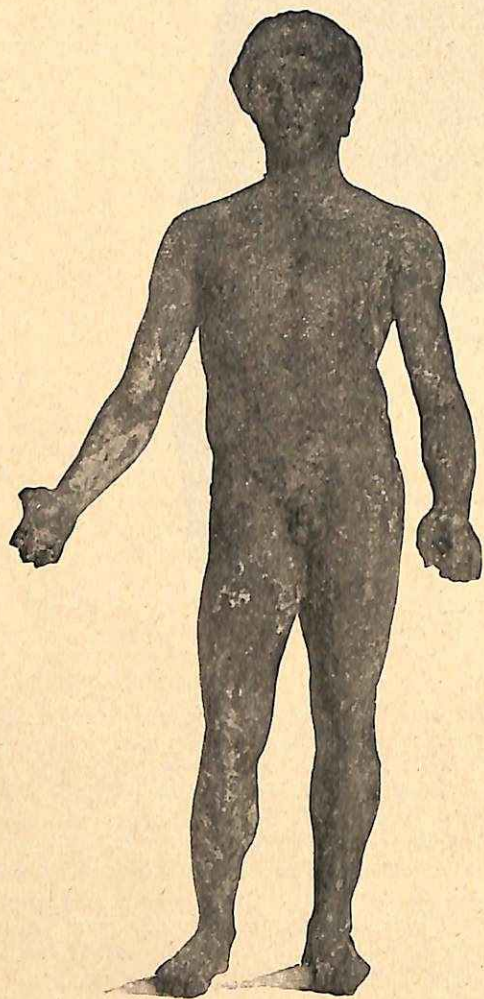
φῶς, δὲν εἶνε ἀντίγραφα—τούλάχιστον τὰ χαλκᾶ—ἀλλὰ πρωτότυπα ἔργα. Λόγοι τεχνικοὶ συνηγοροῦν ὑπὲρ τούτου. Εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀνέχοντος εἰς χαλκᾶ ἀγάλματα προσφύεται μικρὸν τεμάχιον μολύβδου, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα ἦσαν κατ' ἀρχὰς ἐστημένα ἐπὶ βάθρων. Διὰ νὰ ταποσπάσῃ ὁ Ῥωμαῖος ἀνθυπατος ἀπέκοψε τὸν μολύβδινον σύνδεσμον, δι' οὗ συνείχοντο. Ἐὰν τὰ χαλκᾶ ταῦτα ἀγάλματα ἦσαν ἀντίγραφα ἀγορασμένα παρὰ τινος χαλκοῦ τοῦ τῆς Ῥόδου ἢ τῆς Κορίνθου, καταφανὲς εἶνε ὅτι δὲν θὰ ἔφερον ὑπὸ τὸ πέλας τὰ σημεῖα τῆς προσαρμογῆς.

Ὅλος τούναντίον, τὸ μαρμαρίνον ἀγαλμα μοῦ φαίνεται ἀντιγραφὴ καὶ τοῦτο δὲ ἐπίσης τὸ στηρίξω ἐπὶ λόγων τεχνικῶν. Τὸ ἀγαλμα αὐτό, τὸ ὁποῖον ἀπέτελει προφανῶς μέρος συμπλέγματος, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχει στάσιν περίπλοκον, ἀπῆτησεν, ὡς γεγλυμμένον εἰς μάρμαρον, πολυαῖσιμα καὶ στερεὰ στηρίγματα, ἄνευ τῶν ὁποίων οἱ βορσάκιες καὶ αἱ κνήμαι τοῦ ἀγάλματος εὐκόλως θὰ ἐθαύοντο καὶ πρὶν ἀκόμη περατωθῇ· ἀλλὰ τὰ στηρίγματα αὐτὰ εἶνε τόσον πολλὰ, τόσον μεγάλα καὶ ἐν γένει τόσον ἐστερημένα χάριτος, ὥστε εἶνε φανερόν, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ σύμπλεγμα δὲν ἐξετελέσθη ἀπ' ἀρχῆς ἐπὶ μαρμαροῦ. Τὸ σύμπλεγμα πλάσθην χαλκοῦν ἦτο στερεὸν ἄνευ οὐδενὸς τῶν ἀσχημιζόντων αὐτὸ στηριγμάτων. Τὸ πρωτότυπον πάντως ἦτο χαλκοῦν· ἄλλως τε ὅλον τὸ ἀγαλμα διὰ τῆς ἐφθβας

καὶ νευρώδους διαπλάσεως τῶν μελῶν καταδεικνύει ὅτι εἶνε μίμησις χαλκοῦ πρωτοτύπου.

Ἐποχὴν, εἰς ἣν ἀνήκε τὸ πρωτότυπον, δὲν δυσκολεύομαι νὰ καθορίσω τὴν Ε' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα καὶ ἂν εἶνε ἀνάγκη νὰ ὀνομάσω τὸ ἐργαστήριον, τὸ τοῦ Μύρωνος.

Διάφοροι ἐρμηνεύται ἐδόθησαν διὰ τὸ μαρμαρίνον τοῦτο ἄγαλμα. Ὀνομάσθη «ἀποσκοπεύων», ἔπειτα δὲ

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΝΕΑΝΙΟΥ

«πληρωμένος πολεμιστής». Ἐπειδὴ, προκειμένου νὰ ἀποσκοπεύω ἐγὼ ὁ ἴδιος, οὐδέποτε ἐσκέφην νὰ λάβω τὴν στάσιν τοῦ ἀγάλματος τούτου, δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν πρώτην ἐξήγησιν ἢ δευτέρα μου φαίνεται ἐπαρκῶς ἀποκρουσμένη ἐκ τῆς ἐλλείψεως περικεφαλαίας ἢ ἄλλου τινὸς ὅπλου. Μίαν μόνην ἐξήγησιν νομίζω πιθανήν. Τὸ ἄγαλμα προέρχεται ἐκ συμπλέγματος, τὸ ὅποιον, ὡς τὸ περίφημον σύμπλεγμα τοῦ μουσείου τῆς Φλωρεντίας, παριστᾷ δύο παλαιστάς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἀνευρεθεὶς περιέβαλλεν ἐξάπαντος διὰ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος τὸν λαίμῳ τοῦ

ἀντιπάλου του, ἐνῶ ἡτοιμάζετο διὰ τῆς καταβίβασης δεξιᾶς ν' ἀρπάσῃ αὐτὸν ἀπὸ τὴν κνήμην καὶ νὰ τὸν καταρρίψῃ. Ὁ καλλιτέγνης ἐξέλεξε μίαν στιγμὴν, καθ' ἣν ἀκίνητοὺντες οἱ ἀντίπαλοι μελετοῦν ἕκαστος νέον τέχνασμα. Ὅσοι παρέστησαν εἰς ἀγωνάσας πάλης δὲν θὰ δυσκολευθοῦν, πιστεύω, νὰ ὁμολογήσουν, ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶνε ἀρκετὰ πιθανή. Τὴν ἐξήγησίν μου ἐπιρρωννύει τὸ ὅτι τὸ πλοῖον τὸ ναυαγῆσαν παρὰ τὰ Ἀντικύθηρα φαίνεται ὅτι ἦτο φορτωμένον πρὸ πάντων μὲ ἀγάλματα παριστάνοντα ἀθλητάς. Ἀνευρέθη ἡ κεφαλὴ καὶ εἰς βραχίον πυγμάχου. Καὶ τὸ μέγα ἄγαλμα νεανίου, ὅστις ἐκτείνει τὸν βραχίονα, παριστάνει, κατὰ τὰ φαινόμενα, ἐπίσης ἀθλητήν.

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΔΙΕΚΟΠΗΣΑΝ ἐπ' ἀρίστον τὰ μαθήματα τῆς Βασιλικῆς Δραματικῆς Σχολῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι μετὰ τὴν ἔλευσιν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως θ' ἀρθῶσι τὰ κωλύματα καὶ θὰ ἐξευρεθῶσι τὰ μέτρα, δι' ὧν θὰ δυνήθῃ νὰ λειτουργήσῃ ἐν προκοπῇ ἔργον, τὸ ὅποιον μετ' ἐλπίδων ἴδρυσεν ὁ Ἀναξ καὶ μετ' ἀγαλλιᾶσεως ἐχαίρεισε τὸ Πανελλήνιον ὡς πρόδρομον ἀναγεννήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου.

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΝ ΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙ τῆς «Διεθνούς Μουσικῆς Ἑταιρείας» ἐν Βερολίνῳ ὁ κ. I. Abert ὠμίλησε περὶ τῆς αἰσθητικῆς τῆς μουσικῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Ἡ λέξις «μουσική» εἶχε παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῶν κλασικῶν χρόνων εὐρυτέραν σημασίαν ἢ σήμερον διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐνόουν πᾶν τὸ ἐν κινήσει μετὰ κάλλους διατεταγμένον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς λοιπὰς τέχνας, τῶν ὁποίων ἀντικείμενον εἶνε ἡ ἀκίνητος ὕλη. Ἰδίως κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην εἶνε ἡ ἀκουστικὴ κίνησις, ἥτις εὐρίσκεται εἰς στενωτάτας σχέσεις πρὸς τὰς κινήσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, καὶ αἱ δύο δὲ ὑπόκεινται εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους. Ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ θεμελιώδης διδασκαλία τῆς ἀρχαίας μουσικῆς αἰσθητικῆς, δηλαδὴ τῆς θεωρίας περὶ τῆς ἠθικῆς δυνάμεως τῆς μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ διαιρέσει τῶν εἰδῶν τῆς ἁρμονίας ὥρισεν ὡς ἠθικὴν, πρακτικὴν καὶ ἐνθουσιώδη. Ὑπέρμαχοι τῆς θεωρίας ταύτης εἶνε οἱ Πυθαγόρειοι, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ἀλλ' ἀνεπτύχθη ἤδη ἐν τῇ ἀρχαϊότητι ἑτέρα θεωρία, ἥτις τὴν μουσικὴν ἐθεώρει ὡς κίνησιν ἐν τόνῳ κινουμένων μορφῶν. Περιλαμβάνεται δὲ αὕτη εἰς τὰ συγγράμματα Φιλοδόμου τοῦ ἐκ Γαδάρων (100 π. Χ.) καὶ Σέξτου τοῦ Ἐμπειρικοῦ (200 μ. Χ.). Ἐγένετο προσπάθεια ν' ἀποδειχθῇ ὅτι τὴν θεωρίαν ταύτην ἐξέφρασαν πρῶτοι οἱ σοφισταί, εἰς τοὺς ὁποίους βραδύτερον προσεχώρησαν ἀφ' ἐνὸς οἱ Ἐπικούρειοι καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ Σκεπτικοί. Διὰ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ θεωρία αὕτη περιήλθεν εἰς λήθη, ὑπερίσχυσε δὲ ἡ ἠθικὴ περὶ μουσικῆς ἀντίληψις καὶ ἐπεκράτησε κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐν ἀπειροκάλῳ μορφῇ.

Ζωηρὰ συζήτησις ἐπηκολούθησε τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην, τῆς ὁποίας μετέσχον οἱ καθηγηταὶ κκ. Φλάιτσερ, Βόλφ, Τουρέτ καὶ ἄλλοι.

ΤΟ ΝΕΟΝ μελόδραμα τοῦ Μασκάνη οἱ «Μετημφισμένοι» παρεστάθη διὰ πρώτην φοράν εἰς ἑπτὰ

ταυτοχρόνως πόλεις τῆς Ἰταλίας. Ὁ συνθέτης ἐζήτησε τοῦτο, ὅπως ἐπιβάλλῃ ἐν εἶδος δημοφιλοφίματος ὑπὲρ τοῦ ἔργου του. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε σχεδὸν ὁμοφώνως καταδικαστικόν. Εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ὁ ἴδιος διηύθυνε τὸ ἔργον του, τὸ κοινὸν ἐξ ἀβοήρου συνένης ἐφάνη κάπως ἀνεκτικόν. Εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις, ἰδίως εἰς τὴν Γένουαν καὶ τὸ Μιλάνον, ἀπροκάλυπτος ἐξεδηλώθη ἀποδοκιμασία. Ὁ Μασκάνης ὅμως, μὴ ἀποθαρρυνόμενος ἐκ τῆς ἀποτυχίας ταύτης, τροποποιεῖ ἤδη τὸ ἔργον του, ἐλπίζων νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινού.

ΕΞΕΔΟΘΗ ἐν Λονδίνῳ εἰς κομψὸν τεῦχος ἡ Θεία Λειτουργία τῆς Κυριακῆς ὑπὸ τοῦ ὁμογενοῦς συνθέτου κ. Ναπολέοντος Λαμπελέτ. Εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην, γραμμὴν διὰ τετραφωνίαν, ὁ κ. Λαμπελέτ προσεπάθησε νὰ τηρήσῃ τὰς παραδόσεις τῆς βυζαντινῆς μελωδίας μὴ περιπίπτων εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν ἐνίστα αὐτῆς μονότονον καὶ βαρὺ, συγχωνεύων εἰς αὐτὴν τὸν πλοῦτον τῆς συγχρόνου εὐρωπαϊκῆς πολυφωνίας, χωρὶς ὅμως τοῦτο νὰ παραβλάτῃ τὸν μελωδικὸν τῆς χαρακτῆρα.

Τηροῦνται εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτὴν οἱ νόμοι τῆς κλασικῆς αὐστηρότητος. Ἡ ἀντίστιξις τῶν φωνῶν μὲ σύνεσιν συγκεντρωμένη, κινεῖται μὲ ἐντεχρον τρόπον καὶ ἀβίαστον, ὡς σύνολον δὲ τὸ ὕψος τῆς λειτουργίας προκύπτει ἀπλῶν καὶ διαυγῆς. Ὁ συνθέτης παρουσιάζει εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ ἐκλογὴν καὶ διάθεσιν φωνῶν ὅλως ἀσυνήθην καὶ τολμηράν.

Ἡ κριτικὴ τῶν ἐφημερίδων τοῦ Λονδίνου, ἔγραψε μετ' ἐπαίνων περὶ τῆς Λειτουργίας τοῦ κ. Λαμπελέτ.

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ κλειδοκυμβαλιστῆς Ραούλ Πουνιῶ κατόπιν τῆς μεγάλης ἐπιτυχίας τῶν συναυλιῶν, τὰς ὁποίας ἔδωκε κατὰ τὴν τελευταίαν του περιοδεῖαν εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Γερμανίας καὶ Ῥωσίας, ὑπέβαλε παραίτησιν ἀπὸ τῆς θέσεώς του ὡς καθηγητοῦ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ τῶν Παρισίων, σκοπῶν νὰκολούθησῃ τὸ ἐνδοξὸν στάδιον, τὸ ὅποιον ἀνοίγεται εὐρὺ ἐνώπιόν του. Περὶ τοῦ ἐπαξίου αὐτοῦ διαδόχου τοῦ Ῥουβινστάιν θέλομεν γράψαι προσεχῶς ἐκτενέστερον.

Ο ΟΕΥΦΩΝΟΣ κ. Ἰω. Ἀποστόλου εὐρίσκεται κατ' αὐτὰς ἐν Ὁδησσῷ, ὅπου ψάλλει μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας εἰς τὴν «Τόσκαν» τοῦ Πουτσίνι τὸ μέρος τοῦ Καθαράδωτος. Αἱ ἰταλικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουν ἐνθουσιώδεις ἀνταποκρίσεις ἐκείθεν περὶ τοῦ Ἑλληνος καλλιτέχνου.

Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ κυβέρνησις ἐτοιμάζει νομοσχέδιον, διὰ τοῦ ὁποίου σκοπεῖ ν' ἀναγκάσῃ τοὺς ἀθιγάνους νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν νομαδικὸν βίον καὶ νὰ γάνους νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν νομαδικὸν βίον καὶ νὰ ἐκλέξουν ἐπὶ τέλους ὠρισμένον τόπον διαμονῆς. Κατὰ ἐκλέξουν ἐπὶ τέλους ὠρισμένον τόπον διαμονῆς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἡ ἀπόπειρα αὕτη, ἥτις δὲν εἶνε ἡ πρώτη, δὲν θέλει ἐπιτύχει περισσότερον τῶν προηγούμενων, θὰ ἔγῃ δὲ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταναστευσιν τῶν ἀθιγάνων εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου ἤδη ὑπάρχουν πλείονες τῶν ἑκατὸν χιλιάδων. Διὰ τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἐπαπειλεῖται σπουδαίως ἡ ὠρεῖα ἀθιγανικὴ μουσική, ἥτις τοιοιτοτρόπως θέλει χάσει πολὺ ἀπὸ τὸν χαρακτῆρά της.

Εἰς ΟΛΙΓΟΥΣ ἴσως εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Νίτσε κατὰ τὴν νεότητά του ἐπεδίωξε δόξαν μουσικοῦ. Ἐγραψε διάφορα συνθέματα, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ἐν ὑπάρχει δημοσιευμένον: ὁ «Γυμνος εἰς τὴν Φιλίαν». Ὁ ἴδιος εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐτῶν ἔγραψεν ἐν σχέσει πρὸς τὰ μουσικὰ του ἔργα πρὸς γνωστὴν του κυρίαν:

«Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐτακτοποιοῦν τὰ συνθέματα τῆς νεότητός μου. Εἶνε περίεργον πῶς τὸ ἀμετάβλητον τῆς ἀτομικότητος ἀποδεικνύεται τόσον σαφῶς διὰ τῆς μουσικῆς. Ὁ νέος ἐκφράζει τόσον ἀκριβῶς δι' αὐτῆς τὴν βάσιν τοῦ χαρακτῆρός του, ὥστε ἀργότερα, ὅταν ἀνδρωθῇ, οὐδόλως ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιφέρει μεταβολὴν τινὰ εἰς τὰς συνθέσεις του, ἐκτὸς βεβαίως εἰς τὰς περὶ τὴν ἐπεξεργασίαν αὐτῶν ἀτελείας. Ἐάν, κατὰ τὸν Σοπεργάουερ, ἡ θέλησις εἶνε κληρονομία ἐκ πατρός, ἡ δὲ νόσις κληρονομία ἐκ μητρός, ἡ μουσικὴ, οὕσα ἐκφρασις τῆς θελήσεως, πρέπει νὰ εἶνε κληρονομία πατρική».

Ὡς φαίνεται, ὁ Νίτσε τῷ 1875 διετελεῖ εἰσέτι ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Σοπεργάουερ.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Μονάχου τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου ἑλληνος καλλιτέχνου Γύζη, ἀπεφάσισεν ὅπως ἰδρύσῃ τὴν προτομὴν του ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ.

Ο ΦΙΛΟΣ ἡμῶν κ. Θεόδωρος Ράλλης, ὁ γνωστὸς ἑλληὴν ζωγράφος, ἐτιμῆθη ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ παρασήμου τῶν Ἱπποτῶν τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς.

Ἀθηναϊκά.

ΠΛΗΡΗΣ ΗΜΕΡΩΝ, ἑβδομηκοντούτης περίπου, ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις καὶ μετὰ τιμῆς ἐκηδεύθη ὁ Ἀθ. Σακελλάριος. Ὁ Σακελλάριος συνεδύαζε πρῶτοντα λογίου ἀνδρὸς καὶ ἐπιχειρηματίου. Συνέγραψεν ἐπὶ ἔτη διὰ μακρὰς ὑπομονῆς τὰ Κυπριακά, ὁθησαυρὸν λαογραφικῶν, ἱστορικῶν, τοπογραφικῶν γνώσεων περὶ Κύπρου καὶ ἅμα ἴδρυε τυπογραφεῖον καὶ διηύθυνεν ἐκδοτικὸν κατάστημα. Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Π. Δ. Σακελλάριου (τὰ Π. Δ. εἶνε τὰρχικὰ γράμματα τῶν ὀνομάτων τῶν δύο υἱῶν του) ἑκατοστάς χιλιάδων βιβλίων ἐσκόρπισεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολήν, γενεὰ δ' ὅλη ἐξεστράφη διὰ τῆς Γεωγραφίας καὶ τῶν Γεωγραφικῶν Χαρτῶν τοῦ Ἀθ. Σακελλάριου. Σπουδαϊότατον ἔργον εἶνε τὸ τετρατόμιον Λεξικὸν τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σακελλάριου τῇ συνεργασίᾳ ἐξαιρέτων φιλολόγων διαπονηθέν· ὁμοίως δὲ τὸν φερώνυμον ἐκδοτικὸν οἶκον τιμᾷ ἡ ἐκδοσις διαφόρων λεξικῶν καὶ μεθόδων πρὸς σπουδὴν ξένων γλωσσῶν. Ὁ πολὺς Σακελλάριος εἶδε τὸ ἔργον τῶν μόχθων αὐτοῦ ἐπιστεφόμενον καὶ νέαν προσλαμβάνον ἀκμὴν καὶ ἐκλείσεν εὐτυχῆς τοὺς ὀφθαλμούς.

ΕΙΣ ΤΟΝ «ΠΑΡΝΑΣΣΕΩΝ» ὠμίλησε τὴν 19 λήξαντος ὁ κ. Γεώργιος Φιλάρετος περὶ Ἀσπασίας καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς τῆς. Τὸ ἀκροατήριον ἦτο πυκνότατον καὶ συνεχάρη ἐν τέλει τὸν εὐγλωττον ἀγορητὴν.

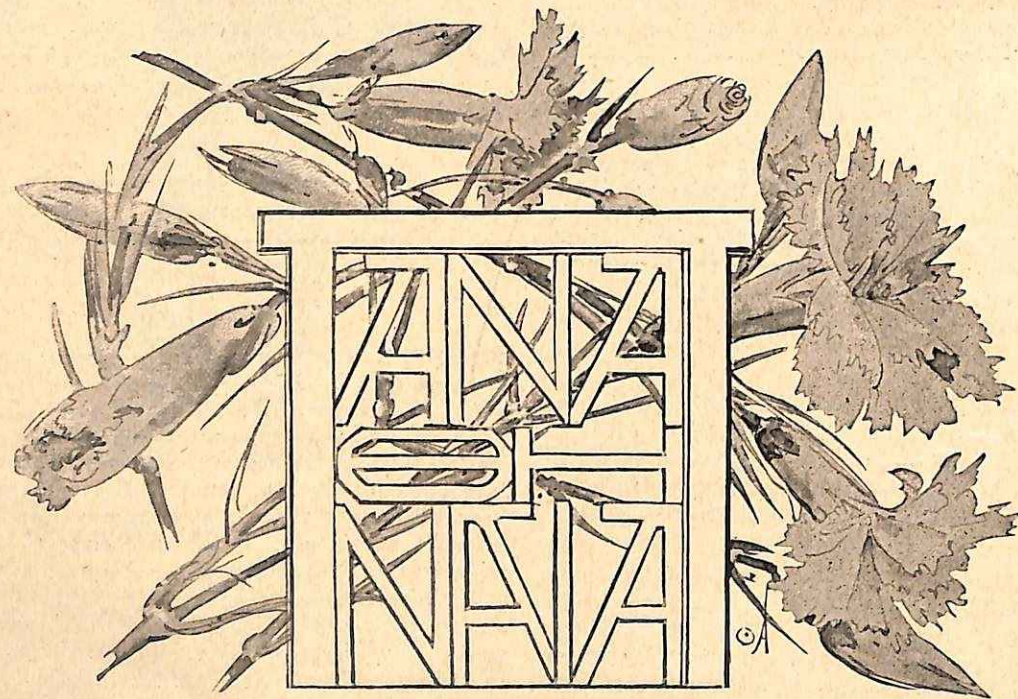
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ τοῦ συμβουλίου τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων», τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε πρὸ τινων ἡμερῶν ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ὁ ἀκάματος αὐτοῦ πρόεδρος κ. Δ. Βικέλας, καὶ ἡ ὁποία ἐξετυπώθη εἰς κομψὸν τεῦχος, μανθάνομεν τὰς καταπληκτικὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἐπετέλεσεν ὁ Σύλλογος οὗτος ὡς πρὸς τὴν διάδοσιν τοῦ βιβλίου ἐν Ἑλλάδι. Οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ δίδουν ἀρκούσαν ἰδέαν τῆς γενομένης ἐργασίας ὑπὸ τοῦ εὐεργετικωτάτου συλλόγου. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐξεδόθησαν 12 βιβλία εἰς 178,000 ἀντιτύπων, ἐξ ὧν ἐκυκλοφόρησαν ἀνὰ τὸν Ἑλληνισμὸν 156,650. Τινὰ τῶν βιβλίων ἐτυπώθησαν εἰς 20 καὶ 25 χιλιάδας. Τὰ βιβλία ἀποστέλλονται εἰς 375 πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ποδηλατικὴ Ἑταιρεία» ἔδρυσεν φωτογραφικὴν σχολὴν ἐν τῷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἐρμού καταστήματι αὐτῆς. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην θὰ διδάσθωσιν ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν πάντα τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν φωτογραφικὴν τέχνην μαθήματα. Ὁ κ. Κ. Βελλίνης, μηχανικός, θὰ διδάξῃ θεωρίαν τῆς φωτογραφίας καὶ χειρισμὸν μηχανῶν, ὁ κ. Ζ. Ζαχαριάδης, ἰατρός, ὀπτικὴν τῆς φωτογραφικῆς, ὁ κ. Σ. Κοκόλης, διευθυντὴς τοῦ χημείου τοῦ Ναυστάθμου, φωτογραφικὴν χημείαν μετ' ἀσκήσεων ἐν τῷ χημείῳ τῆς σχολῆς, ὁ κ. Χ. Δελαπόρτας, ὑπολογιστὴς τοῦ μηχανικοῦ, φωτογραφίαν στιγμιαίαν καὶ ὁ κ. Κ. Κόνσολας, διδάκτωρ τῆς νομικῆς, προσωπογραφίαν καὶ φωτοσκιάσεις. Ἐνεγράφησαν ἤδη περὶ τοὺς 60 μαθηταὶ ἐρασιτέχναι καὶ ἐπαγγελματῖαι.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀγγέλλονται: ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ, ὑπὸ Γρ. Ξενοπούλου.

— ΜΑΥΡΑ ΚΡΙΝΑ, ποιήματα, ὑπὸ Ἀγγέλου Σημηριώτου.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἀφιερωμένον εἰς τὴν Α. Υ. τὸν βασιλόπαιδα Νικόλαον

ΑΘΗΝΑΙ, 18, ΟΔΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἐν ἔτος	δρ. 25.	ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' ἐν ἔτος	φρ. 25.
» δι' ἑξ μῆνας	» 13.	» δι' ἑξ μῆνας	» 13.

— Πᾶσα αἰτήσις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ. ἢ ταχ. ἐπιταγὴν, ἢ τραπεζ. γραμμάτια, ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς διευθυνομένης:

πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων», ὁδὸς Φιλελλήνων 18, Ἀθήνας,

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

Ὁδὸς Ἀριστείδου 11^Α-11^Β, Ἀθήνας.

— Τὰ χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.
— Ἐκάστος τόμος τῶν «Παναθηναίων» ἀποτελεῖται ἐκ 12 τευχῶν.
— Αἱ ἐγγραφαὶ λογίζονται ἀρχόμεναι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Ἀπριλίου.
— Ἐν τευχὸς ἀποστέλλεται δωρεάν πρὸς πάντα αἰτοῦντα τοῦτο παρὰ τῆς Διευθύνσεως.
— Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον, τοῦ ὁποίου ἀποστέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον δύο ἀντίτυπα.
— Τὰ «Παναθηναία» δημοσιεύουν εἰδοποιήσεις εἰς τὸ ἐξώφυλλον καὶ εἰς πρόσθετα χρωματιστὰ φύλλα.

ΑΤΛΑΝΤΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΟΛΩΝ Ι. ΒΛΑΣΤΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΦΡ. 15

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται παρ' ἡμῶν.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.

Ἐφθονία, Ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ. Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. — Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ξένων τραπεζικῶν γραμματίων καὶ τίτλων. Εἰσπράξεις συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ. Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων. Λογαριασμοὶ τρεχοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:

3 1/2	ἐτησίως,	ἀπόδοσις	εἰς	πρώτην	ἀναζήτησιν.
4	»	»	»	μετὰ	ἓνα μῆνα.
4 1/2	»	»	»	»	»
5	»	»	»	»	»
5 1/2	»	»	»	»	»

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δόσεις, μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ αγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ. Προμήθεια παντὸς εἶδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντας ὁρους, μετρητοῖς καὶ ἐπὶ προθεσμία.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου Τόμοι 3	σελ.	4400	δρ.	48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου	»	780	»	10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου	»	872	»	12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ι. Ὀλυμπίου	»	360	»	9
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου	»	1087	»	10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου	»	1100	»	10
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου	»	1087	»	11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου	»	1000	»	11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη	»	1146	»	11
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Γ. Ρουσοπούλου	»	1080	»	12

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

L' HUMANITÉ NOUVELLE

REVUE INTERNATIONALE ILLUSTRÉE
SCIENCES, LETTRES ET ARTS

Directeur scientifique: A. HAMON.

Directeur littéraire: V. EMILE-MICHELET.

L'Humanité Nouvelle traite de: Science mathématiques, physiques, géographies, biologiques, lettres, arts, sociologie, économique, politique, religion.

Dans chaque numéro il y a des chroniques littéraire, artistique, théâtrale, politique, une revue des livres et revues pour toutes les langues et de tous sujets.

Envoi d'un numéro spécimen sur demande accompagnée d'un franc en Timbres Poste.

Abonnements union postale: un an 18 fr.; 6 mois, 9 f. 50; Le numéro 1 fr. 75.

Redaction: 3 Boulevard Berther. Paris 17°.

Administration: 15 rue des S. Pères, Paris 6°.

ΖΩΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

ΤΗΣ Α. Μ. ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΤΙΜΗΘΕΙΣ ΔΙ' ΟΚΤΩ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

60 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 60

ΑΘΗΝΑΙ

ΜΕΓΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΕΙΟΝ

Ι. Α. ΤΣΑΜΝΗ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΟΥ ΑΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΥΛΩΝ

Τετιμημένον διὰ τῶν πρώτων βραβείων ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τῶν Παρισίων καὶ τῆς Κρήτης.

Πλουτιζόμενον καθ' ἐκάστην μὲ τὰς νεωτέρας Παρισινὰς φόρμας. Μὲ μεγάλαν παρακαταθήκην τῶν καλλιτέρων δερμάτων ὅλου τοῦ κόσμου.

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 45 — ΟΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ 1